

Број: 12-1- /19
Сарајево, 09.08.2019. године

PRIMLJENO: 14-08-2019			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01.02-	50-18-	1469/19	

ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Трг Босне и Херцеговине 1
71 000 Сарајево

Предмет: „Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Босне и Херцеговине за 2018. годину“ на разматрање и усвајање, *доставља се*

Према Закону о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ („Службени гласник БиХ“, број 50/08) Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Министарством пољопривреде, водопривреде и шумарства Федерације БиХ и Одјељењем за пољопривреду Владе Брчко Дистрикта БиХ израђује и доставља Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Савјету министара БиХ на разматрање, а након разматрања Савјета министара БиХ, годишњи извјештај се упућује Парламентарној скупштини БиХ на усвајање.

Савјет министара БиХ је на 175. сједници одржаној 23.07.2019. године, размотрио Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Босне и Херцеговине за 2018. годину, и задужио Министарство спољне трговине и економских односа БиХ да предметни извјештај достави Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине на усвајање.

У складу са наведеним достављамо вам Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Босне и Херцеговине за 2018. годину на разматрање и усвајање.

С поштовањем,

Прилог:

- Као у тексту (српски, босански и хрватски језик),
- ЦД са Извјештајем на српском, босанском и хрватском језику,
- Обавијест о закључку Савјета министара Босне и Херцеговине.

Broj: 05-07-1-1405-37/19
Sarajevo, 23. 7. 2019. godine

01

02

03

12

06-08-2019

06-08-2019	28-234-13/19
------------	--------------

MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BiH
- n/r tajniku Ministarstva -
Musala 9
71000 Sarajevo

12-1
28/08/19

PREDMET: Obavijest o zaključku Vijeća ministara BiH

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 175. sjednici, održanoj 23. 7. 2019. godine, razmotrilo Izvješće iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, te u vezi s tim zaključilo:

- usvaja se Izvješće iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za 2018. godinu;
- zadužuje se Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine da Izvješće dostavi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine na usvajanje.

O zaključku vas informiramo radi njegove provedbe.

S poštovanjem,

DOSTAVLJENO:

- naslovu
- a/a

GENERALNI TAJNIK
VIJEĆA MINISTARA BiH
Mr. Robert Vidović

**MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA
BOSNE I HERCEGOVINE**

**GODIŠNJE IZVJEŠĆE IZ OBLASTI
POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG
RAZVITKA BOSNE I HERCEGOVINE ZA
2018. GODINU**

Svibanj, 2019. godine

SADRŽAJ

Lista tablica	3
Lista grafikona	3
Kratice	4
Izvori podataka i doprinos u pripremi izvješća	5
Uvodna riječ	6
1. POLJOPRIVREDNI SEKTOR BOSNE I HERCEGOVINE U BROJKAMA	8
1.1. Značaj poljoprivrednog sektora u ekonomiji	8
1.1.1. Zaposlenost u poljoprivrednoj djelatnosti	9
1.1.2. Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda	10
1.2. Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda	10
1.3. Površine poljoprivrednog zemljišta (zasijano i neobrađeno) i struktura	12
1.3.1. Zasiijane površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi	12
1.4. Broj i struktura poljoprivrednih gazdinstava	13
2. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA	14
2.1. Biljna proizvodnja	14
2.2. Brojno stanje stoke i peradi	19
2.3. Stočarska proizvodnja	19
2.3.1. Proizvodnja, otkup i prerada mlijeka i proizvodnja mliječnih proizvoda	19
2.3.2. Kapaciteti za proizvodnju jednodnevnih pilića	20
2.3.3. Proizvodnja ostalih stočarskih proizvoda	21
2.3.4. Klanje stoke i neto proizvodnja mesa	22
3. KAPACITETI ZA UZGOJ I PROIZVODNJU RIBE (SLATKOVODNA I MORSKA RIBA)	22
4. POTPORA POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVITKU U BOSNI I HERCEGOVINI	24
4.1. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvitak u BiH	25
4.2. Usporedni pregled potpora sa EU, zemljama regiona i razina dostignute harmonizacije sa CAP EU	27
4.3. Analiza strukture proračunske potpore po skupinama mjera	28
5. TRGOVINA POLJOPRIVREDNO-PREHAMBENIM PROIZVODIMA	36
5.1. Struktura razmjene poljoprivrednih proizvoda	37
5.2. Zemljopisna struktura u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda	38
5.3. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Europskom unijom	38
5.3.1. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Hrvatskom	39
5.4. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa CEFTA-om	39
5.4.1. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Srbijom	40
5.5. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa EFTA-om	41
5.6. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Turskom	42
6. REALIZACIJA MJERA I PRIORITETA U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVITKA U 2018. GODINI	43
6.1. Zakonska regulativa	43

6.2.	Primjena strateškog plana ruralnog razvitka	44
6.3.	Instrument Europske unije za predpristupnu pomoć 2014-2020 - IPA II za Sektor: Poljoprivreda i ruralni razvitak ¹	45
6.4.	Uspostava IPARD strukture u Bosni i Hercegovini	47
6.5.	Poljoprivredni informacijski sustav i poljoprivredna statistika	48
6.6.	Realizacija aktivnosti definiranih u Mapi puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog podrijetla	50
7.	RIBARSTVO	51
7.1.	Usklađivanje zakonodavstva u BiH sa EU zakonodavstvom	51
8.	EUROPSKE INTEGRACIJE I MEĐUNARODNA SURADNJA	51
8.1.	Primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Dodatnog protokola	51
8.2.	Srednjoeuropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA)	52
8.3.	Međunarodni sporazumi/Memorandumi o suradnji u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka	53
8.4.	Primjena međunarodnih projekata	53
8.5.	Planiranje i koordinacija donatorske pomoći	54
9.	SIGURNOST HRANE, ZAŠTITA ZDRAVLJA BILJA I ŽIVOTINJA	55
9.1.	Sigurnost hrane	56
9.2.	Zaštita zdravlja bilja	60
9.3.	Veterinarstvo	66
10.	ORGANSKA PROIZVODNJA, PRAVNI OKVIR I UVJETI ZA IZVOZ ORGANSKIH PROIZVODA	69
10.1.	Obujam i značaj organske proizvodnje	69
10.2.	Zakonodavstvo Europske unije i plasman organskih proizvoda na europsko tržište	70
10.3.	Organska proizvodnja u Bosni i Hercegovini	71
11.	MJERE I PRIORITETI U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVITKA ZA 2019. GODINU	74

---

¹ U skladu sa IPA II klasifikacijom sektora

Lista tablica

Tablica 1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova u ukupnoj BDV za 2016 - 2017. godinu	8
Tablica 2. Broj i struktura zaposlenosti u poljoprivrednoj djelatnosti u BiH	9
Tablica 3. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema skupinama proizvoda u 2018. godini	9
Tablica 4. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2017-2018. godini (KM)	11
Tablica 5. Oranične površine prema načinu korištenja u BiH (2017-2018. godina)	12
Tablica 6. Zasijsane površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi u BiH 2017-2018. godine (u hektarima)	12
Tablica 7. Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH	14
Tablica 8. Proizvodnja i prinos važnijih usjeva (2017-2018. godina)	15
Tablica 9. Proizvodnja i prinos najznačajnijih voćnih vrsta (2017-2018. godina)	17
Tablica 10. Broj rodni čokota, proizvodnja i prinos grožđa (2017-2018. godina)	18
Tablica 11. Brojno stanje stoke, peradi i košnica u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko BiH	19
Tablica 12. Proizvodnja sirovog mlijeka u Federaciji, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko (tisuća litara)	19
Tablica 13. Otkup sirovog kravljeg mlijeka (2017. i 2018. godina)	20
Tablica 14. Proizvodnja konzumnog mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda (2017. i 2018. godina)	20
Tablica 15. Ukupan kapacitet i način korištenja inkubatorskih stanica, 2017-2018. godina	21
Tablica 16. Proizvodnja jaja, meda i vune u BiH	21
Tablica 17. Proizvodnja jaja, vune i meda u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Distriktu Brčko	21
Tablica 18. Klanje stoke i peradi u klanicama (2017.-2018. godina)	22
Tablica 19. Uzgoj/proizvodnja ribe u Federaciji BiH (u tonama)	23
Tablica 20. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj (u tonama)	23
Tablica 21: Poljoprivredni proračuni u BiH (2011.-2018.) u 000 KM	25
Tablica 22: Poljoprivredni proračuni zemalja regiona u 2018. godini (EUR)	27
Tablica 23: Distribucija potpora po proizvodima/skupinama proizvoda (%)	33
Tablica 24: Pregled kantonalnih izdvajanja u 2018. godini (u KM)	35
Tablica 25. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivrednim proizvodima** za razdoblje 2017.-2018. godine (Milijuna KM)	36
Tablica 26. Struktura razmjene poljoprivrednih proizvoda u BiH (glave CT 1-24) (Milijuna KM)	37
Tablica 27. Usporedni pregled BiH razmjene poljoprivrednim proizvodima po regionima (Milijuna KM)	38
Tablica 28. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Hrvatskom (Milijuna KM)	39
Tablica 29. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Srbijom (Milijuna KM)	40
Tablica 30. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa EFTA (Milijuna KM)	41
Tablica 31. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Turskom	42
Tablica 32. Površina pod organskom proizvodnjom u Bosni i Hercegovini (ha)	71

Lista grafikona

Grafikon 1: Poljoprivredni proračuni u BiH za razdoblje 2010-2018. godine (u milijunima KM)	26
Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u procentima)	26
Grafikon 3: Proračun za Zajedničku poljoprivrednu politiku EU (CAP)	27
Grafikon 4: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u milijunima KM)	28
Grafikon 5: Mjere izravne potpore proizvodnji u BiH – struktura (u milijunima KM)	29
Grafikon 6: Mjere ruralnog razvitka u BiH (u milijunima KM)	30
Grafikon 7: Mjere ruralnog razvitka – struktura (u milijunima KM)	31
Grafikon 8: Trend mjera izravnih potpora i ruralnog razvitka	31
Grafikon 9: Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH (u milijunima KM)	32
Grafikon 10: Mjere općih usluga u poljoprivredi u BiH - struktura (u milijunima KM)	32
Grafikon 11: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/skupinu ili sve (u %)	33
Grafikon 12: Proračun potpora za poljoprivredu iz kantona u 2018. godini (u milijunima KM)	35

Kratice

AD	Akcijski dokument
BDV	Bruto dodana vrijednost
AMIS	Agriculture Market Information System
BHAS	Agencija za statistiku BiH
BTSF	Better Training for Safer Food
CAP	Common Agriculture Policy
CC	Cross Compliance
CEFTA	Central European Free Trade Agreement
DIPAK	Državni koordinator za IPA-u
DG NEAR	Directorat of General - European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations
DG SANTE	Directorat of General for Health and Food Safety
EC	European Commission
ECHA	European Chemicals Agency
EFTA	European Free Trade Agreement
EU	European Union
EU RASFF	The Rapid Alert System for Food and Feed European Union
EFSA	European Food Safety Authority
EPPO	European and Mediterranean Plant Protection Organization
FADN	Farm Accountancy Data Network
FAO GFCM	General Fisheries Commission for the Mediterranean
FARMA	Fostering Agriculture Markets Activity
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMPVŠ	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva
FZS	Federalni zavod za statistiku
GIS	Zemljopisni informacijski sustav
GIZ	Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit
FVO	Food and Veterinary Office
FZS	Federalni zavod za statistiku
GIZ	Njemačko društvo za međunarodnu suradnju
GMO	Genetski modificirani organizmi
IACS	Integrated Administrative Control System
ILO	International Labour Organization
IFAD	International Fund for Agriculture Development
INFOSAN	The International Food Safety Authorities Network
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
IPA RD	Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development
IPM	Integrated Pest Management
JICA	Japan International Cooperation Agency
LPIS	Land Parcel Identification System
MoR	Memorandum o razumijevanju
MPŠV RS	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske
MRL	Maximum Residue Limit
MSP	Mala i srednja poduzeća
MVTEO BiH	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
NTM	Non-tariff Measures
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OzPŠVBD	Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodnog gospodarstva Brčko Distrikt
RASFF	Rapid Alert System for Food and Feed
RS	Republika Srpska
RZSR	Zavod za statistiku Republike Srpske
SIDA	Swedish International Development Cooperation Agency
SPD	Sektorski planski dokument
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
SRG	Sektorska radna skupina
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange Instrument of the European Commission
TRACES	Trade Control and Expert System
UN FAO	Food and Agriculture Organization of United Nations
UNDP	United Nations Development Programme
UoST	Ugovor o slobodnoj trgovini
USAID	U.S. Agency for International Development
WHO	World Health Organization

Izvori podataka i doprinos u pripremi Izvješća

Godišnje izvješće iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvitka za Bosnu i Hercegovinu za 2018. godinu (Izvješće) je dvanaesto po redu izvješće koje je izradilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine u suradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske, Ministarstvom poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva Federacije BiH i Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Distrikta Brčko BiH.

Izvješće predstavlja cjelovit dokument u BiH u kojem je prikazano stanje u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i primjenjene mjere poljoprivredne politike, razina novčanih sredstava koja su izdvojena s ciljem podizanja razine proizvodnosti i jačanja konkurentnosti domaće poljoprivrede, razvitka poljoprivrede i sela, te očuvanja prirode i racionalnim gazdovanjem prirodnim resursima. U Izvješću se nastojalo prikazati detaljno stanje u poljoprivrednom sektoru u prethodnoj godini i to sa aspekta proizvodnje, trgovine poljoprivrednim i prerađenim poljoprivrednim proizvodima i primjenjene poljoprivredne politike. U dokumentu su predstavljeni ekonomski i proizvodni pokazatelji za 2018. godinu u odnosu na prethodnu godinu. U suštini, u dokumentu su predstavljeni osnovni pokazatelji makroekonomskog ambijenta, zasijane površine u jesenjoj i proljetnoj sjetvi, obujam i struktura u poljoprivrednoj proizvodnji, otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda, vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda, te struktura robne razmjene po proizvodima i trgovinskim partnerima. Također, posebno poglavlje je posvećeno aktualnoj poljoprivrednoj politici, mjerama i potpori namijenjenoj poljoprivredi i ruralnom razvitku.

Godišnje izvješće, kao i izvješća koja su pripremana i prethodnih godina, se u skladu sa člankom 23. Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH zasniva na prethodno dostavljenim izvješćima koja pripremaju mjerodavna tijela entiteta i Distrikta Brčko BiH. Sam sadržaj Izvješća u velikoj mjeri ovisi prvenstveno od kvalitete informacija i podataka koje dostave mjerodavna tijela entiteta i Distrikta Brčko BiH. U izradi Izvješća nastojalo se dati cjelovit pregled stanja na tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Bosni Hercegovini, Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Distriktu Brčko BiH za 2018. godinu. Ozbiljan problem u izradi Izvješća, kao i kvantifikaciji zaključaka u vezi proizvodnje, predstavljao je nedostatak točnih i pouzdanih podataka. Osim toga, i teškoće u prikupljanju podataka i informacija, relevantnost i razlike u pogledu vrste i strukture podataka koje dostavljaju mjerodavna tijela entiteta i Distrikta Brčko BiH još su uvijek značajne. Svi pregledi i analize koje su urađene u Izvješću su bazirane na zvaničnim statističkim podacima, izuzev dijela koji se odnosi na potpore u poljoprivredi, s obzirom na nedostatak podataka iz administrativnih izvora, tj. mjerodavnih ministarstava poljoprivrede entiteta. Iako je Odjel za poljoprivredu Brčko Distrikta dostavio set podataka u vezi proizvodnje, važno je napomenuti da je tijekom obrade istih utvrđeno da to nisu reprezentativni podaci i da kao takvi nisu mogli biti u potpunosti upotrebljivi za formiranje zbirno prikazanih vrijednosti.

Poseban dio ovog Izvješća čini poglavlje europskih integracija i međunarodne suradnje, realizacija i potpisivanje međunarodnih sporazuma, te primjena donatorskih potpora, a sve u cilju ubrzanja aktivnosti na ispunjavanju uvjeta za priključenje Europskoj uniji, te pregled mjera i prioriteta za 2019. godinu.

Dokumenti koji su korišteni u izradi Izvješća su:

- * Godišnje izvješće o radu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske za 2018. godinu (Aneks I);
- * Podaci o poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji u Distriktu Brčko za 2018. godinu koje je dostavio Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Distrikta Brčko BiH (Aneks II);

- * Izvješće o realiziranoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvitku u Bosni i Hercegovini za 2018. godinu, Ureda za harmonizaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku,
- * Informacija o realiziranim aktivnostima u 2018. godini iz mjerodavnosti Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja;
- * Informacija o realiziranim aktivnostima Ureda za veterinarstvo BiH u 2018. godini i
- * Izvješće o radu Agencije za sigurnost hrane BiH za 2018. godinu;
- * Zvanični izvori podataka mjerodavnih državnih, entitetskih i tijela Distrikta Brčko BiH.

Uvodna riječ

Početkom 2018. godine na prijedlog Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Vijeće ministara BiH je usvojilo Strateški plan ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine (2018-2021) – Okvirni dokument, a potom i oba doma Parlamentarne skupštine BiH, što je jedna od najznačajnijih aktivnosti koja je realizirana u poljoprivrednom sektoru. Usvajanjem ovog dokumenta stvoreni su uvjeti za korištenje pretpristupnih sredstava Europske unije namijenjenih poljoprivredi i razvitku ruralnih područja u Bosni i Hercegovini. Također, ovim cjelodržavnim dokumentom se uređuje okvir politika za jačanje kapaciteta mjerodavnih institucija svih razina vlasti za progresivno preuzimanje i primjenu EU propisa. U suradnji sa Direkcijom za europske integracije, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa je zajedno sa mjerodavnim institucijama entiteta pripremio Sektorski planski dokument za sektor poljoprivrede i ruralnog razvitka za razdoblje 2018.-2020. godina (SPD) i nacrt Akcijskog dokumenta IPA 2018 za oblast poljoprivrede i ruralnog razvitka (AD). SPD je radni dokument koji analizira, procjenjuje i opisuje sektor, te predstavlja sveobuhvatni trogodišnji plan i daje osnovu za pripremu AD, dok je AD jednogodišnji dokument koji sadrži detalje i konkretne aktivnosti koji se poduzimaju u cilju ostvarivanja planiranih sektorskih prioriteta.

Poljoprivredno-prehrambeni sektor u BiH se i tijekom ove godine susreo sa problemima u trgovini poljoprivrednim proizvodima i rješavanjem spornih trgovinskih pitanja koja su se, između ostalog, odnosila na izvoz jabuka u Rusku Federaciju, izvoz vina u Europsku uniju, kao i carinskih nameta Kosova na sve proizvode podrijetlom iz BiH. U trgovini voćem i povrćem sa Ruskom Federacijom, Federalna služba za veterinarsku i fitosanitarnu kontrolu „Rossel'hoznadzor" je početkom godine uvela zabranu na uvoz jabuke iz BiH na rusko tržište, zbog postojanja sumnje u reeksport proizvoda podrijetlom iz Europske unije. S tim u vezi, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je urgentno poduzelo sve neophodne aktivnosti u cilju ponovne uspostave neometanog izvoza jabuke iz Bosne i Hercegovine. Prije svega, mjerodavne institucije su značajno pooštrile procedure za izdavanje fitosanitarnog certifikata i certifikata o bosanskohercegovačkom podrijetlu voća i povrća, i nadzor nad proizvodnjom koje je namijenjena izvozu u Rusku Federaciju. Uspostavom i primjenom pooštrenih uvjeta za izdavanje potrebnih certifikata, kao i uspostavu lista proizvođača i izvoznika jabuka, i stalnim praćenjem zaliha proizvodnje jabuke namijenjenih izvozu na rusko tržište, ukinuta je zabrana izvoza jabuka u Rusku Federaciju.

Na otklanjanju prepreka prilikom izvoza vina s oznakom zemljopisnog podrijetla i oznakom kvalitete vina „vrhunsko“ i „kvalitetno“ u Republiku Hrvatsku, kao članicu EU radilo se u kontinuitetu, a sve u cilju zaštite prava korištenja bosanskohercegovačkih proizvođača vina, i to izraza za koje Republika Hrvatska zahtjeva da koristi kao svoje tradicionalne izraze, a koji se također tradicionalno koriste i u Bosni i Hercegovini.

Vlasti u Prištini su, prvo početkom godine, donijele odluku o uvođenju zaštitne mjere tj. carine na uvoz mlijeka i mliječnih prerađevina iz BiH tijekom travnja, što je kroz pregovore dvije stranke riješeno u korist BH stranke, te su ukinute uvedene mjere. Međutim, samo nekoliko mjeseci nakon ukidanja prethodne zaštitne mjere, ponovo su uveli još radikalniju mjeru donošenjem Odluke o uvođenju 100% carine i to na uvoz svih roba, uključujući i sve poljoprivredno-prehrambene proizvode.

Europsko povjerenstvo je stavilo Bosnu i Hercegovinu na A i B listu zemalja kojima je dopušten izvoz svih vrsta mlijeka i mliječnih proizvoda na područje Europske unije, koja je veoma važna za mljekarsku proizvodnju i koja će povećanjem asortimana proizvoda zasigurno utjecati na povećanje izvoza. Mjerodavnim institucijama ovo nije bilo lako postići, s obzirom da se radi o proizvodima velikog zdravstvenog rizika, što je u suštini još jedan pokazatelj da preuzimanje EU standarda u Bosni i Hercegovini u oblasti sigurnosti hrane stalno napreduje. Misija Direktorata za zdravlje i hranu, analize i revizije Europskog povjerenstva je prihvatila Akcijski plan izvoza mesa peradi na tržište Europske unije, a Europsko povjerenstvo je završilo izmjenu Uredbe povjerenstva EZ br. 798/2008, čime je Bosna i Hercegovina uvrštena na listu zemalja iz kojih je dopušten izvoz mesa i proizvoda od mesa peradi. Još jedno od pozitivnih dešavanja koja su obilježila ovo razdoblje izvješćivanja se odnosi i na uvrštavanje BiH na spisak zemalja kojima je nakon dugogodišnje zabrane, dopušten privremeni i trajni izvoz registriranih konja u Europsku uniju. Ovim je eliminirana prepreka za kretanje životinja u sportske svrhe, a time podstrek za razvitak ekonomije i turizma u Bosni i Hercegovini.

Potpisana je Ministarska deklaracija o budućnosti ribarstva u Mediteranu, čime je Bosna i Hercegovina postala dio zajednice zemalja, snažno opredjeljenih za očuvanje i zaštitu ribljeg fonda. Ribarstvo, predstavlja važan korak u osiguranju održive budućnosti ribljeg fonda Mediterana i zaštiti ekoloških i ekonomskih resursa u regionu. Potpisivanjem i usvajanjem ove Deklaracije Bosna i Hercegovina je iskazala svoju spremnost i interes za akvakulturu, zaštitu i održivo upravljanje ribarstvom. Potpisivanje ove Deklaracije predstavlja još jedan doprinos u ispunjavanju međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine.

U organizaciji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, Bosna i Hercegovina je bila domaćin 18. Forumu poljoprivredne politike zemalja jugoistočne Europe (Jahorina, 17. i 18.10.2018.). Tema Forumu je bila određivanje pravca razvitka ruralnih sredina i EU perspektive za zemlje jugoistočne Europe. Forum poljoprivredne politike zemalja jugoistočne Europe još jednom je poslužio kao međunarodna platforma za dijalog svih zainteresiranih stranaka i donositelja odluka u institucijama mjerodavnim za poljoprivredu i razvitak ruralnih područja, posebno o postavkama politika i perspektivama od zajedničkog interesa u oblasti poljoprivrede. Također, na Forumu je razgovarano i o reformi Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije, trendovima Europske unije u trgovinskoj politici poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima i njihovom utjecaju na zemlje jugoistočne Europe. Diskutirano je i o diverzifikaciji kao faktoru za razvitak ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima. Posebno je naglašen izazov za poljoprivredu koji migracija stanovništva i depopulacija seoskih područja ostavlja za sobom.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je od Europskog povjerenstva zvanično zatražilo upućivanje misije za odobrenje izvoza crvenog mesa (meso goveda, ovaca i koza) iz BiH na europsko tržište. Inspektori Direktorata za zdravlje i hranu Europskog povjerenstva u prethodnom razdoblju izvršili su planirane kontrole i uvjerali se da su stvoreni najvažniji preduvjeti da se, nakon dobivanja dopuštenja za izvoz u EU proizvoda od ribe, mlijeka, meda, mesa peradi i proizvoda od mesa peradi, voća i povrća, odnosno krumpira kao najosjetljivije vrste, Bosni i Hercegovini uskoro odobri i izvoz crvenog mesa i proizvoda životinjskog podrijetla. Europsko povjerenstvo je prethodno odobrilo tzv. Plan praćenja rezidua za "crveno meso" za Bosnu i Hercegovinu, a mjerodavna tijela su u proteklom razdoblju realizirala brojne aktivnosti na poboljšanju sustava službenih kontrola u segmentu zdravlja životinja i proizvodnje hrane životinjskog podrijetla. Ovo je važan trenutak za poljoprivredu i ekonomiju uopće, s obzirom da upućivanje službenog poziva misiji Direktorata Europskog povjerenstva, kao i u prethodnim slučajevima, znači da su završene sve odgovarajuće procedure i da je sustav značajno unapredovao.

Na marginama 7. Samita 16 premijera zemalja središnje i istočne Europe sa premijerom NR Kine (16+1) u Sofiji, potpisan je Ugovor između Vlade NR Kine i Vijeća ministara BiH o suradnji u području zdravlja životinja i karantina, kojim je BH proizvođačima otvoreno veliko kinesko tržište. Ovim je, po

prvi put, omogućeno da BiH izvozi hranu životinjskog podrijetla u Kinu. Sporazumom se, također, stvaraju preduvjeti za uspostavu regionalnog centra za veterinarstvo koji će biti smješten u Bosni i Hercegovini, i koji će biti od velike pomoći u međusobnoj razmjeni poljoprivrednih proizvoda.

Bosna i Hercegovina je u 2018. godini postigla ključni iskorak neophodan za korištenje pretpristupnih fondova Europske unije za poljoprivrednike. Usvajanje Strateškog plana ruralnog razvitka je otvorilo put za značajno financiranje BH poljoprivrede iz fondova Europske unije, i to u iznosu od 30 milijuna € u okviru IPA 2018. Od ovog iznosa, oko 20 milijuna € namijenjeno je poljoprivrednicima i prerađivačkoj industriji, a 10 milijuna € za jačanje kapaciteta mjerodavnih institucija u oblasti poljoprivrede, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih pitanja i ribarstva.

1. POLJOPRIVREDNI SEKTOR BOSNE I HERCEGOVINE U BROJKAMA

1.1. Značaj poljoprivrednog sektora u ekonomiji

Bruto dodana vrijednost (BDV) poljoprivrede, šumarstva i ribolova u 2017. godini iznosila je 1,8 milijardi KM i čini 6,57 % bruto dodane vrijednosti BH gospodarstva što je za 8% manje od sudjelovanja iz prethodne godine.

Tablica 1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova u ukupnoj BDV za 2016-2017. godinu²

Djelatnost	Bruto dodana vrijednost (000 KM)		Indeks (2017/2016)	Udio u BDV FBiH, RS, BD (%)	
	2016.	2017.		2016.	2017.
Federacija BiH	929.991	846.280	91	5,73	4,96
Republika Srpska	897.523	843.726	94	11,36	10,16
Distrikt Brčko BiH	77.241	67.646	88	14,00	11,50
Ukupno	1.904.729	1.757.652	92	7,49	6,57

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku BiH, Republički zavod za statistiku Republike Srpske

Imajući u vidu smanjenje bruto dodane vrijednosti poljoprivrede u Distriktu Brčko za skoro 12%, Federaciji BiH za 9% i Republici Srpskoj za 6% u usporedbi sa ostvarenom bruto dodanom vrijednosti iz prethodne godine, neminovno je smanjena i ukupna bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova u BiH.

Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova u Federaciji BiH u 2017. godini je iznosila 846.280 milijuna KM i smanjena je za 9% u usporedbi sa prethodnom godinom. Što se tiče udjela bruto dodane vrijednosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u Federaciji BiH za 2017. godinu, iznosio je oko 5% i blago je smanjen u usporedbi sa prethodnom godinom.

Kada je riječ o Republici Srpskoj bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti Republike Srpske u 2017. godini je iznosila 843.726 milijuna KM i manja je za 6% u usporedbi sa prethodnom godinom kada je iznosila 897.523 milijuna KM. Udio sektora poljoprivrede, šumarstva i ribolova u stvaranju ukupne bruto dodane vrijednosti u Republici Srpskoj iznosio je 10%.

Poljoprivredna djelatnost u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine je ostvarila bruto dodanu vrijednost u 2017. godini od 67.646 milijuna KM što je u usporedbi sa prethodnom godinom manja vrijednost bruto dodane vrijednosti za 9.595 milijuna KM ili čak za 12%. Udio poljoprivrednog sektora u ukupnoj

² Podaci o BDP za 2018. godinu nisu bili dostupni u periodu izrade izvještaja.

ekonomiji Distrikta je značajan i visok, i u 2017. godini je u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti Brčko Distrikta sudjelovao sa 11,5%.

1.1.1. Zaposlenost u poljoprivrednoj djelatnosti

Prema podacima Ankete o radnoj snazi za 2018. godinu, koju su sprovele Agencija za statistiku BiH u suradnji sa Republičkim zavodom za statistiku Republike Srpske i Federalnim zavodom za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine u poljoprivrednoj djelatnosti je u 2018. godini bilo zaposleno 129.000 osoba što, u ukupnom broju zaposlenih osoba, čini udio od oko 16%. Broj zaposlenih osoba u poljoprivrednoj djelatnosti je u usporedbi sa prethodnom godinom manji za 25.000 osoba ili 16%. Omjer zaposlenih muškaraca i žena u 2018. godini je iznosio 62:38 u korist muškaraca. Po prikupljenim podacima, broj zaposlenih muškaraca u poljoprivrednoj djelatnosti je manji za 14% u usporedbi sa prethodnom godinom, dok je evidentirano da je broj žena znatno manji i to čak 20%.

Tablica 2. Broj i struktura zaposlenosti u poljoprivrednoj djelatnosti u BiH

	Muškarci		Žene		Ukupno	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Broj (000)	93	80	61	49	154	129
Udio u poljoprivrednoj djelatnosti (%)	60	62	40	38	18,9	15,7

Izvor: Anketa o radnoj snazi BiH za 2018. godinu

Prema statističkim podacima o zaposlenosti po djelatnostima za 2018. godinu broj zaposlenih u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, lov i šumarstvo je prosječno iznosio oko 19.646 zaposlenih osoba od čega su 4.032 zaposlene žene. U odnosu na prethodnu godinu ukupan prosječan broj zaposlenih u ovoj djelatnosti je veći za 3%, dok je broj zaposlenih žena veći za 6%.

Broj zaposlenih u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u Federaciji BiH za 2018. godinu je u prosjeku iznosio 10.940 i veći je za 5% u usporedbi sa prethodnom godinom, u Republici Srpskoj 8.530 i ostao je na razini broja zaposlenih osoba kao i prethodne godine, i Distriktu Brčko 140 i veći je za 28% u odnosu na prethodnu godinu kada je bilo zaposleno 109 osoba.

Kada je riječ o neto zaradi, prosječna isplaćena neto plaća u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva po zaposlenom u 2018. godini je iznosila 790 KM i veća je u usporedbi sa neto isplaćenom plaćom iz prethodne godine za 1,5%.

1.1.2. Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda

Poslovni subjekti su u 2018. godini od poljoprivrednih proizvođača otkupili poljoprivredne proizvode u vrijednosti 274 milijuna KM, pri čemu je vrijednost otkupljenih proizvoda u ovoj godini veća za 2,6% u usporedbi sa ukupnom vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda iz 2017. godine. Promatrajući kategorije otkupljenih poljoprivrednih proizvoda, povećanje otkupa se bilježi kod živih životinja za 74%, industrijskog bilja za 34%, krmnog bilja za 33,5%, krumpira za 23%, proizvoda životinja i ostalih proizvoda oko 10%. Znatno smanjenje otkupa u 2018. godini je zabilježeno kod voća i to za 58% i žitarica za 17,5%.

Tablica 3. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema skupinama proizvoda u 2018. godini

Kategorije	Vrijednost (KM)		Indeksi vrijednosti 2018/2017.	
	Otkup	Izravna prodaja	Otkup	Izravna prodaja
Žitarice	17.691.136	14.751.580	82,5	85,1
Industrijsko bilje	7.317.724	10.324.552	134,3	122,8
Krumpir	2.039.737	1.435.011	122,7	133,4
Povrće	11.964.872	3.137.970	98,9	62,9

Stočno/krmno bilje	453.032	504.443	133,5	119,8
Voće	17.078.017	19.287.101	41,9	104,9
Sadni materijal	0	6.409.682	-	108,9
Alkoholna pića	0	12.540.335	-	99,4
Životinje	37.320.286	135.952.947	174,4	122,1
Proizvodi životinja	174.389.184	54.192.996	109,5	99,8
Ostali proizvodi	5.870.386	24.564.321	119,6	105,8
Ukupno	274.124.373	283.100.937	102,6	109,8

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Poslovni subjekti su iz vlastite proizvodnje izravno prodali/isporučili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti od 283 milijuna KM. Kategorija poljoprivrednih proizvoda koja je izravno prodana u najvećoj vrijednosti od 136 milijuna KM su žive životinje, zatim slijede proizvodi od životinja u vrijednosti od 54 milijuna KM, ostali proizvodi u vrijednosti od 25 milijuna KM, te voće u vrijednosti od 19 milijuna KM.

Najznačajnije povećanje vrijednosti izravne prodaje u 2018. godini je zabilježeno kod krumpira i to za 33%, industrijskog bilja za 23%, živih životinja za 22%, krmnog bilja za 19,8%, sadnog materijala za 9%, ostalih proizvoda za 6% i voća za 5%.

Pad vrijednosti izravne prodaje u odnosu na prethodnu godinu je najviše zabilježen kod povrća i to za 37% i žitarica za 15%.

1.2. Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda

Otkupne cijene žitarica – Imajući u vidu da su tijekom 2018. godine ostvareni znatno veći prinosi a samim tim i ukupna proizvodnja, posebno kukuruza ali i pšenice, otkupna cijena navedenih kultura je bila niža, i to pšenice za 15%, a kukuruza za 13% u usporedbi sa otkupnim cijenama iz prethodne godine. Ovome treba dodati da je na visinu otkupne cijene pšenice značajno utjecala i lošija kvaliteta zrna uzrokovana nepovoljnim vremenskim prilikama sa previše kišnih dana u fazi zrenja i žetve pšenice.

Otkupna cijena za jednu tonu pšenice u 2018. godini iznosila je 265 KM i niža je za 46 KM po toni, raži 346 KM i veća je za 9%, ječma 313 KM i veća je za 3%. Tona kukuruza roda 2018. godine je otkupljivana nakon berbe po cijeni od 277 KM, što je za 41 KM manje nego prethodne godine.

Otkupne cijene Industrijskih usjeva: Otkupna cijena soje u 2018. godini iznosila je 0,60 KM po kilogramu i niža je za 8% u usporedbi sa otkupnom cijenom soje iz prethodne godine. Soja je još jedan od usjeva čiji je prinos značajno uvećan, i što se usljed dovoljnih količina ovog usjeva i kroz povećanu ponudu, odrazilo na nižu otkupnu cijenu.

Kilogram duhana u listu je u 2018. godini otkupljivao po cijeni od 2,77 KM i cijena je ostala ista u usporedbi s otkupnom cijenom duhana iz prethodne godine. Što se tiče uljane repice, kilogram je u otkupu plaćan po cijeni od 0,60 KM, što je čak za 15% viša cijena u usporedbi sa otkupnom cijenom po kojoj je otkupljivano zrno uljane repice u prethodnoj godini.

Prosječne otkupne cijene krumpira i povrća: Otkupna cijena kilograma krumpira u 2018. godini iznosila je 0,50 KM/kg i bila je veća za 43% u usporedbi sa otkupnom cijenom krumpira iz prethodne godine. Što se tiče otkupnih cijena povrća, viša otkupna cijena u 2018. godini se bilježi kod otkupa mrkve za 55%, kupusa za 43%, crnog luka za 11%, rajčice za 10%, špinat za 7%, bijelog luka za 6% i paprike za 5% u usporedbi sa otkupnim cijenama iz prethodne godine. Niže otkupne cijene u 2018. godini se bilježe kod zelene salate za 26% i graha za 6% u usporedbi sa otkupnom cijenom iz prethodne godine.

Tablica 4. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2017-2018. godini (KM)

Naziv proizvoda	Jedinica mjere	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Pšenica, merkantilna	tona	311	265	85
Raž, merkantilna	tona	317	346	109
Ječam, merkantilni	tona	304	313	103
Kukuruz, merkantilni	tona	318	277	87
Uljana repica	kg	0,52	0,6	115
Soja	kg	0,65	0,6	92
Duhan, suhi list	kg	2,77	2,77	100
Krumpir, merkantilni	kg	0,35	0,5	143
Grah	kg	4,14	3,9	94
Crni luk	kg	0,54	0,6	111
Bijeli luk	kg	3,3	3,5	106
Kupus	kg	0,35	0,5	143
Mrkva	kg	0,84	1,3	155
Zelena salata	kg	1,48	1,1	74
Špinat	kg	1,31	1,4	107
Rajčica	kg	0,91	1	110
Paprika	kg	0,86	0,9	105
Šljive	kg	0,98	0,7	71
Jabuke	kg	0,86	0,5	58
Kruške	kg	1,12	0,7	63
Maline	kg	1,36	1,6	118
Grožđe	kg	1,06	1,2	113
Telad starosti do 1 godine	kg	5,12	5,0	98
Junad starosti od 1 do 2 godine	kg	3,9	4,1	105
Svinje za tov	kg	2,7	2,5	93
Jagnjad od 2 mjeseca do 1 godine	kg	4,9	4,9	100
Tovljeni pilići	kg	1,68	1,6	95
Jaja	komada	0,16	0,2	125
Kravlje mlijeko	litara	0,60	0,5	91
Med	kg	8,5	8,1	95

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Otkupne cijene voća i grožđa: Otkupna cijena šljive za 2018. godinu iznosila je u prosjeku 0,70 KM po kilogramu i bila je niža za 29 % u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine. Otkupna cijena jabuke je u 2018. godini iznosila 0,50 KM i bila je niža za 42%, dok je kod maline iznosila 1,60 KM i bila je viša za 18% u usporedbi sa otkupnom cijenom iz prethodne godine. Kilogram grožđa se u 2018. godini otkupljivao po cijeni od 1,20 KM što je za 13% viša otkupna cijena u usporedbi sa cijenom iz prethodne godine kada je iznosila 1,06 KM. Otkupna cijena kruške je iznosila 0,70 KM po kilogramu i niža je za 37% u usporedbi sa otkupnom cijenom iz prethodne godine koja je iznosila 1,12 KM.

Otkupne cijene žive stoke i peradi: Otkupna cijena svinja za tov 2018. godine je iznosila 2,5 KM po kilogramu i niža je za 7%, dok je otkupna cijena utovljenih pilića iznosila 1,60 KM po kilogramu i niža je za 5%. Što se tiče otkupne cijene jagnjadi starosti od 2 mjeseca do 1 godine, iznosila je 4,92 KM i ostala je na istoj razini kao i prethodne godine. Telad starosti do 1 godine otkupljivana su po cijeni od 5 KM i, u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine, bila je niža čak za 2 KM po kilogramu. Što se tiče otkupne cijene junadi starosti od 1 do 2 godine, iznosila je 4,1 KM po kilogramu i veća je za 5% u usporedbi sa otkupnom cijenom iz prethodne godine koja je iznosila 3,9 KM po kilogramu žive vage.

Otkupne cijene stočarskih proizvoda i meda: Otkupne cijene jaja po komadu su više i to za 0,04 KM, dok je otkupna cijena meda po kilogramu niža za 0,43 KM ili 5%. Kada je riječ o otkupnoj cijeni svježeg sirovog mlijeka, ona je iznosila 0,50 KM po litru i niža je za 0,10 KM ili 9% u usporedbi sa otkupnom cijenom iz prethodne godine.

1.3. Površine poljoprivrednog zemljišta (zasijano i neobrađeno) i struktura

Prema statističkim podacima za 2018. godinu od ukupne površine raspoloživog poljoprivrednog zemljišta, prema načinu korištenja, oranične površine zauzimaju 965.372 hektara, što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 30.851 hektar ili 3%. U strukturi oraničnih površina najzastupljenije su zasijane površine sa sudjelovanjem od 55%, zatim slijede neobrađene oranice i ugari sa sudjelovanjem od 45% i rasadnici 0,04%.

Tablica 5. Oranične površine prema načinu korištenja u BiH (2017.-2018. godina)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Zasijano (ha)	529.454	533.375	101
Ugari i neobrađene oranice (ha)	466.342	431.639	93
Rasadnici (ha)	427	358	84
Ukupno oranice (ha)	996.223	965.372	97

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Ukupno zasijane površine u 2018. godini iznosile su 533.375 ha i veće su za 1%, neobrađene oranice i ugari 431.639 hektara i smanjene su za 7% u odnosu na 2017. godinu. Značajnije smanjenje korištenih površina u 2018. godini od 16% je zabilježeno kod rasadnika.

1.3.1. Zasijane površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi

Prema statističkim podacima za 2018. godinu, u BiH u proljetnoj sjetvi je zasijano 525.219 hektara i nisu se mijenjali u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi zasijanih površina u proljetnoj sjetvi oko 60% površina je zasijano žitima, krmnim biljem 23%, povrćem 13%, industrijskim biljem 3%, na oko 1% površina su jagode i maline i na 0,2% površina je zasijano aromatično, začinsko i medicinsko bilje. Što se tiče jesenje sjetve zasijano je 110.950 hektara što je za 7.717 hektara ili 7% manje površina nego u jesenjoj sjetvi prethodne godine. U strukturi zasijanih površina oko 88% je zasijano žitima, krmnim biljem oko 6%, industrijskim biljem 3% i povrćem 2%.

Tablica 6. Zasijane površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi u BiH (2017-2018. godina) (u hektarima)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Proljetna sjetva			
Žitarice	313.491	314.214	100
Industrijsko bilje	11.737	14.002	119
Povrće	70.098	69.547	99
Aromatično bilje	924	902	98
Jagode i maline	4.532	4.714	104
Krmno bilje	125.772	121.840	97
Ukupno	526.554	525.219	100
Jesenja sjetva			
Žitarice	105.046	98.117	93
Industrijsko bilje	3.328	3.700	111
Povrće	2.470	2.228	90
Krmno bilje	7.823	6.905	88
Ukupno	118.667	110.950	93

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Površine zasijane žitima u proljetnoj sjetvi iznosile su 314.214 hektara i ostale su na istoj razini zasijanih površina kao i prethodne godine. Povećanje zasijanih površina u 2018. godini je zabilježeno kod industrijskog bilja za 19%, jagoda i malina za 4%. Manje zasijanih površina je evidentirano kod krmnog bilja i to za 3%, aromatičnog bilja za 2% i povrća za 1% u usporedbi sa prethodnom godinom. Povećanje zasijanih površina u jesenjoj sjetvi u 2018. godini je, u usporedbi sa zasijanim površinama iz prethodne godine, zabilježeno jedino kod zasijanih površina industrijskim biljem i to za 11%, dok su smanjene površine zasijane krmnim biljem za 12%, povrćem za 10% i žitaricama za 7%.

U Federaciji BiH u jesenjoj i proljetnoj sjetvi 2017/2018. godine, ukupno je zasijano 197.941 ha, što je manje za 2,1% u odnosu na sjetvu u 2016/2017. godini. Promatrajući skupine usjeva, zabilježen je rast zasijanih površina industrijskog bilja za 12%, dok je pad zabilježen kod zasijanih površina stočnog -krmnog bilja za 5%, žita za 1,5% i povrća za 0,6% u odnosu na prošlu godinu. Povećanje zasijanih površina je zabilježeno kod industrijskog bilja i to za 16%. Promatrano po zasijanim površinama važnijih usjeva, zabilježen je rast zasijanih površina pšenice za 1%, kukuruza za silažu za 0,6%, rajčice za 0,5%, dok je zabilježen pad zasijanih površina kukuruza-zrno za 3,4%, krumpira za 0,9% i duhana za 0,7% u odnosu na sjetvu u 2016/17. godini. U jesenjoj sjetvi u 2018. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine zasijano je 34.601 hektara što je manje za 5,4% u odnosu na jesenju sjetvu u 2017. godini. Gledano po skupinama usjeva, zasijana površina stočnim krmnim biljem je manja za 14%, žitima za 4,4%, povrća za 3,1%, u odnosu na jesenju sjetvu u 2017. godini. Površine zasijane industrijskim biljem u jesenjoj sjetvi su veće za 2,6% u usporedbi sa jesenjom sjetvom 2017. godine. Promatrajući usjeve površine zasijane travno-djetelinskom smjesom manje su za 28%, djeteline za 16%, ozime raži i lucerke za 9%, zobi za 7%, tritikalea za 5,4%, ozimom pšenicom za 5%, i ječma za 1% u usporedbi sa jesenjom sjetvom 2017. godine.

Ukupno zasijane površine u 2018. godini u Republici Srpskoj u proljetnoj sjetvi iznosile su 320.956 ha, što je za 2,6% više u odnosu na 2017. godinu. U strukturi zasijanih površina žitarice su zastupljene sa 67%, stočno krmno bilje sa 20%, povrće sa 9%, industrijsko bilje sa 3%, jagodičasto voće sa 0,6%, dok je ljekovito i aromatično bilje zastupljeno sa 0,1%. Površine zasijane žitaricama od 219.114 hektara su veće za 3% u odnosu na zasijane površine prethodne godine, dok su površine zasijane jagodičastim voćem veće za 10%, a industrijskog bilja za 21%, ljekovitog i aromatičnog bilja za 50%. Smanjenje zasijanih površina u Republici Srpskoj se bilježi kod površina pod povrćem za 1%, dok su površine zasijane stočnim i krmnim biljem ostale nepromijenjene, odnosno na razini zasijanih površina od 64.659 ha, kao i prethodne godine. U jesenjoj sjetvi u Republici Srpskoj se uočava smanjenje zasijanih površina gdje je do sredine prosinca 2018. godine zasijano 71.924 hektara, što je za skoro 7% manje u odnosu na zasijane površine u jesenjoj sjetvi 2017. godine. U strukturi zasijanih površina u jesenjoj sjetvi žitarice su zastupljene 91%, krmno bilje 4%, industrijsko bilje i uljana repica 7%, povrće 0,8% i aromatično i ljekovito bilje 0,2%. Značajnije povećanje zasijanih površina u jesenjoj sjetvi je zabilježeno kod industrijskih usjeva i uljane repice i to za 11%, dok je zasijana površina pod povrćem manja za 24%, žitarica za 8%, ljekovitog i aromatičnog bilja za 6%, i stočnog/krmnog bilja za 5%.

Kada je riječ o Distriktu Brčko ukupno zasijane površine iznosile su 16.514 hektara što je u usporedbi sa zasijanim površinama iz prethodne godine više za 24%. U strukturi zasijanih površina oko 82% je zasijano žitaricama, industrijskim biljem 9%, krmnim biljem 5%, povrćem 3%, jagodama 0,4%, među usjevima i podusjevima 0,3% i malinama 0,2%.

1.4. Broj i struktura poljoprivrednih gazdinstava

Prema podacima iz Registra poljoprivrednih gazdinstava i Registra klijenata koje vode entitetska ministarstva i Odjel za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH, ukupan broj poljoprivrednih gazdinstava upisanih u registar u 2018. godini zaključno sa 31.08. je iznosio 121.950.

Tablica 7. Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH

Struktura	2016.	2017.	podaci zaključno sa 31.08.2018. godine
Federacija BiH	64.534	72.424	76.003
Republika Srpska	34.965	38.792	42.403
Brčko Distrikt BiH	3.194	3.360	3.544
Ukupno	102.693	114.576	121.950

Izvor: FMPVŠ, MPŠV RS, OzPŠV BD BiH

Od ukupnog broja poljoprivrednih gazdinstava 62% ili 76.003 je bilo u Federaciji Bosne i Hercegovine, 35% ili 42.403 u Republici Srpskoj i 3% ili 3.544 poljoprivrednih gazdinstava u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine. Tijekom osam mjeseci 2018. godine je registriran veći broj gazdinstava nego što je to u cijeloj prethodnoj godini i to u Republici Srpskoj za 9%, Federaciji BiH i Distriktu Brčko za 5%.

Ukupno prijavljene površine poljoprivrednog zemljišta koje su registrirana gazdinstva upisala u Republici Srpskoj tijekom osam mjeseci 2018. godine iznosile su 190.893 hektara, a ukupno obradive površine 169.678 hektara. Prosječna prijavljena površina po gazdinstvu iznosi 4,54 hektara, dok je prosjek obradivih površina po gazdinstvu manji i iznosi 3,99 hektara.

Po zemljopisnoj rasprostranjenosti u Republici Srpskoj najveći broj poljoprivrednih gazdinstava i obradivih površina je na području Bijeljine (12.496 gazdinstava i 44.487 hektara obradivih površina) i Gradiške (7.644 gazdinstava i 37.975 hektara obradivih površina).

Kada je riječ o Federaciji BiH ukupno prijavljene površine poljoprivrednog zemljišta koje su registrirana gazdinstva upisala u Federaciji BiH tijekom osam mjeseci 2018. godine iznosila je 113.778 hektara, a ukupno obradive površine 95.772 hektara. Prosječna prijavljena površina po gazdinstvu iznosi 1,49 hektara, dok je prosjek obradivih površina po gazdinstvu manji i iznosi 1,26 hektara.

Što se tiče zemljopisne rasprostranjenosti registriranih poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH, najveći broj poljoprivrednih gazdinstava je registriran na području Tuzlanskog (16.448) i Zeničko-dobojskog kantona (15.875). Najveće obradive površine su registrirane u Unsko-sanskom kantonu i iznose 20.296 hektara.

2. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA

2.1. Biljna proizvodnja

Povoljni agroklimatski uvjeti u 2018. godini su se pozitivno odrazili na biljnu proizvodnju, tako da se, gledajući ostvarene prinose, godina može okarakterisati kao dobra godina s obzirom da je ostvareno i povećanje prinosa i ukupne proizvodnje većine ratarskih usjeva, voća i grožđa, dok je u proizvodnji pojedinih vrsta povrća, kao npr. rajčice, paprike, graška ostvaren nešto manji prinos nego u 2017. godini.

Izuzetno povoljni vremenski uvjeti, odnosno dobar raspored sa dovoljnom količinom padavina, kao i blagovremeno primijenjene agrotehničke mjere utjecali su na dobar prinos kukuruza od 6,6 tona suhog zrna po hektaru što se odrazilo i na rekordnu proizvodnju ovog usjeva od 1.272.339 tone što je čak 79% više u odnosu na proizvodnju iz prošle godine. Ovo je najbolji pokazatelj koliko su ulaganja u tehnologiju, posebno u sustave za navodnjavanje mala, i koliko je poljoprivredna proizvodnja ovisna od vremenskih uvjeta.

Što se tiče proizvodnje kukuruza u Republici Srpskoj, ista čini oko 72% ukupne proizvodnje kukuruza u BiH. Ostvarena proizvodnja kukuruza u Republici Srpskoj od 915.178 tona veća je za 84% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine imajući u vidu da su prinosi kukuruza po hektaru također bili visoki i iznosili oko 7 tona.

Kada je riječ o Federaciji BiH ostvarena proizvodnja kukuruza u 2018. godini iznosila je 270.282 tone i veća je za 73% u odnosu na prošlogodišnju. Prinos kukuruza od skoro 6 tona po hektaru je veći za 78% nego prošlogodišnji što se pozitivno odrazilo i na zadovoljavanje tržišne potražnje. Proizvodnja kukuruza u Federaciji BiH čini oko jedne četvrtine od ukupne proizvodnje kukuruza u BiH.

U Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine proizvedeno je 86.878 tona kukuruza što je 59% više od proizvodnje u 2017. godini.

Što se tiče hljebnog žita, po prikupljenim podacima, proizvodnja je ostala na skoro istoj razini kao i prethodne godine, s obzirom da je iznosila 291.515 tona. Prinos pšenice po hektaru je iznosio 4 tone i manji je za 2,4% u odnosu na prinos iz prethodne godine. Oko 69% proizvedene pšenice ili 202.197 tona je ostvareno u Republici Srpskoj, 76.963 tone ili 26% u Federaciji BiH i 4% ili 12.355 tona u Distriktu Brčko. Što se tiče visine prinosa, ostvarena proizvodnja pšenice u Republici Srpskoj i Federaciji BiH bila je veća za 3%, odnosno za 2% u usporedbi sa prošlogodišnjom proizvodnjom, a u Distriktu Brčko proizvodnja je manja za 33%.

Struktura površina zasijanih žitaricama varira svake godine, skoro sve kulture, a posebno površine pod strnim žitima koje osjetno variraju, i kod kojih zasijana površina najviše ovisi od tržišne potražnje ali i vremenskih uvjeta u tijeku jesenje sjetve. Tako je i tijekom 2018. godine, osim kukuruza, od ostalih žitarica koje bilježe nešto veću proizvodnju su: raž i to za 6,2% i ječam za 3,6%, dok je proizvodnja zobi neznatno manja, i to za 1,7%.

Tablica 8 . Proizvodnja i prinos važnijih usjeva (2017-2018. godina)

Vrsta usjeva	2017.		2018.		Indeks 2018/2017.	
	Proizvodnja (tona)	Tona po hektaru	Proizvodnja (tona)	Tona po hektaru	Proizvodnja (tona)	Tona po hektaru
Pšenica	288.735	4,1	291.515	4,0	101,0	97,6
Kukuruz	709.374	3,7	1.272.339	6,6	179,4	164,3
Raž	10.740	2,9	11.409	3,0	106,2	103,4
Ječam	76.324	3,6	79.06	3,6	103,6	100,0
Zob	26.969	2,9	26.511	2,6	98,3	89,7
Soja	11.740	1,6	23.332	2,7	198,7	168,8
Duhan	1.760	1,2	2.715	1,5	154,3	125,0
Krumpir	335.463	9,6	394.275	11,2	116,9	116,7
Mrkva	11.262	7,3	11.104	7,6	98,6	104,1
Luk crni	35.343	7,2	38.068	7,9	107,7	109,7
Luk bijeli	5.560	3,3	5.890	3,4	105,9	103,0
Grah	9.337	1,2	11.962	1,5	128,1	125,0
Grašak	4.920	3,2	3.774	2,7	76,7	84,4
Kupus	59.371	12,5	69.778	15	117,5	120,0
Rajčica	46.166	12,9	43.918	12,1	95,1	93,8
Paprika	47.396	13,6	41.279	12,4	87,1	91,2
Krastavac	37.191	12,5	35.463	11,8	95,4	94,4
Djetelina	102.621	2,8	126.131	3,7	122,9	132,1
Lucerka	94.771	3,2	123.379	4,3	130,2	134,4
Zeleni kukuruz	445.618	13,2	710.750	21,9	159,5	165,9
Jagode	9.793	7,3	9.827	7,6	100,3	104,3
Maline	22.671	7,0	27.466	7,8	121,2	113,0

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Industrijsko bilje – Među najvažnijim usjevima u proizvodnji industrijskog bilja, izdvajaju se soja i duhan. Tijekom 2018. godine proizvodnja obje ove kulture bilježi značajan porast. Ostvarena proizvodnja soje od 23.332 tone je bila za 11.592 tona ili 99% veća u odnosu na prethodnu godinu. Zahvaljujući i povoljnim vremenskim prilikama i prinos soje od 2,7 tone po hektaru je bio čak za 69% veći u odnosu na prošlogodišnji.

Što se tiče duhana proizvedeno je 2.715 tona lista duhana što je za 955 tona ili 54% više. Također, i prinos duhana od 1,5 tona po hektaru je veći za 25% u odnosu na prošlogodišnji rod.

U Republici Srpskoj je, kada je riječ o proizvodnji industrijskih usjeva, prema raspoloživim statističkim podacima o ostvarenim prinosima ranih i kasnih usjeva proizvedeno 13.327 tona soje, uljane repice 7.343 tone i suncokreta 216 tona. Proizvodnja soje je bila za 105%, a uljane repice za 34% veća u usporedbi sa proizvodnjom iz 2017. godine, dok je proizvodnja suncokreta bila manja za 17 procenata.

U Federaciji BiH ukupna proizvodnja industrijskih usjeva je iznosila 7.858 tona od čega soje 6.966 tona i duhana 619 tona. U proizvodnji soje je zabilježeno značajno povećanje proizvodnje od čak 102% i duhana 61%.

Od industrijskih usjeva koji su bili zastupljeni u Distriktu su uljana repica čija je proizvodnja iznosila 1.042 tone, zatim soja sa proizvodnjom od 3.039 tona i suncokret sa proizvodnjom od 312 tona. Navedeni industrijski usjevi su u 2018. godine zabilježili značajano povećanje proizvodnje i to uljana repica za 943 tone, suncokret sjeme za 56% i soja za 29% u usporedbi sa rodnom iz prethodne godine.

Krmno bilje – Povoljni agro-klimatski uvjeti su rezultirali povećanjem prinosa i proizvodnje krmnog bilja u 2018. godini. Najveći rast proizvodnje u 2018. godini je zabilježen kod proizvodnje silažnog kukuruza i to za 60%, lucerke za 30%, i djeteline za 23% u odnosu na 2017. godinu. I prinosi krmnih usjeva su bili značajno veći nego prethodne godine, i to djeteline za 32%, lucerke za 34% i zelenog kukuruza za 66% u usporedbi sa prošlogodišnjim prinosom.

Ostvarena proizvodnja najznačajnijih krmnih usjeva u Federaciji BiH je iznosila 645.803 tone i veća je za 57% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Kod svih krmnih usjeva zabilježena je veća proizvodnja i to silažnog kukuruza za 72%, travno-djetelinskih smjesa za 24%, stočne repe za 17%, djeteline za 8% i lucerke za 6%.

Ukupna proizvodnja važnijih krmnih usjeva (djetelina, lucerka, zeleni kukuruz) u Republici Srpskoj iznosila je 377.961 tonu od čega 211.019 tona zelenog/silažnog kukuruza, 85.681 tonu djeteline i 81.261 tonu lucerke. Povoljni vremenski uvjeti utjecali su na povećanje proizvodnje navedenih krmnih usjeva i to lucerke za 48%, silažnog kukuruza za 36% i djeteline za 32%.

U Distriktu Brčko u 2018. godini je bilo osjetno bolje stanje u proizvodnji krme, s obzirom da je proizvedeno 3.741 tona i da je ista bila uvećana za 20% u usporedbi sa prošlogodišnjom.

Povrće - Ukupna proizvodnja važnijih povrtarskih usjeva u 2018. godini je iznosila 655.511 tona i veća je za 11% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Na to je najviše utjecala veća proizvodnja krumpira za 17%, graha za 28%, kupusa za 18%, crnog luka za 8% i bijelog luka za 6%. Manja proizvodnja je zabilježena kod mrkve i to za 1,4%, graška za 23%, rajčice i krastavaca za 5%, i paprike za 13%.

Što se tiče proizvodnje krumpira, zabilježen je i značajno veći prinos po hektaru i to za 17% u odnosu na prošlogodišnji, te je i ukupna proizvodnja ovog usjeva bila veća za čak 58.812 tona ili za 17%.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Federaciji BiH proizvedeno je 204.720 tona krumpira, kupusa i kelja 39.641 tona, crnog luka 28.462 tone, rajčice 22.731 tonu, paprike 15.178 tona, mrkve 6.648 tona, graha 6.598 tona, bijelog luka 3.702 tone i graška 549 tona. Povećanje

proizvodnje je, u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine, evidentiran kod svih usjeva i to kupusa i kelja za 31%, graha za 30%, krumpira za 16%, crnog luka za 14%, bijelog luka za 11%, paprike za 8%, graška za 6,5%, i rajčice za 6%. Pad proizvodnje od 10% je zabilježen u proizvodnji mrkve.

Povrće je u Republici Srpskoj u 2018. godini bilo zasijano na površini od oko 30.000 hektara sa kojih je proizvedeno 185.268 tona krumpira, paprike 26.031 tonu, kupusa i kelja 29.817 tona, rajčice 21.114 tona, crnog luka 9.519 tona, graška 3.186 tona, graha 5.159 tona, mrkve 4.400 tona, bijelog luka 2.173 tona. Ukupna proizvodnja povrća je u usporedbi sa prethodnom godinom manja kod većine gajenih vrsta i to graška za 28%, paprike za 22%, rajčice za 15%, crnog luka za 8% i bijelog luka za 2%. Veća proizvodnja u 2018. godini je zabilježena u proizvodnji graha i to za 27%, krumpira za skoro 18%, mrkve za 15%, i kupusa i kelja za 4%.

Prema statističkim podacima u Distriktu Brčko površina za proizvodnju povrća u 2018. godini iznosila je 513 ha od kojih je 250 ha ili 49% površina pod usjevom krumpira, a preostalih 263 ha ili 51% površina pod ostalim povrćem. Ukupna proizvodnja povrća za 2018. godinu iznosila je 3.624 tona od čega 2.625 tona krumpira, kupusa i kelja 320 tona, graha 205 tona, crnog luka 87,5 tona, krastavaca 80 tona, rajčice 73,5 tona, paprike 70 tona, mrkve 56 tona, lubenice i dinja 54 tona, graška 39 tona i bijelog luka 15 tona.

Jagode i maline - Proizvodnja jagoda u 2018. godini je iznosila 9.827 tona i veća je za neznatnih 0,3%, dok je prosječan prinos jagode po hektaru iznosio 7,6 tona. Malina je bila zasađena na površini od 3.500 hektara sa kojih je proizvedeno 27.466 tona što je za 21% više u odnosu na prošlogodišnji rod. Prinos ubrane svježe maline po hektaru je, također, bio značajniji s obzirom da je iznosio 7,8 tona i veći je za 13% u usporedbi sa rodnom iz prethodne godine.

Tijekom 2018. godine u Federaciji BiH proizvedeno je 18.994 tone maline što je za 25% više u odnosu na rod maline iz prethodne godine. Što se tiče jagode proizvedeno je 6.802 tona, te je proizvodnja bila za 156 tona veća nego u prošloj godini. U Republici Srpskoj proizvedeno je 2.603 tone jagode i 8.385 tona maline, te je proizvodnja jagode manja za 3,3%, a maline veća za 13% u odnosu na prošlu godinu.

Proizvodnja jagode u Distriktu Brčko je iznosila 422 tone, a maline 87,5 tona, te je zabilježeno ukupno povećanje proizvodnje i to jagode za 8%, a maline za 25% u odnosu na rod iz prethodne godine.

Voće – Proizvodnja voća je u 2018. godini zabilježila jako dobre rezultate, sa iznadprosječnim prinosima.

Značajno povećanje prinosa je zabilježeno kod šljive i to za 153%, zatim kruške za 120%, jabuke 108%, masline za 100%, višnje za 42%, smokve za 37%, trešnje za 35%, i limuna za 32%, .

Kajsija je jedina voćna vrsta kod koje je zabilježen manji prinos i to za 31% u odnosu na prinos iz prethodne godine.

Povećanje prinosa kod voća odrazilo se i na ukupnu proizvodnju voća, a najveće povećanje je zabilježeno kod mandarine, i to više od 300%, zatim šljive za 156%, kruške za 140%, masline za 117% i jabuke za 115%.

Tablica 9. Proizvodnja i prinos najznačajnijih voćnih vrsta 2017.-2018. godina

Voćne vrste	2017.		2018.		Indeks 2018/2017.	
	Proizvodnja (tona)	Prinos (kg/stablu)	Proizvodnja (tona)	Prinos (kg/stablu)	Proizvodnja (tona)	Prinos (kg/stablu)
Šljive	74.398	6	190.386	15	256	253
Jabuke	52.252	7	112.513	15	215	208
Kruške	15.370	6	36.845	13	240	220
Trešnje	8.475	10	11.823	13	140	135
Višnje	4.056	8	5.999	11	148	142
Kajsije	1.203	11	843	8	70	69

Mandarine	9	2	56	12	*	*
Limun	5	2	7	3	138	132
Smokve	678	9	894	12	132	137
Masline	281	5	610	9	217	200

Izvor: Agencija za statistiku BiH *Indeksi preko 300% se ne objavljuju

Prema statističkim podacima za Republiku Srpsku, u 2018. godini proizvedeno je 121.015 tona šljive, 68.993 tone jabuke, trešnje 3.810 tona, višnje 2.271 tonu, 340 tona kajsije, 55 tona smokve, 6 tona mandarine, 3 tone masline i 2 tone limuna. Ukupna proizvodnja navedenih voćnih vrsta je iznosila 196.495 tona i veća je za 119.263 tone ili 154% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Prinosi kao i proizvodnja kod skoro svih voćnih vrsta su veći u usporedbi sa prethodnom godinom i to: šljive za 171%, jabuke 138%, višnje za 67%, masline 50%, trešnje za 33%, mandarine za 17%, smokve 16%. Proizvodnja kajsije od 340 tona i limuna od 2 tone je ostala na istoj razini proizvodnje kao i prethodne godine.

I u Federaciji BiH je, prema statističkim podacima za 2018. godinu, proizvedeno 60.241 tonu šljive, jabuke 42.693 tone, kruške 12.508 tona, breskve 7.997 tona, trešnje 7.725 tona, višnje 2.984 tone, oraha 3.588 tona i badema 82 tone. Što se tiče južnog voća proizvedeno je 50,3 tone mandarina, 838,5 tona smokve, 5 tona limuna i masline 607,3 tone. Ukupna proizvodnja navedenih voćnih vrsta je iznosila 139.319 tona i veća je u odnosu na prošlogodišnji rod za 71.991 tona ili 107%. Na povećanje proizvodnje voća utjecalo je povećanje proizvodnje svih najznačajnijih voćnih vrsta i to mandarine više od 300%, oraha za 288%, šljive za 159%, kruške za 120%, masline za 117%, jabuke za 81%, breskve za 74%, limuna za 63%, višnje za 49%, trešnje za 41% i smokve za 33%.

Prema raspoloživim statističkim podacima za Distrikt Brčko, broj rodni stabala voća u 2018. godini je iznosio 583.050. Ostvarena proizvodnja voća sa višegodišnjih zasada iznosila je 11.923 tone od čega šljive 9.130 tona, jabuke 827 tona, višnje 744 tone, kruške 390 tona, trešnje 288 tona, breskve 152,5 tona, kajsije 30 tona i dunje 20 tona.

Grožđe - Tijekom 2018. godine je proizvedeno 40.408 tona grožđa i proizvodnja je veća za 44% u odnosu na prošlu godinu. Iako je broj rodni čokota manji za 1.480 tisuća komada ili 3,2 %, prinos grožđa po čokotu je bio značajno veći i to za 30% nego prethodne godine što je utjecalo i na proizvodnju koja je premašila 40 tisuća tona.

Tablica 10. Broj rodni čokota, proizvodnja i prinos grožđa (2017.-2018. godina)

	Broj rodni čokota	Proizvodnja (tona)	Kg po čokotu
2017.	16.178	28.013	2,0
2018.	15.658	40.408	2,6
Indeks 2018/2017.	96,8	144,2	130

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prinos grožđa po čokotu u Republici Srpskoj je iznosio 2,1 kg i na prošlogodišnjoj je razini, dok je ukupna proizvodnja grožđa od 3.425 tona opala za neznatnih 0,6% ili 21 tonu od prošlogodišnjeg roda.

U Federaciji Bosne i Hercegovine ostvarena proizvodnja grožđa je iznosila 37.002 tone i ista je bila veća za 51% ili 12.435 tona u usporedbi sa rodom iz prethodne godine. I ovdje su razlog povećanja proizvodnje grožđa u 2018. godini izuzetno povoljni vremenski uvjeti za gajenje vinove loze, što se odrazilo i na prinos grožđa koji je iznosio 2,6 kg po čokotu.

2.2. Brojno stanje stoke i peradi

Prema statističkim podacima o brojnom stanju stoke za 2018. godinu ukupan broj goveda je manji za 1,6%, svinja za 1,1%, peradi za 2,2%. U istom razdoblju, ukupan broj koza je ostao na istoj razini od 73.000 grla.

Broj košnica pčela je u usporedbi sa prethodnom godinom neznatno veći, i to za oko 875 komada, te se može reći da je ostao na razini brojnog stanja iz prethodne godine.

Prema prikupljenim i obrađenim podacima brojnog stanja stoke i peradi u Federaciji BiH za 2018. godinu i njihovom poredbom sa podacima iz 2017. porast brojnog stanja je zabilježen kod peradi oko 10% i košnica pčela za 3%, dok je smanjenje brojnog stanja zabilježeno kod: konja za 7%, svinja za 5,4%, goveda za 2%, koza 1% i ovaca 0,3%.

Tablica 11. Brojno stanje stoke, peradi i košnica u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko BiH

	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko Distrikt		Ukupno	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Goveda	211.875	207.194	222.000	220.000	10.357	10.806	443.996	438.000
Ovce	520.406	518.590	485.000	484.000	11.415	10.410	1.016.821	1.013.000
Svinje	91.400	86.427	441.000	446.000	19.300	21.000	553.300	553.427
Konji	5.288	4.893	9.000	9.000	201	107	14.489	14.000
Perad, tis .komada	10.719	11.755	12.067	9.210	151	149	21.583	21.114
Koze	44.616	44.145	27.000	28.000	1.050	1.000	72.666	73.145
Košnice pčela	225.983	232.975	164.000	160.000	15.017	12.900	405.000	405.875

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku

U Republici Srpskoj je u 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno povećanje brojnog stanja koza za 3,7% i svinja za 1,1%, dok je istodobno smanjen broj peradi i to za 4%, košnica pčela za 2,4%, goveda za 0,9%, ovaca za 0,2%.

Kada je riječ o Distriktu Brčko povećanje brojnog stanja u 2018. godini je evidentirano kod košnica pčela za 10%, svinja za 8,8%, koza za 5% i goveda za 4,3%, dok je manji broj ovaca za 8,8%, i peradi za 1,3%.

2.3. Stočarska proizvodnja

2.3.1. Proizvodnja, otkup i prerada mlijeka i proizvodnja mliječnih proizvoda

Ukupna proizvodnja sirovog mlijeka u 2018. godini je iznosila 678.729 milijuna litara i neznatno je manja u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. U ukupnoj proizvodnji mlijeka dominira proizvodnja kravljeg mlijeka sa sudjelovanjem od 97%, dok je sudjelovanje ovčijeg mlijeka 3% i kozijeg svega 1%. Udio proizvodnje mlijeka u ukupnoj proizvodnji mlijeka u BiH iz Federacije iznosi 54%, Republike Srpske 46% i Distrikta Brčko 1%.

Tablica 12. Proizvodnja sirovog mlijeka u Federaciji, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko (tisuća litara)

	Federacija		Republika Srpska		Distrikt Brčko		Ukupno	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Kravlje mlijeko	347.466	345.979	304.772	304.251	6.400	5.499	658.638	655.729
Ovčije mlijeko	11.546	11.814	4.283	3.101	205	205	16.034	15.120
Kozje mlijeko	4.888	5.438	2.307	1.915	44	40	7.239	7.393
Ukupno	363.900	365.249	311.362	309.267	6.649	5.744	681.911	678.242

Izvor: FZS, RZSRS, Agencija za statistiku BiH

Na temelju podataka prikazanih u tablici 12. vidljivo je da se kod proizvodnje sirovog kravljeg mlijeka u 2018. godini bilježi neznatan manji pad od 0,4% u usporedbi sa proizvodnjom kravljeg sirovog mlijeka iz prethodne godine. Kada je riječ o proizvodnji sirovog ovčijeg mlijeka bilježi se također smanjenje od 6%, dok je proizvodnja kozjeg mlijeka bila za 3,2% veća nego prethodne godine.

Promatrajući ostvarenu ukupnu proizvodnju mlijeka u 2018. godini u Republici Srpskoj može se konstatirati da je neznatno manja i to 0,7%, dok je u Federaciji BiH ostala na istoj razini proizvodnje u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Negativna kretanja u proizvodnji mlijeka za 2018. godinu se bilježe u Distriktu Brčko imajući u vidu da je ukupna ostvarena proizvodnja sirovog mlijeka iznosila 5,7 milijuna litara što je čak za 14% manje u usporedbi sa 2017., čemu je najviše doprinijelo smanjenje proizvodnje kravljeg mlijeka i to za 13% i kozjeg mlijeka za 10%, dok je proizvodnja ovčijeg mlijeka ostala na istoj razini kao i prethodne godine.

Od ukupne količine proizvedenog kravljeg mlijeka u 2018. godini otkupljeno je 261.994 tone ili 39%. Otkup proizvedenog svježeg sirovog mlijeka nastavlja da raste i tijekom 2018. godine je veći za 4.669 tone ili 2% u odnosu na otkup iz 2017. godine kada je iznosio 257.325 tona. Otkupljeno mlijeko sadrži prosječno 3,9% mliječne masti i 3,3% proteina.

Tablica 13. Otkup sirovog kravljeg mlijeka (2017. i 2018. godina)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Otkup kravljeg mlijeka (tona)	257.325	261.994	102
Prosječan sadržaj masti, %	3,9	3,9	100
Prosječan sadržaj proteina	3,3	3,3	100

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Ukupna proizvodnja konzumnog mlijeka i mliječnih proizvoda, u 2018. godini, je iznosila 253.931 tonu i veća je za 7% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine. Veća količina prikupljenog i otkupljenog sirovog mlijeka svakako se odrazila i na povećanje proizvodnje mliječnih proizvoda.

Tablica 14. Proizvodnja konzumnog mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda (2017. i 2018. godina)

Proizvodi	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Konzumno mlijeko (tona)	138.619	140.821	102
Pavlaka (vrhnje)- (tona)	22.544	21.925	97
Fermentirani mliječni proizvodi (tona)	42.139	54.366	129
Maslaci ostali žuto-masni proizvodi (tona)	1.274	1.433	113
Sir (tona)	15.661	15.404	98
Surutka (tona)	16.611	19.982	120
Ukupno	236.848	253.931	107

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Vodeći proizvod mljekarske industrije je konzumno mlijeko koje čini oko 55% ukupne proizvodnje, zatim, na drugom mjestu sa sudjelovanjem, od 21% su fermentirani mliječni proizvodi, vrhnje je treći rangirani proizvod sa sudjelovanjem od 9%, surutka 8%, sir ima udio od 6%, dok 1% proizvodnje čine maslac i ostali žuto-masni proizvodi. Kod većine mliječnih proizvoda je zabilježena veća proizvodnja tijekom 2018. godine i to fermentiranih proizvoda za 29%, surutke 20%, maslaca i ostalih žuto-masnih proizvoda za 13%, i konzumnog mlijeka za 2%. Pavlaka i sir su proizvodi kod kojih je ostvarena proizvodnja bila manja i to za 3%, odnosno za 2% u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godine.

2.3.2. Kapaciteti za proizvodnju jednostavnih pilića

Na području Bosne i Hercegovine 22 poslovna subjekta i poduzetnika se bave proizvodnjom jednostavnih pilića za nesilice i tov. Instalirani kapaciteti za proizvodnju jednostavnih pilića koka nesilica i pilića za tov kreću se u rasponu od 1.000 do 500.000, pa i više komada jaja. U suštini, u Bosni

i Hercegovini se kapaciteti valionica najvećim dijelom koriste za proizvodnju pilića za tov. Prema statističkim podacima za 2018. godinu broj inkubatorskih stanica je manji za 4,3% u odnosu na prethodnu godinu. Kapacitet za leženje/valjenje jaja koja se istodobno stavljaju u inkubator u 2018. godini je iznosio oko 5 milijuna, točnije 4.948 tisuća komada.

Ukupan broj jaja stavljenih u inkubatore i namijenjenih za proizvodnju jednodnevnih pilića u 2018. godini je iznosio 56 milijuna i 309 tisuća komada i neznatno je veći u usporedbi sa brojem jaja stavljenih u inkubatore prethodne godine.

Tablica 15. Ukupan kapacitet i način korištenja inkubatorskih stanica, 2017-2018. godina

Kategorija veličine (kapacitet)	2017.				2018.			
	Broj	Kapacitet, tisuća komada	Korištenje, tisuća komada		Broj	Kapacitet, tisuća kom.	Korištenje, tisuća komada	
			za nesilice	za meso			za nesilice	za meso
1 000 – 10 000	2	15	-	139	2	15	-	118
10 001 – 20 000	3	50	-	260	3	50	-	249
20 001 – 50 000	1	38	-	684	1	38	-	620
50 001 – 100 000	8	555	179	3.727	7	488	-	3.786
100 001 – 200 000	2	280	-	2.207	2	349	-	2.370
200 001 – 500 000	3	1.177	1.896	12.752	3	1.177	2.037	12.867
500 001 i više	4	2.831	1.501	32.209	4	2.831	1.285	32.977
Ukupno/Total	23	4.946	3.576	51.978	22	4.948	3.322	52.987

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Ukupan broj jaja stavljenih u inkubatore i namijenjenih za proizvodnju jednodnevnih pilića nesilica u 2018. godini je bio manji za 7,1%, dok je broj jaja stavljenih u inkubatore namijenjenih za proizvodnju jednodnevnih pilića za tov bio veći za 2% u odnosu na 2017.godinu.

2.3.3. Proizvodnja ostalih stočarskih proizvoda

Od ostalih stočarskih proizvoda značajni su proizvodnja jaja, vune i meda. Proizvodnja vune u 2018. godini iznosila je 1.432 tone što je manje za 1% u odnosu na prošlu godinu, jaja 660 milijuna i 248 tisuća komada i manja je za 1% u usporedbi sa prethodnom godinom. Najznačajnije povećanje proizvodnje se bilježi kod proizvodnje meda i to za 52%, u usporedbi sa proizvodnjom iz prethodne godina kada je iznosila 2.635 tona.

Tablica 16. Proizvodnja jaja, meda i vune u BiH

Proizvodi	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Jaja (000 komada)	665.522	660.248	99
Med (tona)	2.635	3.992	151
Vuna (tona)	1.447	1.432	99

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Promatrajući proizvodnju značajnijih stočarskih proizvoda u Republici Srpskoj u 2018. godini se bilježi značajno povećanje proizvodnje meda i to za 53% u usporedbi sa prethodnom godinom. Smanjenje proizvodnje se bilježi kod vune i to za 3,1%, i kokošijih jaja oko 2%.

Tablica 17. Proizvodnja jaja, vune i meda u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Distriktu Brčko

Proizvodi	Republika Srpska		Federacija BiH		Distrikt Brčko	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Jaja (000 komada)	372.000	365.000	270.155	288.800	7.200	6.300
Med (tona)	1.088	1.663	1.351	2.138	196	191
Vuna (tona)	646	626	793	797	8	9

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku

Kada je riječ o Federaciji BiH u 2018. godini zabilježeno je povećanje proizvodnje meda i to za 58% i jaja za 7%, dok je proizvodnja vune ostala na istoj razini proizvodnje od 797 tona kao i prethodne godine.

Distrikt Brčko povećanje proizvodnje bilježi jedino kod proizvodnje vune i to za 12,5%, dok je manja proizvodnja zabilježena kod proizvodnje jaja od 12,5% i meda za 3%, u usporedbi sa proizvodnjom iz 2017. godine.

2.3.4. Klanje stoke i neto proizvodnja mesa

Neto proizvodnja svih kategorija mesa je u 2018. godini iznosila oko 84.614 tona i manja je za oko 4% u odnosu na prethodnu godinu. Na manju razinu ukupne neto proizvodnje mesa, najviše je utjecala manja proizvodnja govedine za 26% i svinjetine za 17% nego prethodne godine. Povećanje neto proizvodnje mesa se bilježi kod proizvodnje ovčijeg mesa za 13%, i mesa peradi za 3%. Na manju proizvodnju goveđeg mesa utjecao je manji broj zaklanih goveda i to za 19% i svinja za 17%, dok se povećao broj zaklanih grla ovaca za 14% i peradi za 3%.

Tablica 18 . Klanje stoke i peradi u klanicama (2017.-2018. godina)

Kategorije	2017.		2018.		Indeks 2018./2017.	
	Broj grla	Neto težina (tona)	Broj grla	Neto težina (tona)	Broj grla	Neto težina (tona)
Telad i goveda do 1 godine	29.933	3.925	26.321	3.127	88	80
Telad do 8 mjeseci	20.288	1.440	17.610	1.386	87	96
Junice	1.633	416	1.817	485	111	117
Bikovi	31.702	9.499	22.230	6.307	70	66
Krave	5.928	1.692	5.953	1.626	100	96
Goveda, ukupno	69.196	15.532	56.321	11.545	81	74
Janjad	71.314	1.021	73.359	1.004	103	98
Ostale ovce	12.722	282	22.409	466	176	165
Ovce, ukupno	84.036	1.303	95.768	1.470	114	113
Svinje, ukupno	122.612	8.770	101.509	7.297	83	83
Tovni pilići	39.782	60.970	40.265	61.926	101	102
Ostala perad	799	1.180	1.584	2.376	198	201
Perad, ukupno u tisućama	40.581	62.150	41.849	64.302	103	103

Izvor: Agencija za statistiku BiH

3. KAPACITETI ZA UZGOJ I PROIZVODNJU RIBE (SLATKOVODNA I MORSKA RIBA)

Imajući u vidu značajno vodno bogatstvo koje čini sedam vodnih slivova, veliki broj riječnih i planinskih jezera, te podzemnih voda, kao i veoma dugu tradiciju u uzgoju slatkovodne ribe, posebno pastrve i šarana, ova grana gospodarstva u Bosni i Hercegovini ima značajne mogućnosti i tržišnu perspektivu. Riba i proizvodi od ribe su jedan od strateških proizvoda animalnog podrijetla koje Bosna i Hercegovina može izvoziti ovaj proizvod na zahtjevno EU tržište. Mrijestilišta i ribogojilišta u BiH su brojna i različitih su kapaciteta, površine i godišnje razine proizvodnje. Prema lokalitetu i vrsti uzgoja ribe, ribnjaci i ribogojilišta su opredjeljeni na proizvodnju slatkovodnih salmonidnih i ciprinidnih vrsta, kao i na proizvodnju marinskih vrsta. U sektoru akvakulture BiH najznačajnije riblje vrste su: pastrva (kalifornijska pastrva, potočna pastrva i potočna zlatovčica), šarani (šaran, amur, bijeli glavaš tolstolobik), te morske (lubin, orada i zubatac) kao i mekušci (dagnje i ostrige).

Ukupna proizvodnja slatkovodne ribe u 2018. godini u Federaciji BiH iznosila je 1.699 tona, što je za 7,3% manje u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodnja pastrve iznosi 1.687 tona i u odnosu na prošlu godinu manja je za 6,4%, ostale ribe iznosi 12 tona i manja je za 61,3% u usporedbi sa prethodnom godinom. Ostvarena ukupna proizvodnja morske ribe iznosi 174 tone i manja je za 1,6% u usporedbi sa 2017. godinom.

Tablica 19. Uzgoj/proizvodnja ribe u Federaciji BiH (u tonama)

	2017.	2018.	Indeks 2018./2017.
Uzgoj/proizvodnja slatkovodne ribe			
Pastrmka/pastrva	1.803	1.687	93,6
Ostala riba*	30	12	38,7
Ukupno	1.833	1.699	92,7
Uzgoj/proizvodnja morske ribe			
Orada	96	99	103,3
Lubin	81	75	92,7
Ukupno	177	174	98,4

Izvor: Federalni zavod za statistiku BiH

*Ostala riba (šaran, zlatovčica, itd.)

U Republici Srpskoj proizvodnja konzumne ribe u ribnjacima u 2018. godini ostala je na razini proizvodnje kao i prethodne godine od 1.766 tona. Proizvodnja konzumne ribe šarana u 2018. godini veća je za 17,8%, dok je proizvodnja pastrve manja za 7,6%. Proizvodnja šarana čini 30% od ukupno proizvedene ribe, proizvodnja pastrve 65%, a proizvodnja ostale ribe čini 5% od ukupno proizvedene ribe.

Tablica 20. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj (u tonama)

	2017.	2018.	Indeks 2018./2017.
Šaran	446	525	117,8
Pastrva	1.234	1.140	92,4
Ostala riba	71	101	141,4
Ukupno	1.751	1.766	100,9

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske

Da bi postojeći resursi i potencijali bili kvalitetno korišteni, tržišne potrebe za ribom i ribljim proizvodima zadovoljene, a ribarstvo postala konkurentna grana i dobra osnova za ekonomski rast (zapošljavanje), ovu oblast treba još više jačati poboljšavanjem poslovnog ambijenta za domaća i strana ulaganja, povećanjem izravnih potpora kada je u pitanju uzgoj ribe ali i neizostavno stvaranje pretpostavki za korištenje međunarodnih fondova (prije svega EU). Kada govorimo o regulativi u sektoru akvakulture i ribarstva, prije svega ovdje treba imati na umu potrebu usklađivanja zakonodavstva u ovoj oblasti sa EU u skladu sa mjerodavnostima gdje ključnu ulogu imaju entiteti, kao i koordinatnih obveza institucija zaduženih za harmonizaciju legislative odnosno koordiniranje međunarodne tehničke pomoći koja bi mogla doprinijeti što boljem sagledavanju neophodnih aktivnosti.

4. POTPORA POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVITKU

Izvešće o realiziranim potporama u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine koje priprema Ured za harmonizaciju sustava plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvitku BiH dio je ukupnog Godišnjeg Izvešća o stanju u poljoprivredi BiH. Cilj ovog Izvešća je da se na jednom mjestu predstavi proračunska potpora u poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH sa različitih razina u BiH. S obzirom da su kapaciteti za analize u sektoru poljoprivrede prilično skromni, Izvešće pruža i analitički osvrt na potporu. Ovo uključuje i metodološki prihvatljivu klasifikaciju, strukturu mjera kao i podjelu mjera prema proizvodima za koji se potpora pruža. U generalnom osvrtu može se reći da su proračuni tijekom 2018. godine porasli u odnosu na godinu prije³. Dodatno, u odnosu na prethodnu godinu, regulatorni okvir kao i sustav primjene nije se bitnije mijenjao.

Tijekom 2018. godine započela je realizacija EU4BUSINESS projekta kao dio paketa pomoći poljoprivredi BiH nakon usvajanja „Strateškog plana ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine“. Od ukupnog proračuna ovog projekta, za potpore u poljoprivredi i ruralnom razvitku je planirano ukupno 6 milijuna KM. Planirane potpore su usmjerene na tri mjere: investiranje u poljoprivredna gazdinstva, investicije u preradu i marketing i investicije za provedbu lokalnih strategija. Već od naredne godine očekuje se početak primjene IPA 2018 projekta gdje je planirano dodatnih 30 milijuna EUR-a kako za jačanje kapaciteta institucija u sektoru poljoprivrede tako i potporu poljoprivrednicima, prerađivačima i razvitku ruralnih aktivnosti. Pitanje IPARD-a i dalje ostaje neriješeno, izuzev ponovnog pokretanja aktivnosti u organizaciji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa na iznalaženju adekvatnog modela za uspostavu operativne strukture, nije bilo bitnijih pomaka na rješavanju zastoja u uspostavljanju IPARD strukture za BiH. Posljedica je da, sada je to već sasvim sigurno, nećemo biti u prilici koristiti sredstva IPARD II instrumenta. Veoma je važno naglasiti da bi izostanak dogovora o IPARD operativnoj strukturi mogao dovesti do situacije da BiH ne bude uključena u raspodjelu sredstava za naredni, IPARD III, fond za poljoprivredu i ruralni razvitak.

Federacija Bosne i Hercegovine: Potpore poljoprivredi i ruralnom razvitku su se u Federaciji BiH u 2018. godini primjenjivale na temelju „Programa novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvitku za 2018. godinu“, kao i Pravilnika za svaki od modela potpore. Program novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvitku za 2018. godinu je usvojen u svibnju 2018. godine. Ukupna vrijednost Programa iznosila je 58.200.000 KM, od čega je 9.040.000 KM planirano za biljnu proizvodnju, 46.710.718,15 KM za animalnu, zatim 1.340.000,00 KM za ruralni razvitak i 259.281,85 KM za ostale vrste potpore. Pozitivna novost u Federaciji BiH jeste što su u 2018. godini ponovno aktivirane potpore za mjere ruralnog razvitka, koje su primjenjene kroz mjere investicija u poljoprivredna gazdinstva i mjere potpore organske proizvodnje. Također, jedna od novina u prošloj godini jeste i razlika u iznosima potpore za pravne osobe i obrte i za fizičke osobe, s tim da je potpora za pravne osobe i obrte veća za većinu proizvodnji u odnosu na potporu za fizičke osobe. Fizičke osobe u prošloj godini nisu imali pravo na potporu za određene proizvodnje (proizvodnja sjemena, proizvodnja sadnog materijala, peradarska i ribarska proizvodnja). Generalno, u odnosu na 2017. godinu, svi iznosi za potpore su umanjeni u 2018. godini. Što se tiče regulatornog okvira, usvojen je „Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarenja novčanih potpora po modelu ruralnog razvitka“ („Službene novine FBiH“, broj 48/18) i „Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta potpora“ („Službene novine FBiH“, broj 68/18).

Republika Srpska: Potpora poljoprivredi i ruralnom razvitku je primjenjena na temelju „Plana korištenja sredstava za poticanje razvitka poljoprivrede i sela“ i „Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpore za razvitak poljoprivrede i sela“. Pravilnik za prošlu godinu je usvojen u ožujku 2018. godine („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 25/18). Planirani proračun za poljoprivredu i ruralni razvitak u 2018. godini iznosio je 71 milijun KM. Novina u Pravilniku jeste da su

³ Rast uključuje i FBiH bez obzira što je prošle godine u ukupnom iznosu zabilježen veći iznos. Ovaj povećani iznos prošle godine je rezultat dodatnih sredstava za rješavanje dugovanja za proizvodnje iz prošlih godina.

mjere koje su do prošle godine nosile naziv *potpore za dugoročni razvitak*, u 2018. godini raščlanjene na potpore kapitalnim investicijama i potpore ruralnom razvitku. Pored ovoga, uvedene su slijedeće mjere:

- investicije u poljoprivredu mehanizaciju;
- potpora za unapređenje visoke tehnologije kemijske prerade kukuruza;
- potpora uvođenju tehnoloških inovacija u poljoprivredi;
- potpora uvođenju standarda kvalitete u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi poljoprivrednih proizvoda;
- potpora za unapređivanje, zaštitu i razvitak lovstva;
- potpora obavljanju uzgojno-seleksijskih djelatnosti;
- potpora organizacijama u stočarstvu za zaštitu kulturnog naslijeđa i genetičkih resursa;
- potpora za izradu strateških i planskih resursa;
- potpora za izvanredne potrebe i pomoći.

Novina u Pravilniku iz 2018. godine je i to što su u većini proizvodnji u okviru stočarstva povećani maksimalni iznosi premija koje korisnik poticaja može da ostvari po temelju proizvodnje u tekućoj godini.

Brčko Distrikt BiH: Odjel za poljoprivredu BD koji je mjerodavan za kreiranje i provedbu mjera poljoprivredne politike na teritoriju Distrikta, poticaje za poljoprivredu i ruralni razvitak u 2018. godini je sproveo u skladu sa „Pravilnikom o načinu i uvjetima za poticaj poljoprivrednoj proizvodnji za 2018. godinu“. U navedenom Pravilniku nije bilo značajnih izmjena u odnosu na Pravilnik iz 2017. godine. Neznatne izmjene se odnose na povećanje iznosa potpore po jedinici mjere konkretno u proizvodnji povrća u plastenicima i staklenicima, zatim proizvodnja povrća na otvorenom polju i proizvodnji gljiva. Također, povećan je iznos potpore po jedinici mjere za organsku proizvodnju. Uvedena je potpora za uzgoj ribe kojim se potiče nabavka riblje mlađi.

4.1. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvitak u BiH

Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvitak u BiH predstavljaju zbir svih izdvajanja sa razine entiteta Federacije BiH i Republike Srpske, Brčko Distrikta i deset kantona u Federaciji BiH. U 2018. godini je za poljoprivredu i ruralni razvitak u BiH ukupno izdvojeno 173,1 milijun KM. U tablici 21. u kojoj su predstavljena izdvajanja u razdoblju 2011.-2018. godine, može se vidjeti da je iznos izdvojenih sredstava za poljoprivredu i ruralni razvitak u prošloj godini najveći iznos izdvojen u promatranom osmogodišnjem razdoblju. U odnosu na 2017. godinu, proračun u prošloj godini je veći za 9,1 milijun KM, što procentualno predstavlja uvećanje za 5,6%.

Tablica 21: Poljoprivredni proračuni u BiH (2011-2018) u 000 KM

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Brčko Distrikt	6.776	9.620	10.417	7.370	7.759	9.541	11.833	12.764
Federacija BiH ⁴	77.597	89.482	88.851	79.059	82.416	86.394	92.172	89.374
Republika Srpska	62.862	73.169	60.000	59.893	35.745	60.006	59.999	71.000
BiH	147.239	172.271	159.268	146.322	125.920	155.941	164.005	173.138

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

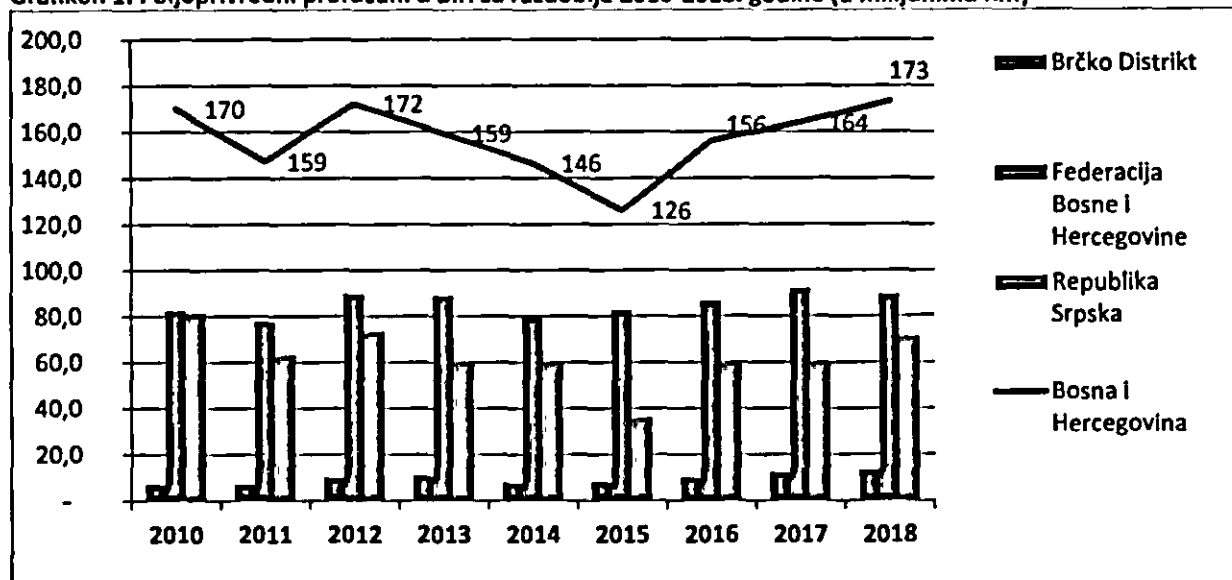
Federacija BiH je u 2018. godini za poljoprivredu i ruralni razvitak izdvojila 89,4 milijuna KM, što procentualno predstavlja 51,6% sudjelovanja u ukupnom proračunu.

⁴ Poticaji FBIH uključuju i poticaje sa kantonalnih razina

Republika Srpska je na drugom mjestu sa izdvojenih 71 milijun KM, procentualno izraženo, ovaj iznos predstavlja sudjelovanje od 41% u ukupnom proračunu.

Brčko Distrikt je u prošloj godini izdvojio 12,8 milijuna KM, odnosno 7,4% ukupnog proračuna za poljoprivredu i ruralni razvitak u BiH.

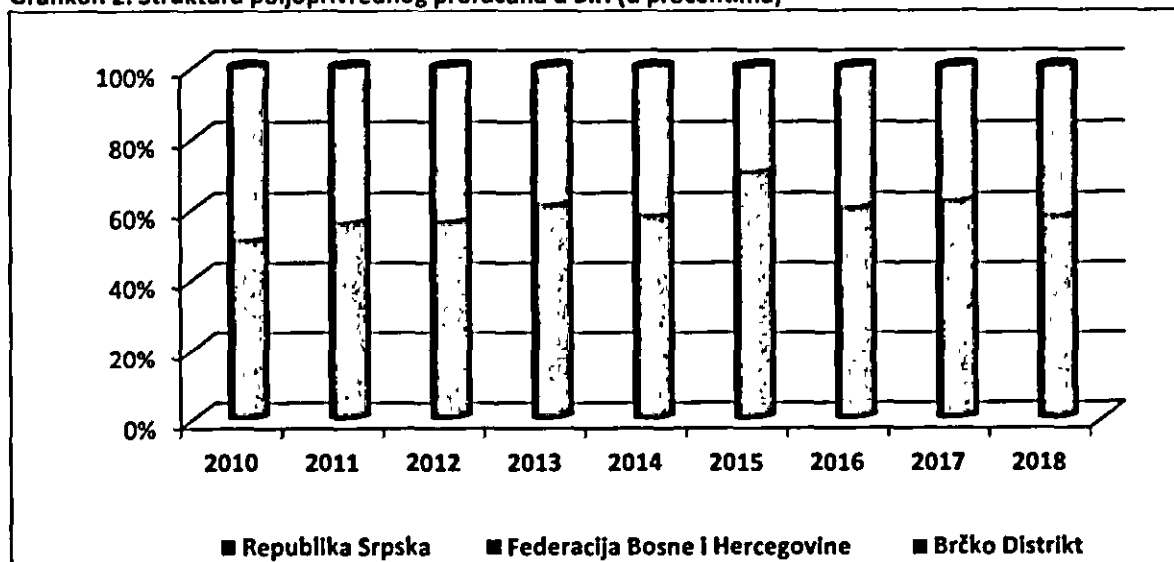
Grafikon 1: Poljoprivredni proračuni u BiH za razdoblje 2010-2018. godine (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Ako se usporede izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvitak u prošloj godini sa 2017. godinom po institucijama mjerodavnim za potpore poljoprivredi, vidljivo je da su Republika Srpska i Brčko Distrikt imali trend rasta izdvojenih sredstava u 2018. godini, dok je Federacija BiH imala umanjene proračuna u prošloj godini u odnosu na 2017. godinu.

Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u procentima)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

4.2. Usporedni pregled potpora sa EU, zemljama regiona i razina dostignute harmonizacije sa CAP EU

U ovom dijelu su predstavljeni poljoprivredni proračuni zemalja regije. Iskazani proračuni su uspoređeni sa ukupnim proračunom za poljoprivredu i ruralni razvitak u Bosni i Hercegovini, a sve radi uvida gdje se BiH nalazi kada je u pitanju poljoprivredna potpora. Zemlje koje su uzete u razmatranje su naši prvi susjedi sa kojim BiH ima i najveću robnu razmjenu. Kao što je iz tablice 22. vidljivo, najveća izdvajanja ima Srbija, ukupno oko 373 milijuna eura što je za oko 150 milijuna eura više nego u prošloj godini. Razlog povećanja davanja za poljoprivredu u Srbiji je svakako, između ostalog i dostupnost IPARD sredstava. Na drugom mjestu je Sjeverna Makedonija koja je u 2018. godini za poljoprivredu izdvojila oko 137,5 milijuna eura, što je u odnosu na 2017. godinu manje za 6 milijuna eura. Kao i prošlih godina najmanja izdvajanja ima Crna Gora koja je u 2018. godini izdvojila 39,95 milijuna eura za poljoprivredu. Sve zemlje okružja su imale rast izdvajanja za poljoprivredu sem Sjeverne Makedonije koja jedina bilježi pad izdvajanja u odnosu na 2017. godinu.

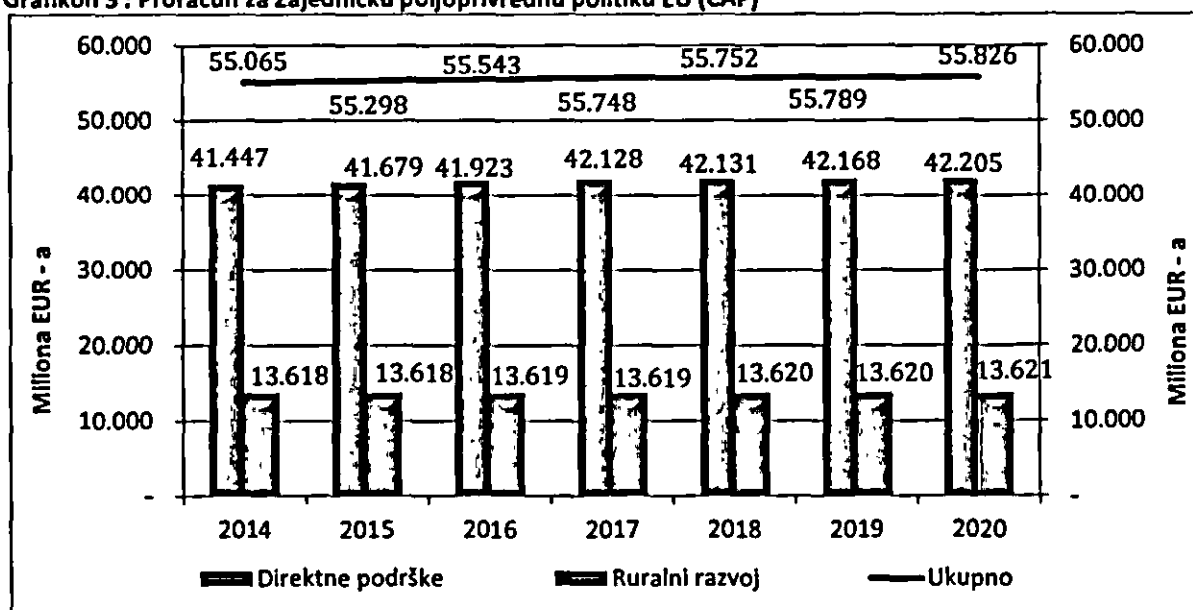
Tablica 22: Poljoprivredni proračuni zemalja regiona u 2018. godini (EUR)

	Srbija	Sjeverna Makedonija	Crna Gora	BiH
Proračuni u 2017.	223.137.789,31	143.526.024,7	29.940.000,00	83.801.661,6
Proračuni u 2018.	373.102.688,03	137.509.208,7	39.955.800,00	88.524.335,2

Izvor: Službeni dokumenti Srbije, Makedonije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine

U Europskoj uniji situacija se nije mijenjala, s obzirom da je još uvijek na snazi sedmogodišnji proračun, planiran za razdoblje 2014-2020 koji je u ukupnom iznosu od 350 milijardi EUR-a, ili 55 milijardi EUR-a na godišnjoj razini (grafikon broj 3.).

Grafikon 3 : Proračun za Zajedničku poljoprivrednu politiku EU (CAP)

Izvor: EU Commission – Multiannual financial framework 2014-2020 and financing of the CAP

Ako analiziramo proračun EU vidimo da je najveći obujam sredstava usmjeren za izravna plaćanja i mjere tržišno-cjenovne politike, oko 72%.

Poljoprivrednici u EU moraju ispuniti stroge uvjete o zdravlju i dobrobiti životinja, te zdravlju bilja kako bi ostvarili pravo na izravna plaćanja. Iznos plaćanja nije vezan sa količinama koje proizvode. Izravna plaćanja su osmišljena kako bi se poljoprivrednici u EU osigurali od nestabilnih cijena na tržištu. Izravna plaćanja se odobravaju na temelju obrađene površine. U prosjeku se izdvoji 267 eura

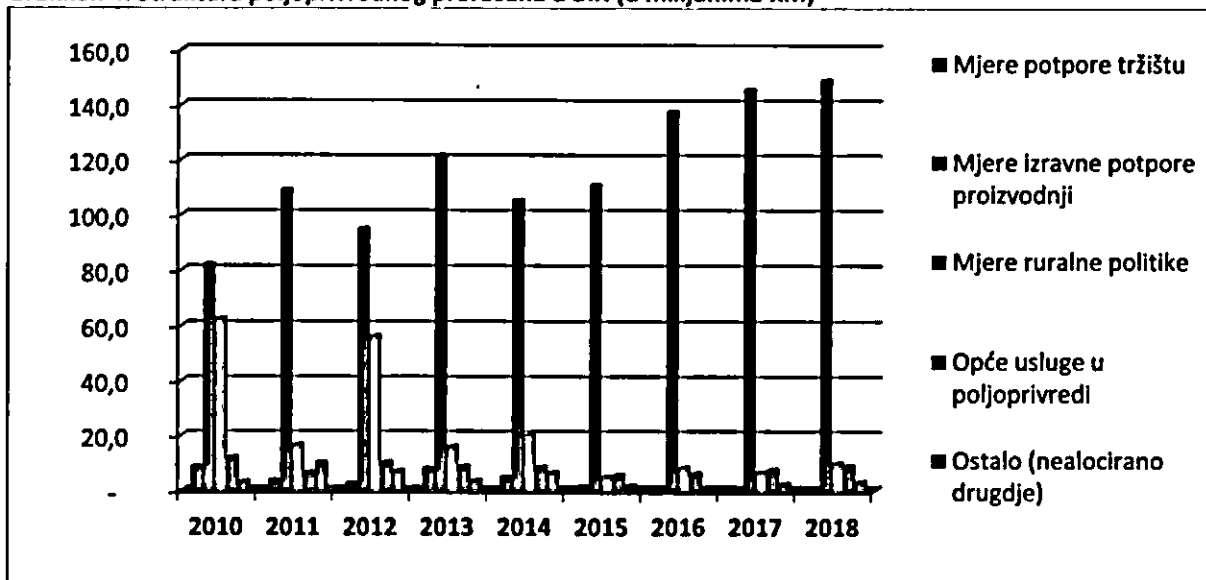
izravnih potpora po prihvatljivom hektaru. Drugi dio proračuna namijenjen je mjerama ruralnog razvitka u visini od 28% ukupnog proračuna. Ovakva projekcija poljoprivrednog proračuna doprinosi sigurnosti poljoprivrednim proizvođačima uz konstantan rast i unapređenje poljoprivredne proizvodnje. Mjere potpore CAP EU iz godine u godinu se pojednostavljaju, ali su pravila EU i dalje nedostižna za većinu domaćih, BH poljoprivrednika.

Mjere CAP EU značajno se razlikuju od mjera koje su na snazi u Bosni i Hercegovini. Poljoprivrednici u EU ispunjavaju niz uvjeta koji se odnose na zdravlje biljaka i životinja, te očuvanje okoliša kako bi mogli dobiti poticaje, dok se ovakvi uvjeti još uvijek ne stavljaju pred domaće farmere. Ovo je i signal da Bosna i Hercegovina treba više raditi na usklađivanju poljoprivrede politike sa politikom EU, i također na harmonizaciji mjera koje provode mjerodavne institucije unutar same Bosne i Hercegovine. U skladu sa navedenim, do sada je pripremljen Plan harmonizacije mjera ruralnog razvitka u BiH, dok je Plan harmonizacije mjera izravnih potpora i tržišno-cjenovne politike u pripremi.

4.3. Analiza strukture proračunske potpore po skupinama mjera

Kada su u pitanju izdvajanja po skupinama mjera, u 2018. godini nije bilo značajnijih odstupanja u odnosu na prethodne godine. Mjere izravnih potpora proizvodnji se i u 2018. godini nalaze na prvom mjestu po ukupnim izdvojenim sredstvima. Iznos od 149 milijuna KM izdvojen za mjere izravnih potpora predstavlja 86% ukupnog proračuna koji je prošle godine izdvojen za poljoprivredu i ruralni razvitak. U odnosu na godinu ranije, iznos izdvojen za ovu skupinu mjera u prošloj godini je veći za 3,5 milijuna KM i predstavlja najveći iznos za mjere izravnih potpora u cjelokupnom promatranom razdoblju (2010-2018).

Grafikon 4: Struktura poljoprivrednog proračuna u BiH (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Mjere ruralne politike se nalaze na drugom mjestu po izdvojenim sredstvima u prošloj godini. Za njih je usmjereno 10,3 milijuna KM, što procentualno predstavlja 6% ukupnih sredstava izdvojenih za poljoprivredu i ruralni razvitak. Proračun za mjere ruralnog razvitka je veći u odnosu na 2017. godinu za 3,3 milijuna KM. Mjere općih usluga u poljoprivredi su na trećem mjestu po visini izdvojenih sredstava. Za ovu skupinu mjera je izdvojeno 9,36 milijuna KM, odnosno 5,4% od ukupnog proračuna.

Sljedeća skupina mjera su mjere tržišno-cjenovne politike. Za ove mjere je usmjereno 866,6 tisuća KM što čini svega 0,5% ukupnog proračuna. Ostatak sredstava je utrošen na mjere koje se prema klasifikaciji svrstavaju u ostale ili nealocirane mjere. Proračun ostalih mjera u 2018. godini iznosi 3,5 milijuna KM ili 2% ukupnog proračuna za poljoprivredu i ruralni razvitak.

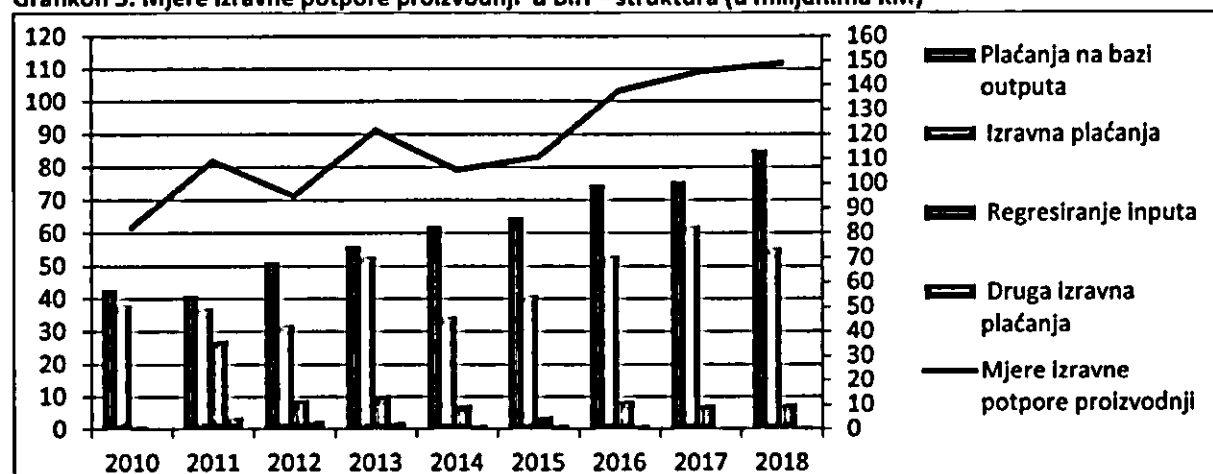
Mjere izravne potpore proizvođačima/proizvodnjama

Skupina mjera izravne potpore proizvođačima se i u 2018. godini nalazi na prvom mjestu po visini izdvojenih sredstava iz ukupnog proračuna za poljoprivredu i ruralni razvitak u Bosni i Hercegovini. U prošloj godini je za mjere izravnih potpora izdvojeno 149 milijuna KM, što procentualno predstavlja 86% ukupnih sredstava izdvojenih za poljoprivredu. U odnosu na 2017. godinu, u prošloj godini je proračun za mjere izravnih potpora bio veći za 3,5 milijuna KM, odnosno 2,4%. Kada je u pitanju struktura mjera unutar ove skupine mjera, kao i prethodnih godina, na prvom mjestu se nalaze plaćanja na bazi proizvedene količine, (outputa), za njih je u 2018. godini izdvojeno 85 milijuna KM odnosno 49,1% od ukupnog proračuna za poljoprivredu. Na drugom mjestu po visini izdvojenih sredstava su izravna plaćanja po grlu i hektaru. Za njih je u 2018. godini izdvojeno 55,5 milijuna KM, odnosno 32,1% ukupnog proračuna za poljoprivredu.

Na trećem mjestu po iznosu izdvojenih sredstava u 2018. godini su plaćanja za regresiranje inputa. Za ove mjere je izdvojeno 7,8 milijuna KM, što predstavlja skoro identičan iznos izdvojen za ove mjere u 2017. godini. Procentualno izraženo za regresiranje inputa otpada 4,5% sredstava izdvojenih za poljoprivredu i ruralni razvitak.

Na četvrtom, odnosno na posljednjem mjestu po visini izdvojenih sredstava u 2018. godini u okviru izravnih potpora su druga izravna plaćanja. Za njih je tijekom protekle godine utrošeno oko 657 tisuća KM.

Grafikon 5: Mjere izravne potpore proizvodnji u BiH – struktura (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Mjere ruralnog razvitka

Potpora ruralnom razvitku u 2018. godini u BiH isplaćivana je na svim razinama, što je svakako značajan napredak u odnosu na prošle godine kada se potpora ruralnom razvitku isplaćivala samo u Brčko Distriktu i Republici Srpskoj. Ukupna izdvajanja za potporu ruralnom razvitku u 2018. godini iznosila su oko 10,3 milijuna KM. U 2018. godini izdvajanja za ruralni razvitak su veća u odnosu na 2017. godinu za oko 47,1% na šta je svakako utjecalo vraćanje potpore ruralnom razvitku u Federaciji

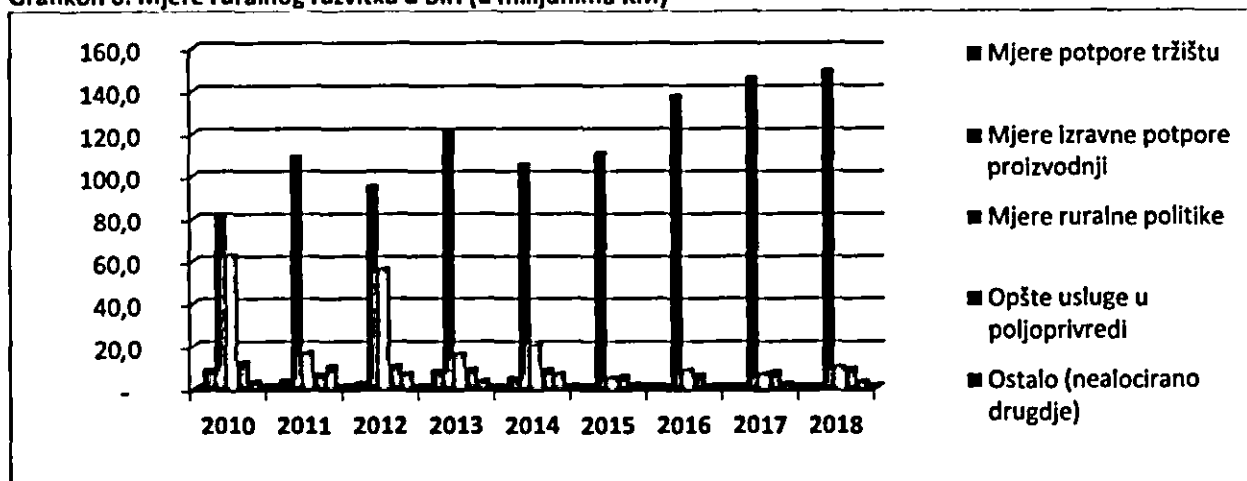

BiH, u kojoj su ponovno uvedene mjere za potporu ruralnog razvitka, a većina od tih sredstava je otišla za potporu modernizacije poljoprivrednih gazdinstava i nabavku mehanizacije. Legislativa koja je urađena u Federaciji BiH a tiče se potpora ruralnom razvitku, usaglašavana je sa legislativom EU odnosno potporama koje dolaze iz IPARD-a.

U protekloj godini u Bosni i Hercegovini je došlo do značajnih napredaka jer je na razini BiH usvojen dugoočekivani strateški dokument. Usvajanjem Strateškog plana ruralnog razvitka BiH (2018 – 2021) – Okvirni dokument, krenulo se u pripreme za korištenje pretpristupnih fondova za poljoprivredu i ruralni razvitak u BiH. Prvi korak koji je napravljen je osnivanje sektorske radne skupine za programiranje IPA sredstava u poljoprivredi, a koju čine predstavnici svih mjerodavnih institucija u BiH. Jedan od projekata koji se primjenjuje na području Bosne i Hercegovine, a tiče se potpore ruralnom razvitku je i projekt EU4BUSINESS, koji ima za cilj da doprinese ekonomskom rastu i otvaranju novih radnih mjesta kroz potporu konkurentnosti i inovacijama u izvozno-orijentiranim sektorima, kao i u poljoprivredi i proizvodnji hrane, turizmu i ruralnom razvitku te poduzetništvu u Bosni i Hercegovini. Ukupno 10 milijuna eura namijenjeno je razvitku privatnog sektora u BiH putem dodjele bespovratnih sredstava. Pored izravne pomoći, EU4Business projekt će pružiti i tehničku pomoć institucijama i budućim korisnicima u jačanju njihovih kapaciteta. Projektom će biti podržana modernizacija velikih lanaca vrijednosti u poljoprivredi i prehrambenoj industriji, kroz sistematiziranje i integriranje operacija u svim fazama lanca snabdijevanja.

Prema visini izdvojenih sredstava, mjere potpore ruralnom razvitku su na drugom mjestu. Veće iznose izdvojenih sredstava su zabilježile samo mjere izravne potpore. U 2018. godini mjere ruralnog razvitka su sudjelovale u ukupnom proračunu sa oko 6 % što je nešto više u odnosu na 2017. godinu kada je bilo 4,28%, ali u svakom slučaju još uvijek nedovoljno za potrebe domaćih farmara.

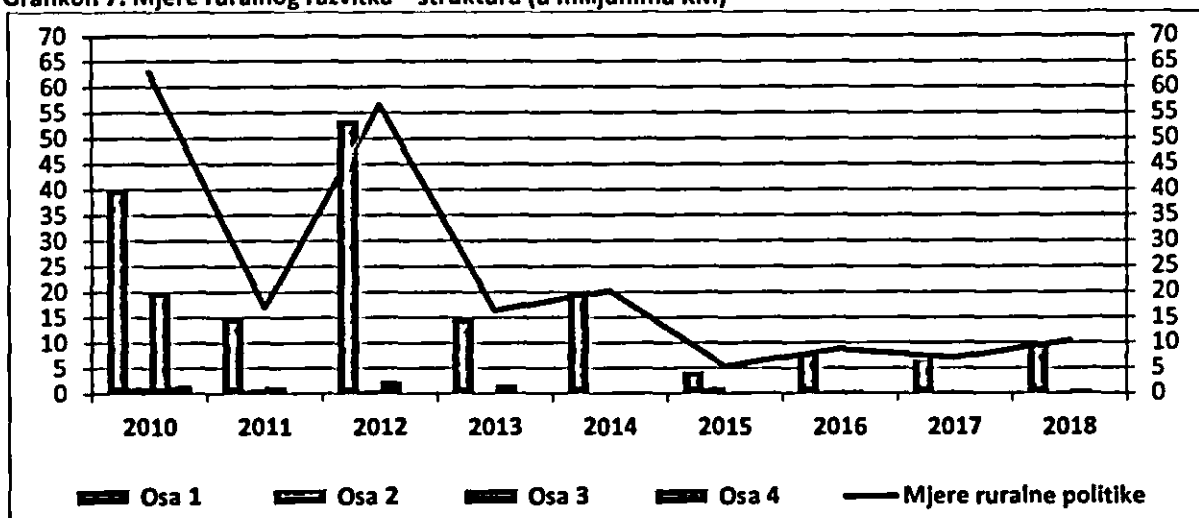
Grafikon 6: Mjere ruralnog razvitka u BiH (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Promatrajući strukturu potpore ruralnom razvitku u 2018. godini vidimo da su gotovo sva sredstva plasirana kroz osu 1. Kroz ostale ose su plasirana ne tako značajna sredstva. Kroz osu 1 utrošeno je oko 9,5 milijuna eura što predstavlja 92,1% proračuna koji je utrošen za ruralni razvitak. Kroz osu 2 utrošeno je 239 tisuća KM što je oko 2% ukupnog proračuna koji je usmjeren na ruralni razvitak.

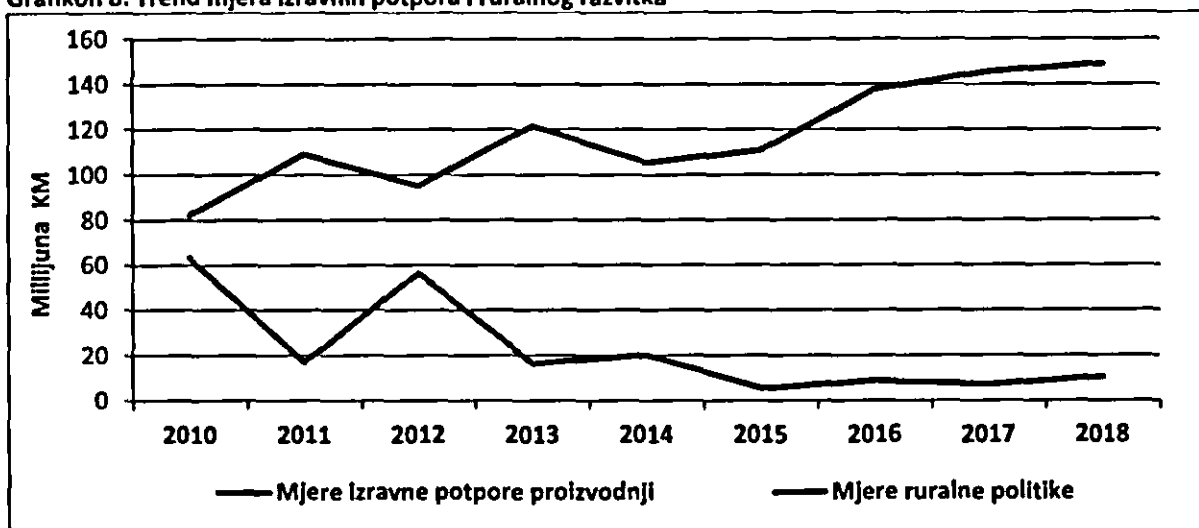
Grafikon 7: Mjere ruralnog razvitka – struktura (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

U okviru ose 3 isplaćeno je 573 tisuće KM što je 6% ukupnog proračuna za ruralni razvitak. U 2018. godini kao i ranijih godina nisu zabilježena izdvajanja kroz osu 4. Mjere kroz koje je isplaćivana potpora ruralnom razvitku su uglavnom ostale iste kao i ranijih godina, gdje prednjače mjere koje se odnose na investiranje u modernizaciju poljoprivrednih gazdinstava kao što su izgradnja štalskih objekata, modernizacija mehanizacije, investiranje u nove zasade, podizanje protivgradne zaštite. Kao što se vidi iz grafikona mjere ruralne politike nakon prošlogodišnjeg pada u 2018. godini bilježe blagi trend rasta, što je svakako posljedica vraćanja ove mjere na razinu FBiH. Mjere izravnih potpora u posljednje dvije godine bilježe trend rasta.

Grafikon 8: Trend mjera izravnih potpora i ruralnog razvitka

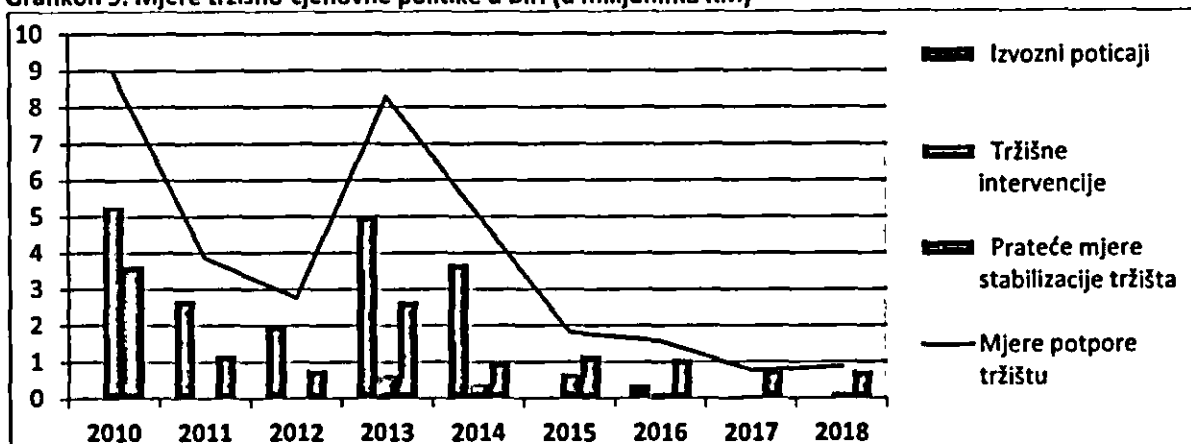

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH

U 2018. godini je za mjere tržišno-cjenovne politike izdvojeno 866.597,7 KM, što u procentualnom iznosu čini 0,5% ukupnih proračuna za poljoprivredu u BiH u prošloj godini. U odnosu na 2017. godinu iznos za mjere tržišno-cjenovne politike je uvećan za oko 100.000 KM. Međutim, u odnosu na izdvajanja u ranijim godinama, proračun za mjere tržišno-cjenovnu politiku je izuzetno nizak.

Grafikon 9: Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH (u milijunima KM)

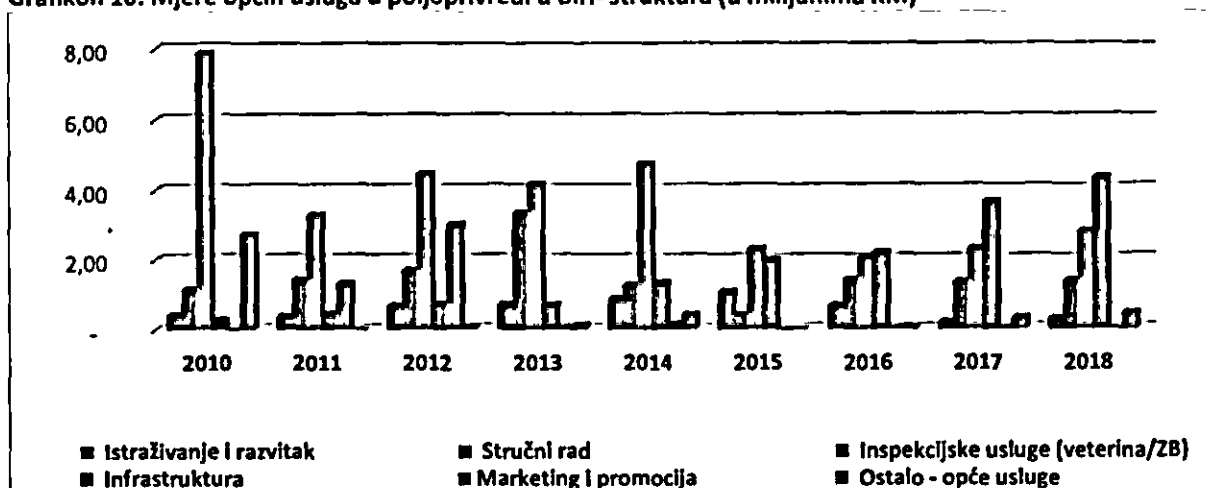
Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Usporedbe radi, u 2010. i 2013. godini proračun za ove mjere je iznosio preko 8 milijuna KM. Najveći obujam izdvojene potpore ewaliziran je u okviru mjere stabilizacije tržišta (potpora otkupljivačima ili prerađivačima). Za ovu mjeru utrošeno je 731.570 KM ili 84,4% ukupnog proračuna za mjere potpore tržištu i cijenama. Druge mjere za koju su izdvojena sredstva u iznosu od 135.027,7 KM su mjere tržišnih intervencija. Na njih otpada 15,6% izdvojenih sredstava za mjere tržišno-cjenovne politike. U prošloj godini, kao i u godini ranije, nije bilo izdvajanja u svrhu Izvoznih poticaja.

Mjere općih usluga u poljoprivredi

Za ovu mjeru u 2018. godini izdvojeno je 9,4 milijuna KM što je za 19 % više nego u 2017. godini. Za ovu mjeru izdvojilo se 5,4 % od ukupnog proračuna za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH. U sklopu ove skupine najviše sredstava je izdvojeno za mjeru infrastrukture kvalitete - 4,4 milijuna KM, odnosno 46,6% od ukupnih sredstava planiranih za ovu mjeru. Slijedeće po visini izdvojenih sredstava su inspeksijske usluge, za koje je u prošloj godini izdvojeno oko 2,8 milijuna KM, odnosno 30,2% ukupnog proračuna za opće usluge. Na trećem mjestu su izdvajanja za stručni rad, gdje je za ovu namjenu utrošeno 1,4 milijuna KM, odnosno 15% od iznosa izdvojenog za opće usluge. Za istraživanje i razvitak je tijekom prošle godine izdvojeno 302.195 KM, a za marketing i promociju 5.210 KM.

Grafikon 10: Mjere općih usluga u poljoprivredi u BiH- struktura (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Nealocirano (ostalo)

Treba naglasiti da se u ovu skupinu svrstavaju potpore koje se prema klasifikaciji potpora poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH ne mogu klasificirati ni u jednu drugu skupinu mjera.

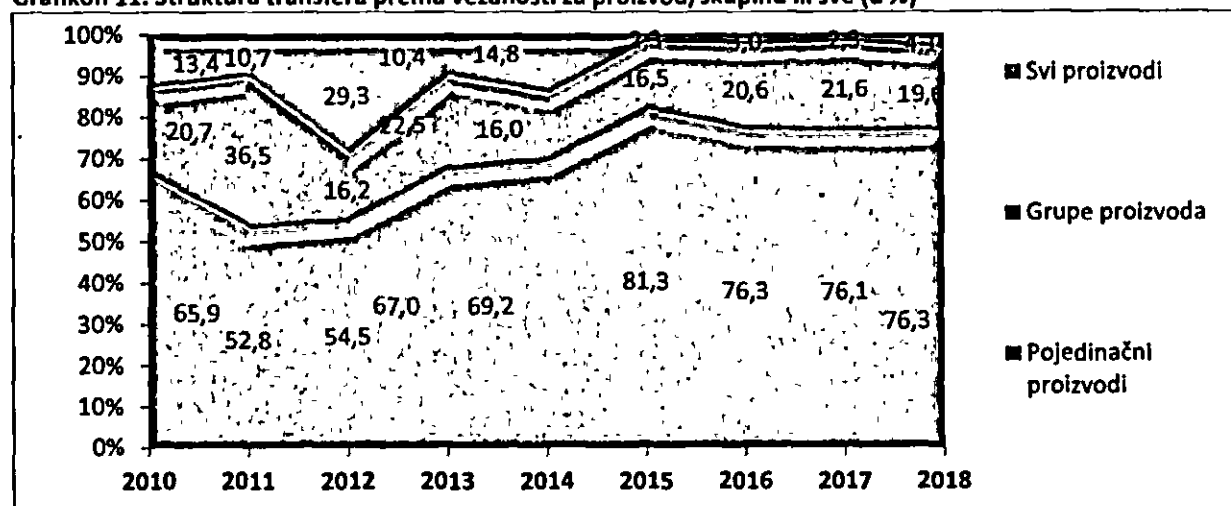
U prošloj godini za potporu ovoj skupini mjera utrošeno je 3,5 milijuna KM što je za 28,7 % više nego u 2017. godini. Za ovu skupinu mjera utrošeno je 2% ukupnog proračuna za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH.

Struktura potpore po proizvodima/proizvodnjama

U strukturi potpore po proizvodima, i u prošloj godini najznačajnije mjesto zauzimaju pojedinačni proizvodi, koji u ukupnom proračunu participiraju sa 119 milijuna KM, odnosno sa procentom u visini od 76,3%.

Ako se pogleda struktura potpore prema skupinama transfera, procentualno sudjelovanje pojedinačnih proizvoda se nije značajnije promijenilo u odnosu na prethodnu godinu kao i godinu ranije.

Grafikon 11: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/skupinu ili sve (u %)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Transfer za skupine proizvoda se nalazi na drugom mjestu i iznosio je 31 milijun KM odnosno 19,6% ukupnog proračuna, dok je za treću skupinu, transfer za sve proizvode, izdvojeno 6 milijuna KM odnosno 4,1% proračuna. Kada se analizira struktura skupina transfera situacija se nije puno mijenjala u odnosu na ranije godine. Transferi za mlijeko su i dalje dominantni sa 51,25%. Od ostalih pojedinačnih proizvoda nešto značajnije je podržan sektor goveđeg mesa sa 6,6%, proizvodnja pšenice sa 5,4% i proizvodnja svinjskog mesa sa 4,5% sudjelovanja. Ostali pojedinačni proizvodi su ispod 2% sudjelovanja.

Tablica 23: Distribucija potpora po proizvodima/skupinama proizvoda (%)

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Mlijeko (kravlje)	46.23	55.86	49.18	50.36	51.25
Mlijeko (ovčije i kozje)	0.43	0.20	0.14	0.23	0.24
Goveđe meso	4.63	5.23	7.41	6.51	6.65
Svinjsko meso	3.42	3.14	3.42	3.45	4.52
Ovčije meso	0.20	0.11	0.14	0.00	0.27
Pileće meso	1.56	1.85	1.80	1.53	1.61

Jaja	0.38	0.54	0.32	0.32	0.41
Med	1.11	0.67	0.84	1.09	1.31
Riba	1.36	1.98	1.84	1.79	1.51
Čurčiči	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Konji	0.27	0.00	0.03	0.03	0.03
Biljna					
Pšenica	3.72	5.25	6.97	7.29	5.44
Kukuruz	3.75	3.66	1.90	1.84	1.13
Ječam	0.03	0.28	0.49	0.42	0.28
Duhan	0.35	0.37	0.29	0.25	0.24
Krumpir	0.46	0.32	0.51	0.17	0.15
Soja	0.32	0.44	0.09	0.01	0.43
Grožđe	0.11	0.97	0.57	0.54	0.48
Gljive	0.76	0.06	0.08	0.09	0.06
Ljekovito i aromatsko bilje	0.11	0.36	0.33	0.16	0.26
Skupine proizvoda					
Povrće	2.61	2.43	2.77	3.51	3.23
Voće	4.65	3.29	5.36	4.25	5.13
Žitarice	0.07	0.17	0.29	0.33	1.45
Krmno i industrijsko bilje	0.43	0.44	1.18	1.10	1.10
Biljna proizvodnja uopćeno	6.26	4.38	6.01	5.53	5.13
Mlijeko i meso - goveda	0.66	0.78	0.55	2.10	0.35
Mlijeko meso ovce/koze	1.34	4.96	4.48	4.76	3.24
Svi proizvodi	14.80	2.26	3.05	2.34	4.11
	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

U okviru transfera za skupine proizvoda, na prvom mjestu se nalaze poticaji za voće i biljnu proizvodnju - uopćeno sa identičnim sudjelovanjem od 5,1%. Slijedeća skupina po izdvajanjima su mlijeko/meso ovce/koze sa 3,24% i povrće sa 3,23%. Posljednja skupina su transferi za sve proizvode, a sudjelovanje ove skupine iznosi 4,1%. Od ostalih izdvajanja značajan pad bilježe izdvajanja za mlijeko i meso goveda za koje se u 2017. godini izdvojilo 2,10% ukupnog proračuna a u 2018. godini - samo 0,35 % ukupnog proračuna.

Kantonalne potpore

Kao i prethodnih godina, poljoprivrednici u Federaciji BiH su i u 2018. godini imali mogućnost da pored entitetske razine pravo na potpore ostvare i sa kantonalnih razina. Ukupan proračun za poljoprivredu i ruralni razvitak koji su kantoni, u skladu sa svojim zakonskim i podzakonskim aktima izdvojili u prošloj godini, iznosi 19,68 milijuna KM. Procentualno izraženo, kantoni su u 2018. godini sudjelovali sa 22,2% u ukupnom proračunu utrošenom na potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku na prostoru Federacije BiH.

Iako se sredstva izdvajaju izravno iz kantonalnih proračuna, iznosi izdvojeni za potpore se u *Izvešću o potporama u poljoprivredi i ruralnom razvitku u BiH* sumarno prezentiraju u ukupnim izdvajanjima Federacije BiH.

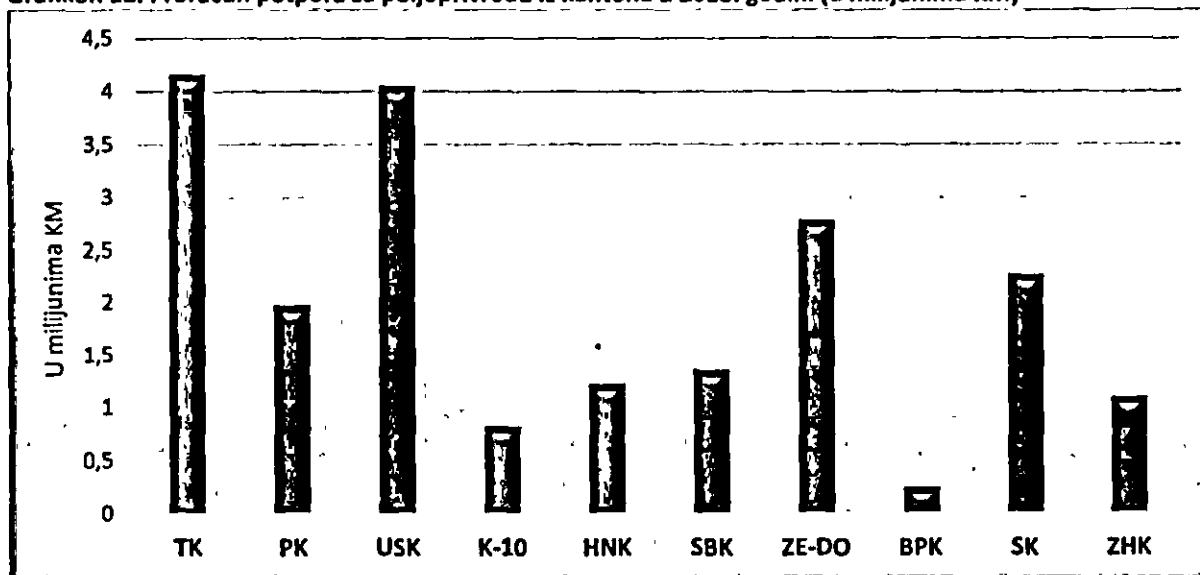
Tablica 24: Pregled kantonalnih izdavanja u 2018. godini (u KM)

Kantoni	2016.	2017.	2018.
Tuzlanski kanton	3.955.349,80	4.462.732,49	4.142.164,94
Posavski kanton	1.995.743,10	1.562.437,67	1.960.963,09
Unsko - sanski kanton	4.327.218,50	3.974.200,62	4.035.135,84
K-10	968.775,90	963.929,46	813.488,63
Hercegovačko - neretvanski kanton	80.000,00	899.292,00	1.215.062,00
Srednjobosanski kanton	562.682,20	1.309.606,64	1.346.212,40
Zeničko - dobojski kanton	2.255.484,70	2.783.600,00	2.768.428,30
Bosansko - podrinski kanton	207.467,60	358.712,50	228.845,00
Sarajevski kanton	3.215.438,10	3.085.734,50	2.260.216,01
Zapadno - hercegovački kanton	946.332,40	1.027.703,05	1.089.985,67
Ukupno	18.514.492	20.427.949	19.860.501,88

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH na temelju podataka kantonalnih ministarstva gospodarstva/poljoprivrede

Prvi po visini izdvojenih sredstava u prošloj godini je Tuzlanski kanton koji je izdvojio 4,1 milijuna KM ili 20,8% ukupnih sredstava izdvojenih sa razine kantona. Od navedenog iznosa, najviše sredstava je usmjereno za muzna grla u liniji otkupa mlijeka, zatim za proizvodnju povrća u zaštićenim prostorima i proizvodnju pilećeg mesa, a u okviru ruralnog razvitka za nabavku mehanizacije i opreme u poljoprivredi. Sljedeći po visini izdvojenih sredstava za potporu poljoprivredi i ruralnom razvitku u prošloj godini je Unsko - sanski kanton sa izdvojenih 4,03 milijuna KM, odnosno 20,3% ukupnog proračuna izdvojenog sa kantona. U ovom kantonu najviše sredstava je usmjereno za proizvodnju mlijeka, te za proizvodnju jagodičastog voća. Na trećem mjestu po visini izdvojenih sredstava je Zeničko-dobojski kanton iz kojeg je za poljoprivredu i ruralni razvitak u prošloj godini izdvojeno 2,76 milijuna KM, što u procentima čini 13,9% ukupnog iznosa izdvojenog iz kantona. Najviše sredstava u ovom kantonu u prethodnoj godini je izdvojeno za proizvodnju maline u okviru biljne proizvodnje, te uzgoj muznih grla i proizvodnju brojlera u okviru animalne proizvodnje. Sljedeći po visini izdvojenih sredstava je Sarajevski kanton, čijih 2,26 milijuna KM sredstava čini 11,4% kantonalnih sredstava.

Grafikon 12: Proračun potpora za poljoprivredu iz kantona u 2018. godini (u milijunima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku BiH, na temelju podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

U Sarajevskom kantonu je u prošloj godini najviše poticana animalna proizvodnja u okviru koje su najveći iznosi izdvojeni za mliječna grla, tov junadi i piladi. Posavski kanton je slijedeći po izdvojenim sredstvima. Ovaj kanton je u 2018. godini na ime poljoprivrede i ruralnog razvitka izdvojio 1,96 milijuna KM odnosno 9,8% ukupnih kantonalnih izdvajanja. Najveći obujam sredstava je usmjeren za ruralni razvitak, uređenje zemljišta i ostale vrste potpora. Srednjobosanski kanton je na slijedećem mjestu sa izdvojenih 1,35 milijuna KM, što procentualno izraženo čini 6,78% kantonalnih proračuna. Najveći obujam sredstava je izdvojen za plaćanja za voćnjake i pomoć mladim poljoprivrednim proizvođačima.

U Hercegovačko-neretvanskom kantonu je u 2018. godini na ime potpora poljoprivredi i ruralnom razvitku izdvojeno 1,21 milijuna KM. Procentualno, ovaj kanton u ukupnom proračunu svih kantona sudjeluje sa 6,12%, a najviše su poticane proizvodnje u zaštićenim prostorima i podizanje novih nasada. Zapadno-hercegovački kanton je na slijedećem mjestu sa izdvojenih 1,09 milijun KM odnosno 5,9% ukupnog proračuna svih kantona. U ovom kantonu je najveći iznos izdvojen za proizvodnju povrća. Na slijedećem mjestu se nalazi Kanton 10 iz kojeg je u prošloj godini na ime poljoprivrede i ruralnog razvitka izdvojeno 813 tisuća KM, i na kraju je Bosansko-podrinjski kanton sa izdvojenih 229 tisuća KM.

5. TRGOVINA POLJOPRIVREDNO-PREHAMBENIM PROIZVODIMA

Ukupna trgovina poljoprivredno-prehambenim proizvodima predstavljaju značajan segment ukupne vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine, koju karakterizira relativno visoka uvozna ovisnost, mali obujam izvoza i stalno prisutan deficit. U ukupnoj trgovini Bosne i Hercegovine sa inozemstvom u 2018. godini, uvoz poljoprivredno-prehambenih proizvoda ima udio oko 16%, dok je udio izvoza poljoprivrednih proizvoda u ukupnom izvozu tek oko 7%.

Tablica 25. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivrednim proizvodima** za razdoblje 2017-2018. godine (Milijuna KM)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017. (%)
Uvoz	3.125	3.086	99
Izvoz	1.009	828	82
Bilans	4.134	3.914	95
Deficit	-2.116	-2.257	107
Pokrivenost (%)	32	27	83

Izvor: Agencija za statistiku BiH

**Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po CN klasifikaciji (1-24)

U bilansu razmjene poljoprivrednih i prehambenih proizvoda BiH sa inozemstvom u 2018. godini ostvarena je vrijednost izvoza od 828 milijuna KM, uvoza 3 milijarde, i deficita od 2,3 milijarde KM.

Vrijednost izvoza poljoprivrednih prehambenih proizvoda je u odnosu na prethodnu godinu manja za 18%, dok se na strani uvoza bilježi neznatno smanjenje od 1%.

Dinamiku izvoza poljoprivredno-prehambenih proizvoda u prethodnom razdoblju karakterizirao je kontinuiran rast količina, a ujedno i vrijednosti da bi u 2018. godini taj pozitivan trend bio zaustavljen. Nezadovoljavajući trgovinski rezultati u 2018. godini najviše su posljedica smanjenog izvoza na tržište Turske s obzirom na značajno smanjenje vrijednosti turske lire i to za 40% što je utjecalo da naši proizvodi na ovom tržištu budu skuplji i manje konkurentni. Također, na smanjenje izvoza utjecala je i odluka vlasti u Prištini za uvođenje zaštitne mjere tj. carine na uvoz mlijeka i mliječnih prerađevina, a potom još radikalnije mjere o uvođenju 100% carine i to na uvoz svih roba, uključujući i poljoprivredno-prehambene proizvode podrijetlom iz Bosne i Hercegovine.

Kao odraz cjelokupnog stanja u poljoprivredi Bosne i Hercegovine koje se ogleda u nedovoljnoj proizvodnji, niskoj produktivnosti, nedovoljno razvijenim kapacitetima za proizvodnju poljoprivrednih proizvoda i niske konkurentnosti domaće proizvodnje na stranom tržištu, već duži niz godina se bilježi deficit u trgovinskoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima. Iako je izvoz sve do 2018. godine bilježio pozitivna kretanja i imao stalni trend povećanja, a vrijednost uvoza blago smanjivao tijekom proteklih godina, ipak je deficit i dalje ostao veoma visok i još uvijek nije manji od 2 milijarde KM. Smanjenjem izvoza u 2018. godini, deficit je u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iznosio 2,3 milijarde i veći je za 7% u odnosu na prethodnu godinu. U isto vrijeme, pokrivenost uvoza izvozom u 2018. godini je iznosila 27% i manja je u odnosu na prethodnu godinu kada je iznosila 32%.

5.1. Struktura razmjene poljoprivrednih proizvoda

U Bosnu i Hercegovinu se uvozi veliki broj poljoprivrednih proizvoda, a robe koji imaju najveći udio i vrijednost u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda u 2018. godini su: pića, alkoholi i sirće (11%), meso i jestivi klanični proizvodi (9%), razni prehrambeni proizvodi (7%), žitarice (7%), proizvodi na bazi žitarica, brašna, mlijeka i slično (6,9%), biljna i životinjska mast, i vosak i slično (6,7%), ostaci i otpaci od prehrambene industrije, pripremljena životinjska hrana (6%), voće (5,7%), kakao i proizvodi od kaka (5,4%), mlijeko i mliječni proizvodi, jaja i med (5%), šećeri (4%).

Navedeni proizvodi čine oko 76% ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda što izraženo u novčanoj vrijednosti iznosi 2,3 milijarde KM.

Tablica 26. Struktura razmjene poljoprivrednih proizvoda u BiH (glave CT 1-24) , Milijuna KM

Glava CT**	2017.		2018.		Indeks 2018/2017.	
	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz
1	83	6	67	11	81	189
2	247	63	286	54	116	86
3	27	24	29	14	107	57
4	148	79	160	91	108	116
5	4	0,29	3	0,27	79	93
6	18	5	19	6	104	125
7	75	39	86	36	115	92
8	191	149	177	118	93	79
9	117	11	108	10	92	94
10	243	25	217	24	89	96
11	52	55	49	17	95	31
12	117	19	98	12	84	64
13	3	0,04	3	0,03	92	75
14	0,17	0,04	0,19	0,19	110	463
15	262	170	207	114	79	67
16	106	55	115	60	108	109
17	178	66	127	22	71	33
18	154	24	167	23	109	94
19	197	66	213	69	108	105
20	74	20	79	19	107	94
21	249	19	262	20	105	106
22	328	68	346	79	105	116
23	180	24	192	20	106	84
24	72	22	75	8	104	37
Ukupno (1-24)	3.125	1.009	3.086	828	99	82

Izvor: Agencija za statistiku BiH

** Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po CN klasifikaciji (1-24)

Poljoprivredni proizvodi koji imaju najveći udio i vrijednost u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda u 2018. godini su: jestivo voće, kore agruma, dinja i lubenica (14%), biljna i životinjska mast i vosak, i slično (13,8%), mlijeko i drugi mliječni proizvodi, jaja peradi, ptičija jaja i med (11%), pića, alkoholi i sirće sa sudjelovanjem (9%), proizvodi na bazi žitarica, mlijeka i slično (8%), prerađevine od mesa, ljuskavaca, mekušaca ili drugih vodenih beskralježnjaka (7%), meso i jestivi klanični proizvodi (6,6%), šećeri i proizvodi od šećera (6%), povrće (4%) i žitarice (3%)

Navedeni proizvodi čine oko 78% ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda u 2018. godini, što izraženo u novčanoj vrijednosti iznosi 645 milijuna KM.

Izvozna orijentacija poljoprivrede fokusirana je na određene poljoprivredne proizvode kod kojih se već duže vrijeme bilježi uspjeh na inozemnom tržištu i može poslužiti kao jedan od indikatora konkurentnosti ovih proizvoda na tom tržištu. Ipak, bez obzira na pozitivna kretanja u izvozu većina spomenutih proizvoda, osim izvoza konzumnog mlijeka i smrznute maline, Bosna i Hercegovina bilježi deficit u robnoj razmjeni svih drugih poljoprivrednih i prerađenih poljoprivrednih proizvoda.

5.2. Zemljopisna struktura u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Što se tiče trgovinskih partnera, Europska unija je i dalje najznačajniji partner s obzirom da se oko 39% izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda plasiralo na ovo tržište, 35% u CEFTA-u, Tursku 18%, zemlje Ostataka svijeta 6%, i EFTA-u 2%.

Tablica 27. Usporedni pregled BiH razmjene poljoprivrednim proizvodima po regionima (Milijuna KM)

Regioni	2017.		2018.		Indeks 2018/2017.	
	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz
Europska unija	1.631	303	1.688	319	103,5	105,2
CEFTA	950	335	903	293	95,0	87,6
EFTA	5	10	7	16	138,5	161,4
UoST*	65	286	80	149	122,9	52,2
Ostatak svijeta	474	75	408	51	86,1	67,5
Ukupno	3.125	1.009	3.086	828	98,7	82,1

Izvor: Agencija za statistiku BiH

*Ugovor o slobodnoj trgovini -Turska

** Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po CN klasifikaciji (1-24)

Kada je riječ o uvozu na BH tržište se najviše plasira poljoprivredno-prehrambenih proizvoda podrijetlom iz EU i to oko 55%, zemalja CEFTA-e oko 29%, Ostataka svijeta 13%, Turske oko 3% i EFTA-e 0,2%.

5.3. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Europskom unijom

Europska unija je najznačajniji trgovinski partner Bosne i Hercegovine u razmjeni poljoprivredno-prehrambenim proizvodima. Uvoz poljoprivrednih proizvoda iz Europske unije u BiH u 2018. godini iznosio je 1,7 milijardi KM i veći je za 57 milijuna KM ili 3,5% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna vrijednost izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u Europsku uniju iznosila je 319 milijuna KM i veća je za 16 milijuna KM, ili 5,2% u usporedbi sa vrijednosti izvoza iz prethodne godine.

Kada je riječ o državama Europske unije iz kojih se najviše uvoze poljoprivredni proizvodi u BiH, to su: Hrvatska (29%), Mađarska (11%), Njemačka (11%), Italija (10%) i Poljska (9%). Među zemljama članicama Europske unije u koje se najviše izvezlo poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2018.

godini su Hrvatska (36%), Njemačka (14%), Italija (14%), Slovenija (8%) i Austrija (7%). U prosjeku, oko 79% vrijednosti izvoza u Europsku uniju se plasira u ovih pet navedenih država.

Deficit u razmjeni poljoprivrednih proizvoda između BiH i Europske unije u 2018. godini iznosio je 1,37 milijarde KM i veći je 3% u odnosu na prethodnu godinu. Pokrivenost uvoza izvozom u robnoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima između EU i BiH za 2018. godinu iznosi 19%.

5.3.1.1. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Hrvatskom

U suštini, najviše zbog trgovine sa Republikom Hrvatskom, Europska unija je naš najznačajniji trgovinski partner kada je riječ o razmjeni poljoprivredno-prehrambenim proizvodima. Bez obzira na promjenu uvjeta u trgovini od 1. srpnja 2013. godine, Hrvatska je sada kao članica Europske unije, i dalje vodeći partner Bosne i Hercegovine u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, a rast obujma trgovinske razmjene između dvije države, ponovo ima trend stalnog rasta.

Promatrajući ukupnu vanjskotrgovinsku razmjenu poljoprivrednim proizvodima između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine u 2018. godini zabilježen je rast izvoza za 5%, rast uvoza za 1% i smanjenje trgovinskog deficita za 1% u usporedbi sa prethodnom godinom. Pokrivenost uvoza izvozom u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda BiH i Hrvatske u 2018. godini je iznosila 24%.

Tablica 28. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Hrvatskom (Mil.KM)

	2017.	2018.	Indeks (2018/2017)
Uvoz	460	463	101
Izvoz	106	112	105
Obujam	566	575	102
Deficit	-354	-351	99
Pokrivenost	23	24	105

Izvor: Agencija za statistiku BiH

** Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po CN klasifikaciji (1-24)

Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi kod kojih je zabilježena najveća vrijednost uvoza, i koji imaju i najveći udio u ukupnom uvozu iz Hrvatske u 2018. godini su: pivo dobiveno od slada (57 milijuna KM), ostali prehrambeni proizvodi koji nisu spomenuti niti uključeni na drugom mjestu, npr. složeni alkoholni preparati, izogluzni, laktozni, te glukozni sirupi, i drugo (22,27 milijuna KM), vode, uključujući mineralne vode i gazirane vode, sa dodanim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje ili aromatizaciju (22 milijuna KM), ostali preparati koji se koriste za prehranu životinja (21 milijun KM), bijeli šećer (17,42 milijuna KM).

Poljoprivredni proizvodi koji su najviše izvoženi u Hrvatsku u 2018. godini su: vode, uključujući mineralne vode i gazirane vode, sa dodanim šećerom ili drugim sredstvima (18 milijuna KM), ostala pšenica i suražica, osim sjemenske (11 milijuna KM), gdje je zabilježen enorman rast izvoza, s obzirom da je u 2017. godini izvoz iznosio 48,42 tisuće KM; slatki keksi (10 milijuna KM), vafli i oblatne (8 milijuna KM).

5.4. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa CEFTA-om

Na drugom mjestu po značaju, količini i vrijednosti ostvarene trgovine poljoprivrednim proizvodima je CEFTA. I u 2018. godini ostaje ista konstatacija da, zbog blizine tržišta i tradicionalne povezanosti i nepostojanje jezičkih barijera, region zemalja jugoistočne Europe (CEFTA) predstavlja veoma važno tržište za poljoprivredne proizvode iz BiH.

Udio uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz CEFTA u ukupnom uvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2018. godini je iznosio 29% i nešto je manji u usporedbi sa prethodnom

godinom. U 2018. godini vrijednost izvezenih poljoprivredno prehrambenih proizvoda iznosila je 293 milijuna KM i 13% je manja u odnosu na ostvarenu vrijednost izvoz iz prethodne godine.

U vanjskotrgovinskoj razmjeni sa CEFTA-om Bosna i Hercegovina bilježi stalni deficit koji je u 2018. godini iznosio 609 milijuna KM i manji je za 1% u usporedbi sa visinom deficita iz prethodne godine.

Promatrajući članice CEFTA-e u koje se izvoze poljoprivredni proizvodi iz BiH, evidentno je da se u 2018. godini najviše izvozilo u Srbiju i to 45%. Značajniji izvoz poljoprivrednih proizvoda je ostvaren u Crnu Goru (25%), Makedoniju (17%), i Kosovo* (12%). Što se tiče uvoza najznačajnije mjesto u uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH zauzima Srbija sa čak 90% udjela, zatim Republika Sjeverna Makedonija sa udjelom od 6%, i Crna Gora sa udjelom od 2%. U razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA-a zemljama, pokrivenost uvoza izvozom u 2018. godini je iznosila 33%.

5.4.1. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Srbijom

Ukupan uvoz poljoprivrednih proizvoda iz Republike Srbije u BiH u 2018. godini iznosio je 812 milijuna KM i manji je za 49 milijuna KM ili za 6% u odnosu na prethodnu godinu kada je iznosio 861 milijun KM. Poljoprivredni proizvodi kod kojih je zabilježeno značajno smanjenje uvoza, a utjecali su na manji ukupni uvoz iz Srbije u 2018. godini su sirovo ulje suncokreta (uvoz manji za 41%), zrno pšenice (uvoz manji za 22%), brašno od pšenice i suražice, kao i suncokretovo sjeme (uvoz manji za 20%).

Tablica 29. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Srbijom (Milijuna KM)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Uvoz	861	812	94
Izvoz	141	133	94
Obujam	1.002	945	94
Deficit	-720	-679	94
Pokrivenost (%)	16	16	100

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše uvozili iz Srbije u 2018. godini su: kukuruz, osim sjemenskog - 61 milijun KM, suncokret u zrnu - 49 milijuna KM, sirovo ulje - 48 milijuna KM, ostali preparati koji se koriste za prehranu životinja - 47 milijuna KM, cigarete koje sadrže duhan - 44 milijuna KM. Struktura proizvoda koji su zastupljeni u uvozu u 2018. godini je slična i prethodnim godinama.

Što se tiče izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u Srbiju, iznosio je 133 milijuna KM i manji je za 8 milijuna KM ili 6% u usporedbi sa prethodnom godinom. Poljoprivredni proizvodi kod kojih je zabilježen manji izvoz u 2018. godini, a ujedno je utjecao i na ukupno smanjenje izvoza u Srbiju, su uljane pogače (izvoz manji za 32%), smrznute maline (izvoz manji za 23%), nepunjeni čokoladni proizvodi (izvoz manji za 17%) i slatki keks (izvoz manji za 15%).

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše izvozili u Srbiju, u 2018. godini su: maline i kupine - 25 milijuna KM, mlijeko i pavlaka, sa sadržajem masti većim od 1%, ali ne većim od 6% po masi - 12 milijuna KM, ostali pripremljeni ili konzervirani proizvodi od kokoši vrste Gallus domesticus - 8,5 milijuna KM. Ostala goveda, osim čistokrvnih priplodnih - 7 milijuna KM, kod kojih je zabilježeno značajno povećanje izvoza i to više od 6 milijuna u usporedbi sa prethodnom godinom.

*Ovaj naziv ne prejudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i odlukom Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o neovisnosti.

Imajući u vidu da su i izvoz kao i uvoz bilježili smanjenje u 2018. godini, samim tim i deficit je bio manji za 41 milijun KM ili 6% nego prethodne godine.

Pokrivenost uvoza izvozom u robnoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima BiH i Srbije u 2018. godini je iznosila skromnih 16 %.

5.5. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa EFTA-om

EFTA je grupacija zemalja sa kojom BiH u trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima ostvaruje suficit. Vrijednost izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz BiH u EFTA zemlje u 2018. godini je iznosila 16 milijuna KM, i veća je za 62% u usporedbi sa vrijednosti izvoza iz prethodne godine.

Bitno je istaći da izvoz poljoprivrednih proizvoda na tržište EFTA bilježi pozitivna kretanja odnosno kontinuiran rast vrijednosti i količine.

Tablica 30. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa EFTA (MIL.KM)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Uvoz	4,6	6,9	152
Izvoz	9,9	16,1	162
Suficit	5,4	9,2	171
Pokrivenost (%)	218	233	107

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Poljoprivredni proizvodi koji su najviše izvoženi u EFTA-u u 2018. godini su: povrće u vrijednosti od 6 milijuna KM, pića, alkohol i sirće u vrijednosti od 4 milijuna KM, voće i orašasti plodovi u vrijednosti od 3,7 milijuna KM; proizvodi na bazi žitarica 0,6 milijuna KM, proizvodi od voća i povrća 0,4 milijuna KM. Navedeni proizvodi čine oko 92% ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda na ovo tržište.

Ostvarena vrijednost uvoza poljoprivrednih proizvoda u 2018. godini iz zemalja EFTA-e je iznosila oko 7 milijuna KM i veća je za 52% u usporedbi sa vrijednosti uvoza iz prethodne godine.

Struktura poljoprivrednih proizvoda koji se uvoze iz EFTA-e u BiH je drugačija u usporedbi sa izvoznim proizvodima, s obzirom da su na prvom mjestu sa uvozom od 2,8 milijuna KM razni prehrambeni proizvodi, zatim ribe i ostali vodeni beskrležnjaci sa vrijednosti uvoza od 2,3 milijuna KM, kakao i proizvodi od kakaosa 0,56 milijuna KM, šelak, gume i smole sa 0,21 milijun KM, šećeri i proizvodi na bazi šećera kao i povrće sa 0,19 milijuna KM.

Tijekom 2018. godine nastavljen je trend rastućeg suficita u razmjeni poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda između BiH i EFTA-e uz ostvarenu razinu od oko 9 milijuna KM. Vrijednost suficita u 2018. godini je veća za 71% čemu je doprinijela značajno veća vrijednost izvoza u odnosu na vrijednosti uvoza.

Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u 2018. godini iznosila je čak 233%.

Promatrano po zemljama EFTA regije u 2018. godini najviše se poljoprivredno-prehrambenih proizvoda uvezlo iz Švicarske i to oko 62%, na drugom mjestu sa sudjelovanjem od 35% u ukupnoj vrijednosti uvoza je Norveška i oko 4% iz Islanda. Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi iz BiH se plasiraju na tržišta dvije zemlje EFTA, i to u Švicarsku oko 95% ukupnog izvoza i 5% u Norvešku.

5.6. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Turskom

Republika Turska je jedan od vodećih partnera u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima, s obzirom da se čak jedna trećina poljoprivrednih proizvoda i hrane izvozi na ovo tržište. Također, Turska je jedna od rijetkih zemlja sa kojom BiH ostvaruje suficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni.

Izvoz poljoprivrednih proizvoda u Tursku u 2018. godini je iznosio 149 milijuna KM i u odnosu na prethodnu godinu je manji za 139 milijuna KM ili 48%. Loši trgovinski rezultati i smanjenje izvoza na tržište Turske uslijedili su s obzirom na smanjenje vrijednosti turske lire i to za 40% što je utjecalo da naši proizvodi na ovom tržištu budu skuplji i manje konkurentni.

Tablica 31. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Turskom

Opis	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Izvoz	286	149	52
Uvoz	65	80	123
Suficit	221	69	31
Pokrivenost (%)	440	187	42,5

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Što se tiče uvoza u 2018. godini iz Turske je u BiH uvezeno poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti od 80 milijuna KM što je 23% više nego prethodne godine.

Bez obzira na negativne rezultate u izvozu, i u 2018. godini je zabilježen suficit u razmjeni poljoprivrednih proizvoda BiH i Turske u iznosu od 69 milijuna KM, ali je značajno manji, i to čak za 151 milijun KM ili 69% u usporedbi sa vrijednosti suficita iz prethodne godine. S obzirom da je izvoz značajnije smanjen u odnosu na povećanje uvoza, samim tim je i suficit znatno manji.

Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u 2018. godini iznosila je 187%.

Struktura poljoprivrednih proizvoda koji se izvoze na tursko tržište nije mnogo promijenjena ni u 2018. godini, s tim što je zabilježeno značajno smanjenje izvoza kod proizvoda koji imaju najveći udio u ukupnom izvozu poput masti i ulja, brašna, mesa i dr.

Sedam skupina poljoprivredno-prehrambenih proizvoda čine oko 95% izvoza na ovo tržište. Sa oko 60% sudjelovanja u ukupnom izvozu imaju masti i ulja, zatim na drugo mjesto rangirani su meso i jestivi klanični proizvodi sa udjelom od 27%, proizvodi mlinske industrije 5%, uljano sjeme i šećeri sa po 2%.

U 2018. godini top proizvodi koji se plasiraju u Tursku su zabilježili značajan pad izvoza, i to žitarice za ogromnih 99,9% ili 21 milijun KM, proizvodi mlinske industrije za 40 milijuna KM ili 86%, uljano sjeme za 60%, šećer za 51%, masti i ulja za 39%, meso i jestivi klanični proizvod za 15%, dok izvoz prerađevina od mesa, riba, ljuskavaca nije ni zabilježen.

Poljoprivredni proizvodi koji su najviše uvoženi iz Turske u 2018. godini su: limuni i limete u vrijednosti od 8,5 milijuna KM; rajčica, svježa ili rashlađena u vrijednosti od oko 6 milijuna KM, proizvodi od šećera (uključujući bijelu čokoladu), bez kaka - ostali - u vrijednosti od 5,8 milijuna KM; meso peradi isječeno na komade i klanični proizvodi, smrznuti - 5 milijuna KM; kruh, peciva, kolači, keks i ostali pekarski proizvodi – ostalo - 4,34 milijuna KM.

6. REALIZACIJA MJERA I PRIORITETA U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVITKA U 2018. GODINI

6.1. Zakonska regulativa

U tijeku 2018. godine nije bilo značajnijeg napretka u pogledu usaglašavanja konačnog teksta i usvajanja Nacrta Zakona o vinu Bosne i Hercegovine. Komentari i sugestije DG AGRI na Nacrt novog Zakona o vinu koje su dostavljene u lipnju 2017. godine su razmatrane u okviru radne skupine i većim dijelom ugrađene u tekst Nacrta Zakona o vinu BiH.

Na razini Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske nije bilo izmjena u zakonodavstvu o vinu, osim početka izrade Pravilnika o načinu pakiranja i označavanja vina i drugih proizvoda od grožđa i vina u Federaciji BiH. Također, u izvještajnom razdoblju nije bilo zakonodavnih aktivnosti u oblasti jakih alkoholnih pića na entitetskoj razini.

Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine je u skladu sa Zaključkom sa sjednice Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i preporukama 1. Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo između EU i BiH, u suradnji s mjerodavnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH, pripremila Pravilnik o sustavima kvalitete za prehrambene proizvode („Službeni glasnik BiH“ br. 90/18) koji je dostavljen Vijeću ministara BiH na razmatranje i usvajanje. Ovim propisom se u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine preuzima Uredba Europske unije broj 1151/2012 o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode.

U oblasti organske proizvodnje, usljed različitih stavova u vezi sa regulativom iz ove oblasti u zemlji, nije bilo aktivnosti na izradi okvirnog zakona o organskoj proizvodnji na razini BiH. Strateškim planom ruralnog razvitka BiH – Okvirni dokument, prepoznat je značaj organske proizvodnje te je i definirana mjera - Potpora organskoj proizvodnji, zaštiti okoliša i smanjenje utjecaja klimatskih promjena, odnosno konkretna podmjera u okviru ove mjere - Potpora proizvodnji, certifikaciji i kontroli organske proizvodnje na svim razinama, u skladu sa najboljim praksama EU-a i zahtjevima tržišta. Usvajanje zakona i podzakonskih akata na razini entiteta u značajnoj mjeri je doprinijelo da se ova oblast uredi u skladu sa EU zakonodavstvom čime su dodatno obezbijeđeni bolji uvjeti za proizvodnju i trgovinu, a posebno izvoz organskih proizvoda koji po zvaničnim podacima raste iz godine u godinu.

U Republici Srpskoj je objavljen Pravilnik o uvjetima i načinu skladištenja, prijevozu i stavljanju u promet organskih proizvoda („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 67/18). U istom razdoblju u Federaciji Bosne i Hercegovine je donesen Pravilnik za organsku biljnu i stočarsku proizvodnju („Službene novine Federacije BiH“, broj 14/18). Pravilnikom za organsku i biljnu proizvodnju propisuju se minimalni zahtjevi za organsku biljnu proizvodnju koji obuhvaćaju postupke i određene norme uzgoja bilja, uvjete prijelaznog razdoblja, paralelnu proizvodnju, održavanje plodnosti, plodored, liste odobrenih gnojiva, liste sredstava za zaštitu bilja i sredstava za poboljšanje zemljišta; minimalne zahtjeve za organsku stočarsku proizvodnju za uzgoj životinja, uvjete prijelaznog razdoblja, način držanja životinja, ishranu, njegu i liječenje životinja; i uvjeti za prilagođavanje proizvodnih pravila za biljnu i stočarsku proizvodnju u izuzetnim slučajevima. Također, ovim Pravilnikom su preuzete i odredbe EU *acquis*-a koje se odnose na organsku biljnu i stočarsku proizvodnju. U tijeku su bile i aktivnosti na izradi drugih podzakonskih akata neophodnih za punu primjenu entitetskih Zakona o organskoj proizvodnji.

Na razini BiH u izvještajnom razdoblju nije bilo drugih novih zakonodavnih aktivnosti.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva je donijelo Pravilnik o pčelarstvu („Službene novine Federacije BiH, broj 31/18“) kojim se propisuju način i uvjeti za držanje i uzgoj pčela, evidencija pčelara i pčelinjaka, katastar pčelinjih paša, premještanje, zaštita pčelinjih zajednica. Na temelju ovog Pravilnika započete su aktivnosti na izradi Registra pčelara i pčelinjaka na

teritoriju Federacije BiH. Pravilnik nije usklađivan sa propisima EU jer se tematika koju obrađuje ovaj Pravilnik tiče domaćeg zakonodavstva, tako da svaka država na svoj način uređuje predmetnu oblast.

U oblasti stočarstva u Republici Srpskoj, usvojeno je nekoliko bitnih akata: Program uzgoja ovaca u Republici Srpskoj za razdoblje 2018-2022. („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/18), Pravilnik o postupku razvrstavanja i označavanja svinjskih trupova i polutki („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 27/18), Pravilnik o sadržaju zahtjeva i postupku priznavanja nove rase, soja ili hibrida („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 60/18), Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o kvaliteti svježeg sirovog mlijeka i rad ovlaštene laboratorije („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 46/18), Pravilnik o postupku razvrstavanja i označavanja ovčijih i jagnjećih trupova i polutki („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 57/18) i Program uzgoja koza u Republici Srpskoj 2018-2022. („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 67/18).

Posebno je važno naglasiti da je na 36. sjednici Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH održanoj 20.02.2018. usvojen Strateški plan ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine (2018–2021) – Okvirni dokument, koji za cilj ima da osigura širok okvir koji vodi postepenom usklađivanju poljoprivrede i ruralnog razvitka u BiH, sa najboljim praksama EU, odnosno zakonodavnom i institucionalnom usklađivanju. Jedan od osnovnih ciljeva jeste harmonizacija pravnog okvira, iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka, u pravcu postepenog približavanja zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU.

6.2. Primjenjivanje Strateškog plana ruralnog razvitka

Početkom 2018. godine oba doma Parlamentarne skupštine BiH usvojila su Strateški plan ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine (2018-2021) - Okvirni dokument (u daljnjem tekstu: Strateški plan). Usvajanje ovog dokumenta ocijenjeno je veoma pozitivno kako od strane samih sudionika u donošenju ovog akta, tako i od strane Evropskog povjerenstva koje je na bazi ovog dokumenta odobrilo korištenje IPA sredstava za poljoprivredu i ruralni razvitak.

Strateški plan izrađen je metodologijom "od sredine ka gore", uz prihvatanje i korištenje izrađenih entitetskih strateških dokumenata i potpuno poštivanje mjerodavnosti entiteta, Brčko distrikta BiH i BiH. U obzir su uzete analize, ciljevi, mjere i planovi koji su već na snazi i primjenjuju se u okviru postojećih strateških dokumenata, a primjena po planiranim mjerama nastavljena je i u 2018. godini.

U skladu sa Zakonom o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, mjerodavno Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH u suradnji sa mjerodavnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH, priprema i obezbjeđuje sva relevantna izvješća o progresu u primjenjivanju Strateškog plana BiH i povezanih programa na svim razinama vlasti. S tim u vezi, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je i pokrenulo aktivnosti na praćenju primjene i učinka propisanih mjera kako bi mogli sačiniti detaljno izvješće. Zbog neusaglašenih stavova po pitanju programiranja IPA 2018. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH nije bilo u mogućnosti formirati Radnu skupinu koja bi razradila plan i indikatore za monitoring i ocijenila učinak primjenjenih mjera, te će ta aktivnost biti pokrenuta kad se za to stvore uvjeti. Tek kada Radna skupina pripremi analize, imaćemo detaljno i sveobuhvatno izvješće o primjeni i učincima definiranih mjera kao i dostizanju postavljenih ciljeva.

U međuvremenu, a na temelju raspoloživih i nepotpunih podataka, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je uradilo polugodišnju analizu o učincima i dosezima Strateškog plana kojim je zaključeno da, iako su analizirane aktivnosti za veoma kratko razdoblje, mjerodavne institucije su svoje aktivnosti usmjerile prema mjerama i podmjerama navedenim u usvojenom Strateškom planu. U nedostatku neophodnih podataka, kao i metodologije izrade analize teško je sumirati i kvantificirati učinke i dosege Strateškog plana. Prvo detaljno izvješće, čija je izrada planirana u 2019. godini, dat će dobar pregled primjene Strateškog plana.

6.3. Instrument Europske unije za predpristupnu pomoć 2014-2020 - IPA II za Sektor: Poljoprivreda i ruralni razvitak⁵

Ovo je složen sektor, koji se sastoji od različitih podsektora (poljoprivreda i ruralni razvitak, sigurnost hrane, veterinarstvo, fitosanitarni i ribarski sektor) kao i mnogih uključenih i zainteresiranih stranaka. Oba entiteta, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska, imaju usvojene strateške dokumente koji jasno definiraju strateške ciljeve u poljoprivredi i koji su bili osnova za Strateški plan ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine za razdoblje (2018-2021) - Okvirni dokument (SPRR BiH).

Prije usvajanja SPRR BiH u veljači 2018. godine, Bosna i Hercegovina nije imala cjelovit strateški dokument na razini BiH u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka. Usvajanje ovakvog dokumenta bio je jedan od uvjeta za korištenje potpore iz prepristupnih fondova EU, radi čega Bosna i Hercegovina nije bila u mogućnosti koristiti IPA II (2014.-2020.) fondove za ovaj sektor u prvom dijelu IPA II potpore od 2014. do 2018. godine.

Nakon što je, krajem 2017. godine postalo vrlo izvjesno da bi SPRR BiH mogao biti usvojen, započelo se sa aktivnostima u vezi programiranja pomoći u okviru IPA II. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je kao sektorska koordinacijska institucija za izradu Sektorskog planskog dokumenta (SPD) i Akcijskog dokumenta (AD) sprovodilo ovaj proces u skladu sa Okvirnim sporazumom između Bosne i Hercegovine i Europskog povjerenstva o aranžmanima za provedbu finansijske pomoći Europske unije Bosni i Hercegovini u okviru instrumenta prepristupne pomoći (IPA II)⁶.

U studenom 2017. počela je priprema Sektorskog planskog dokumenta 2018-2020. i uspostava Sektorske radne skupine (SRG) koja je brojala 25 članova i 17 zamjenskih članova, predstavnika institucija u BiH - državnih, entitetskih i Brčko Distrikta kao i predstavnika kantonalnih tijela uprave. S obzirom na to da Sektorsku radnu skupinu čine sudionici iz relevantnih institucija, oni su bili aktivno uključeni u projektiranje, izradu i razvitak Sektorskog planskog dokumenta. Konzultacije su obavljene u obliku interaktivne radionice i e-mail konzultacija⁷. U prosincu je održana obuka u Sarajevu, nakon čega je uslijedio rad članova Sektorske radne skupine na prvom dijelu dokumenta Sektorskog planskog dokumenta 2018-2020, čiji je prvi nacrt izrađen početkom siječnja 2018. godine.

Paralelno sa pripremom Sektorskog planskog dokumenta 2018-2020, Sektorska radna skupina je započela sa procesom pripreme Akcijskog dokumenta, nakon čega je uslijedilo održavanje radionice⁸. Pripremne aktivnosti, konzultacije, dodatna razmjena doprinosa i finalizacija Sektorskog planskog dokumenta i Akcijskog dokumenta od strane članova Sektorske radne skupine obavljani su elektroničkim putem tijekom čitavog razdoblja programiranja. Završne verzije Sektorskog planskog dokumenta i Akcijskog dokumenta su pripremljene u travnju 2018. godine i dostavljene Uredu Državnog IPA koordinatora (DIPAK Ured).

Opći cilj Akcije (Akcijskog dokumenta, programa) pod nazivom „EU potpora u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda“ je modernizacija poljoprivredno-prehrambenog sektora u Bosni i Hercegovini osnaženog mjerama potpore konkurentnosti, politikama usklađenim sa EU i izgrađenim kapacitetima, kako bi se osigurala sigurna i kvalitetna hrana i zdrav okoliš. Ukupan iznos koji je EK namijenila ovom programu je 30 milijuna EUR-a.

⁵ U skladu sa IPA II klasifikacijom sektora

⁶ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 6/15 – Međunarodni ugovori

⁷ 21-22.12.2017. dvodnevna „Obuka za Sektorsku radnu skupinu za pripremu SPD“, Sarajevo

⁸ 28-29.03.2018. dvodnevna radionica „Razvitak SPD-ja i AD-a – Sektor: poljoprivreda i ruralni razvitak“, Sarajevo

Istodobno je u prvoj polovini 2018. godine finaliziran i Sektorski planski dokument. Sve razine vladinih institucija su bile uključene u programiranje kroz Sektorsku radnu skupinu, tj. institucije sa državne, entitetske i kantonalne razine. Tijekom programiranja, Radna skupina za europske integracije za Poglavlje 11 bila je uključena kroz definiranje i određivanje prioriteta za IPA 2018 program.

Tijekom procesa programiranja, članovi (i / ili zamjenici članova) Sektorske radne skupine bili su prisutni na treninzima, radionicama i sastancima, gdje su kroz aktivno sudjelovanje dali svoj prilog i doprinos. Također, razmjena doprinosa članova Sektorske radne skupine i konzultacije obavljane su elektroničkim putem tijekom čitavog razdoblja.

Cjelokupni proces je bio pod vođstvom Ureda DIPAK-a (Direkcije za europske integracije) i uz pomoć vanjskih eksperata fokusiranih na logiku intervencije i prijedloge za planirane intervencije u okviru IPA II.

Konzultacije sa civilnim društvom organizirane su putem e-platforme kojom upravlja DIPAK Ured.

Glavni izazov bio je kasno imenovanje članova Sektorske radne skupine iz Republike Srpske, koje je primljeno tek u veljači 2018. godine. Nominirani članovi iz Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske sudjelovali su samo na početku sastanka održanom 19. ožujka 2018. godine u Sarajevu, čija je tema bila „Sektorski planski dokument (SPD) i proces pripreme Akcijskog dokumenta (AD)“. Međutim, ubrzo nakon početka sastanka, pomoćnik ministra u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske, rekao je da članovi koji dolaze iz Republike Srpske neće sudjelovati u procesu programiranja jer proces nije u skladu sa zaključkom Doma naroda, koji nalaže da se proces programiranja fondova EU u oblasti ruralnog razvitka, kao i primjena svih drugih strateških dokumenata na razini BiH realizira u okviru dogovorenog Mehanizma koordinacije procesa europskih integracija u BiH, nakon čega su predstavnici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske napustili sastanak.

Članovi Sektorske radne skupine za IPA II rade na usko specijaliziranim i specifičnim zadacima pripreme planskih i programskih dokumenata, a procesi pripreme se odvijaju u vrlo kratkim i strogim rokovima koje treba poštivati kako bi se došlo u priliku korištenja raspoloživih pretpristupnih sredstava. Članovi radnih skupina za europske integracije (RG EI), djeluju kao članovi operativnih tijela koja su formirana u skladu sa *acquis*-em tj. u skladu sa tematskim poglavljima i članovima Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Članovi radnih skupina za europske integracije rade na zadacima procesa europskih integracija, a ne na IPA II planiranju i programiranju aktivnosti IPA II sektora koji zahtijevaju posebne kapacitete i specifična znanja sudionika.

Pored toga, Sektor poljoprivrede i ruralnog razvitka je posebno složen i pokriva tri poglavlja *acquis*-a: Poglavlje 11: Poljoprivreda i ruralni razvitak, Poglavlje 12: Sigurnost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika i Poglavlje 13: Ribarstvo. To znači da bi Sektorsku radnu skupinu za programiranje IPA II moglo činiti i više od 100 članova ako bi se sastojala od članova RG EI, što bi zasigurno otežalo proces pripreme dokumenata.

Kako bi se izbjegle slične situacije u narednom ciklusu programiranja, Ured DIPAK-a bi trebao pripremiti kompromisno rješenje koje bi trebalo biti u skladu s odredbama Okvirnog sporazuma za IPA II i Mehanizma koordinacije procesa europskih integracija u BiH.

Akcija za sektor: Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvitka IPA 2016

Kako je iz IPA programa 2016 projektirana potpora za primjenu projekta pod nazivom: *Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvitka ili EU za biznis (EU4Business)* koji podržava konkurentnost privatnog sektora putem potpore izvozno orijentiranim malim i srednjim poduzećima (MSP), a koja su

također registrirana i operativna i u poljoprivrednom sektoru, insistiralo se na uključivanju poljoprivrednih proizvođača i prerađivača, što je Europsko povjerenstvo na kraju i prihvatilo. Primjena projekta usmjerenog na poslovno partnerstvo i vrijednog 16 milijuna EUR-a je započeta polovinom 2018. godine, a od čega je tijekom naredne 4 godine - 4,4 milijuna EUR-a izravne pomoći usmjereno za MSP vezanim za poljoprivredu. Projekt se sastoji se iz dva dijela: 1. Jačanje kapaciteta institucija i tehnička pomoć institucijama (1,4 milijuna EUR-a) i dio 2. (3 milijuna EUR-a) za izravnu pomoć akterima poljoprivrednog sektora kroz mjere namijenjene za: a) komercijalna poljoprivredna gazdinstva, b) prerađivače i c) lokalna partnerstva, i na taj način će se izravno utjecati i na provedbu prioriteta iz SPRR BiH.

Čitav projekt ima fokus na inovacijama, a cilj je podići prinose, ali i potaći drugačiji pristup tržištu i proizvodnji.

Projekt primjenjuju međunarodne agencije: GIZ (Njemačka agencija za razvitak), UNDP (Program Ujedinjenih naroda za razvitak) i ILO (Međunarodna organizacija rada), a prvi poziv za aplikaciju korištenja sredstava za proizvođače je planiran za početak 2019. godine, a onda će se u narednim fazama puštati i ostali pozivi do kraja primjene projekta.

6.4. Uspostava IPARD strukture u Bosni i Hercegovini

Konkretni pomaci u dogovoru oko usaglašenog modela za uspostavu IPARD operativne strukture nisu evidentirani ni u 2018. godini. Razlozi zastoja su u vezi nedostatka opredjeljenja mjerodavnih institucija da poduzimaju korake po ovom pitanju i odgađanja razgovora do uspostave mehanizma koordinacije. Kako je mehanizam koordinacije konačno usaglašen i usvojen, a operativna tijela predviđena mehanizmom koordinacije već funkcionalna i korištena u procesu donošenja strateških dokumenata, postoji osnova da se razgovori po ovom pitanju uskoro nastave. Vijeće ministara BiH je prethodne godine usvojilo informaciju o aktivnostima definiranja modela operativne strukture za provedbu IPARD II, navedeni su i svi preduvjeti koji se moraju ispuniti kako bi se zabilježio konkretan napredak. Vijeće ministara je zadužilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH da „u suradnji sa mjerodavnim tijelima entiteta, Brčko Distrikta i kantona, nastavi aktivnosti s ciljem definiranja modela Operativne strukture za provedbu programa IPARD II“ što je i rađeno u okviru mehanizma koordinacije pri izradi strateškog dokumenta.

Potpuno je jasno da je i dalje osnovni i nezaobilazni preduvjet za korištenje IPARD sredstava Europske unije za poljoprivredu i razvitak ruralnih područja, uspostavljen pravni i institucionalni okvir. Institucionalna struktura za korištenje IPARD prepristupnih sredstava se sastoji iz općeg IPA okvira, upravljačkog i kontrolnog sustava i IPARD operativne strukture. Osnova za pružanje IPA II financijske potpore BiH za poljoprivredu je Indikativni strateški dokument koji priprema Europsko povjerenstvo u konzultacijama sa zemljom korisnicom. Kako je u drugoj polovini 2017. godine rađena srednjoročna revizija Indikativnog strateškog dokumenta, a pošto su u koordinaciji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH već bile nastavljene aktivnosti mjerodavnih institucija na izradi Strateškog plana ruralnog razvitka BiH, poljoprivredni sektor je uvršten kao potencijalno prihvatljiva oblast za korištenje prepristupnih sredstava iz IPA II paketa. Kako su aktivnosti na izradi Strateškog plana ruralnog razvitka BiH napredovale nastavkom rada predstavnika svih mjerodavnih institucija na izradi prijedloga dokumenta, Europsko povjerenstvo je uključilo sektor poljoprivrede u Indikativni strateški dokument, ali uz uvjet da Strateški plan ruralnog razvitka BiH bude usvojen. Početkom 2018. godine, Vijeće ministara BiH je usvojilo Strateški plan ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine (2018-2021) – Okvirni dokument, a potom i oba doma Parlamentarne skupštine BiH. Usvajanjem ovog dokumenta stvoreni se uvjeti za korištenje prepristupnih sredstava Europske unije namijenjenih poljoprivredi i razvitku ruralnih područja u BiH u cilju unapređenja održivog razvitka ruralnih područja.

Ipak, za korištenje IPARD sredstava u standardnim procedurama koje su iste za svaku od zemalja pristupnica, sem izrađenog Indikativnog strateškog dokumenta, zemlja korisnica mora imati izrađene

strateške dokumente neophodne za povlačenje IPARD II. Jednako kao i za druge zemlje pristupnice, i za Bosnu i Hercegovinu to znači da treba imati izrađena i usvojena dva dokumenta i to, osim usvojenog Strateškog plana ruralnog razvitka mora imati i izrađen, usvojen i od Europskog povjerenstva prihvaćen IPARD Program.

Kako drugi tehnički uvjet za korištenje IPARD sredstava, uspostavljena IPARD operativna struktura i dalje predstavlja ograničavajući faktor, usporedo sa izradom Strateškog plana ruralnog razvitka BiH vođene su konzultacije sa predstavnicima relevantnih Direktorata Europskog povjerenstva, prije svih sa Direktoratom za proširenje i Direktoratom za poljoprivredu. Imajući u vidu da proces izgradnje IPARD operativne strukture podrazumijeva reformu postojećih uprava (ili dijelova uprava) u IPARD operativnu strukturu, a što zahtijeva duže vremensko razdoblje, nastojao se osigurati pristanak predstavnika Europskog povjerenstva za korištenje IPA pretprijetnih sredstava u IPARD sličnom obliku. Nakon više održanih sastanaka, razgovora i konkretnih prijedloga, a uz povoljne informacije tijekom izrade Strateškog dokumenta, predstavnici Europskog povjerenstva su prihvatili i po prvi put podržali mogućnost korištenja sredstava IPA II paketa za izravnu potporu poljoprivrednicima u jačanju konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje i diversifikaciju ruralnih aktivnosti. Dogovoreno je i da se nastavi potpora jačanja kapaciteta institucija za postepenu prilagodbu domaćih politika poljoprivrede sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom Europske unije. Nacrt Akcijskog dokumenta je također izrađen i dostavljen preko Direkcije za europske integracije Europskom povjerenstvu na komentare i preporuke. Ovim se stječu uvjeti nastavka tehničke pomoći Europske unije za započete aktivnosti na iznalaženju adekvatnog modela IPARD operativne strukture, jer za korištenje IPARD sredstava i dalje ostaje tehnički uvjet koji se odnosi na uspostavu IPARD operativne strukture za BiH. S obzirom na specifičnosti organizacije Bosne i Hercegovine, uspostava IPARD operativne strukture u BiH ne teče kao u drugim zemljama koje su prošle ovu fazu. Razlog su, svakako, Ustavom dodijeljene mjerodavnosti u oblasti poljoprivrede, uključujući i sustav isplate novčanih potpora, koje su na entitetskoj i kantonalnoj razini, dok su sa druge strane zahtjevi EU, kada je IPARD struktura u pitanju, jasni da je u zemljama kandidatima neophodno uspostaviti jedinstvenu IPARD strukturu za cijelu zemlju. Iz ovih razloga, pitanje uspostave IPARD strukture, iako je na dnevnom redu već duži niz godina, još uvijek nije riješeno i treba ga razmatrati u okviru svih aktivnosti europskih integracija i ispunjenja uvjeta za pristupanje EU.

6.5. Poljoprivredni informacijski sustav i poljoprivredna statistika

Poljoprivredni informacijski sustav predstavlja sustav u kojem se generiraju, transformiraju, konsolidiraju, primaju i diseminiraju poljoprivredni podaci. Uopćeno govoreći, poljoprivredni informacijski sustav ima svoje komponente, procese, mehanizme, operacije i aktere. Obradom informacija u sustavu dolazimo do znanja koja nam trebaju omogućiti relevantno planiranje razvitka poljoprivrede.

Informacijsko-komunikacijsko-tehnološki sustav koji se koristi u sektoru poljoprivrede u Bosni i Hercegovini na svim razinama Institucionalne vlasti sa ciljem kreiranja poljoprivredne politike zasnovane na relevantnim analizama u poljoprivredi, nazivamo Poljoprivredni informacijski sustav. Sustav je sastavljen od informacijskih sustava i podsustava koji obrađuju pojedinačne oblasti u poljoprivredi.

Značajnu ulogu poljoprivredni informacijski sustav, kao alat, ima u pristupu, korištenju i transferu finansijskih sredstva iz šema pomoći EU i fondova namijenjenih razvitku poljoprivrede, bazirano na osnovi usklađenosti sa zajedničkom poljoprivrednom politikom EU. Određeni segmenti ovog sustava izravno omogućavaju transfer sredstava potpore prema poljoprivrednim proizvođačima.

Poljoprivredni informacijski sustav možemo podijeliti u dvije kategorije. Prva kategorija su podsustavi koji se bave masovnim prikupljanjem podataka i njihovim procesiranjima. Druga kategorija predstavlja podsustave koji se u biti ne bave masovnim prikupljanjem podataka nego kontrolnim mehanizmima i referentnim izvorima.

Prva kategorija se može podijeliti u pet osnovnih podsustava koji predstavljaju jezgro poljoprivrednog informacijskog sustava. To su:

1. Statistički sustav - popis poljoprivrede
2. Mreže računovodstvenih podataka poljoprivrednih gazdinstava (FADN)
3. Poljoprivredni tržišni informacijski sustav (AMIS/PTIS)
4. Registri i GIS podsustavi
  - a. Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata
  - b. Registar identifikacije životinja
  - c. Fitosanitarni registar
  - d. Registar proizvođača vina i vinove loze
  - e. Registar proizvođača organske hrane
  - f. GIS zemljišni sustavi
5. Integrirani administrativni kontrolni sustav (IACS)
  - a. Sustav za identifikaciju i registraciju poljoprivrednih parcela (LPIS)
  - b. Sustav unakrsne usklađenosti (CC)
  - c. Platni sustav
  - d. Inspekcijski sustav

Do danas, u Bosni i Hercegovini su uspostavljeni slijedeći sustavi/podsustavi:

1. Statistički adresar poljoprivrednih gazdinstava
2. Registar za identifikaciju i kontrolu kretanja životinja
3. Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata
4. Fitosanitarni registar
5. GIS-katastar
6. Inspekcijski sustavi

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine od posljednjeg popisa stanovništva 2013. godine vodi adresar poljoprivrednih gazdinstava. Adresar se redovito treba ažurirati kroz poljoprivredni popis i isti povezati sa Registrom poljoprivrednih gazdinstava da bi se kvaliteta i vjerodostojnost informacija maksimizirale.

Agencija za obilježavanje životinja vodi Registar za identifikaciju i kontrolu kretanja životinja od 2004. godine. Softverski paket koji se koristi za održavanje registra je 2014. godine u potpunosti izmijenjen i od tada se u registru osim goveda vode i ovce. Nadalje, registar je potrebno funkcionalno uključiti u interoperabilni sustav poljoprivrede.

Entitetska ministarstva poljoprivrede od 2012/2013. godine vode Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata. Registri su harmonizirani, ali se podaci iz Republike Srpske ne prenose na državnu razinu kako je planom uspostave sustava bilo predviđeno. Ista ministarstva vode i Fitosanitarni registar, a Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja je zadužena za podatke na državnoj razini. Također, entitetske geodetske uprave vode GIS katastre koji su dijelom objavljeni na web stranici i postoje servisi za preuzimanje podataka. Federalna inspekcijska uprava i Uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske imaju vlastite sustave koji trenutačno, preko interoperabilnog sustava, razmjenjuju elektroničke dokumente.

Sustav je u narednim fazama razvitka potrebno uvezati sa drugim registrima. Za koordinaciju nastavka rada na formiranju cjelovitog poljoprivrednog informacijskog sustava u Bosni i Hercegovini zaduženo je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

Temeljem izloženog možemo reći da je Poljoprivredni informacijski sustav u BiH još u fazi početnog razvitka jer mu nedostaju ključni sustavi/podsustavi, posebno promatrano iz ugla EU zahtjeva prema zemljama kandidatima na putu pridruživanja u zajednicu. Prvenstveno se misli na IACS sustav i platnu agenciju kao korisnika ovakvog sustava. Za realizaciju ovog sustava u Bosni i Hercegovini, prethodno je potrebno donijeti politički usaglašen stav u pogledu modela sustava koji treba biti u skladu sa ustavom dodijeljenim mjerodavnostima i EU zahtjevima, i kojim će se odrediti smjer u kojem sustav treba da se uspostavlja i razvija. Prije toga nije moguće raditi na uspostavi funkcionalnog sustava iako se na tehničkoj razini sustav može razviti uz uvažavanje potrebe za kvalitetnim ljudskim resursima. U cilju jačanja kapaciteta, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, u pogledu ljudskih resursa i transfera znanja, koordinira tehničku pomoć koju pruža TAEX, realizacijom radionica, misija i studijskih posjeta. Ovu praksu, u suradnji sa ostalim uključenim institucijama u poljoprivredi, svakako treba nastaviti i dalje ojačati.

S obzirom da je mjerodavnost za prikupljanje podataka uglavnom na entitetskim institucijama, jedan dio uspostavljenih sustava funkcionira upravo tako. Podaci se uglavnom skupljaju na razini općina, što je slučaj u Federaciji, ili putem angažiranih stručnih službi kao npr. Agencijom za posredničke, informatičke i financijske usluge (APIF), što je slučaj u Republici Srpskoj. Zatim se ti podaci centraliziraju u entitetskim ministarstvima poljoprivrede, odakle se replikacija i transfer podataka odvija dijelom automatski (iz Federacije BiH), a dijelom po zahtjevu (iz Republike Srpske) objedinjuje na jednom mjestu. U ovom slučaju konkretno, govorimo o Registru poljoprivrednih gazdinstava i Registru klijenata te Fitosanitarom registru, katastarskim i Inspekcijskim službama. Do sada je jedino Registar za identifikaciju i kontrolu kretanja životinja funkcionalno objedinjen sustav na razini Bosne i Hercegovine. Sama decentralizacija sustava po sebi nije problem, osim što sustav u konačnici poskupljuje i ima potrebu stalne koordinacije i potpune harmonizacije sustava kako bi razmjena podataka bila uopće moguća.

Razmjena podataka je neupitna potreba i obveza, jer se uvjeti koje postavlja Europsko povjerenstvo na putu pridruživanja i korištenja poljoprivrednih fondova uopće ne mogu ispuniti bez funkcionalne razmjene podataka i formiranja integritetnog sustava, posebno kada se govori o IACS sustavu. Iako je u dosadašnjem razvitku sustava u Bosni i Hercegovini preovladavao decentraliziran pristup, potrebno je donijeti usaglašenu odluku entiteta i državne razine oko integracije sustava u operativnu cjelinu bez koje neće biti moguće ispuniti zahtjeve koji su obvezni za kontrolni sustav isplate poticaja poljoprivrede iz europskih fondova.

6.6. Realizacija aktivnosti definiranih u Mapi puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog podrijetla

U cilju izgradnje sustava sigurnosti i kvalitete hrane u kontekstu izvoza, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u suradnji sa mjerodavnim institucijama izradilo dokument Mapa puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog podrijetla, koji je usvojilo Vijeće ministara BiH i gdje su obveze po svakoj od institucija predstavljene u vidu 13 aktivnosti.

Ministartvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH redovito jednom godišnje priprema i Vijeću ministara na razmatranje i usvajanje dostavlja izvješća o realizaciji Mape puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog podrijetla.

Provedbom konkretnih mjera iz Mape puta do sada je odobren izvoz mlijeka i mliječnih prerađevina, te pileline u zemlje članice Europske unije. Uspostavljen je sustav učinkovitog nadzora i kontrole proizvodnje i proizvođača voća i povrća, te registar količina čime je otklonjen problem za izvoz voća i povrća u Rusku Federaciju. Donesen je značajan broj podzakonskih akata neophodnih za pravilno funkcioniranje u oblasti sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike u procesu usklađivanja sa propisima EU. I dalje je u tijeku realizacija pojedinih aktivnosti, i to onih na izmjeni zakona o hrani, o veterinarstvu, i o poljoprivredi i ruralnom razvitku BiH, akreditacije, jačanju laboratorija za testiranje, i dr.

7. RIBARSTVO

7.1. Usklađivanje zakonodavstva u BiH sa EU zakonodavstvom u oblasti ribarstva

U oblasti ribarstva u ovom razdoblju su, u okviru suradnje sa Europskim povjerenstvom i međunarodnim organizacijama pripremane aktivnosti i tehnička potpora za izradu strateškog dokumenta za ribarstvo i akcijskog plana za usklađivanje sa sektorskim *acquis*-em.

U tijeku 2018. godine u Republici Srpskoj je urađen Nacrt pravilnika o sredstvima i mamcima za vršenje ribolova, dopuštenom maksimalnom ulovu, minimalnim veličinama i lovostajima koji će po pitanju lovostaja harmonizirati sa propisima Federacije BiH, kao i sa propisima susjednih država, Republike Hrvatske i Republike Srbije u cilju zaštite ribljeg fonda u graničnim rijekama.

U oblasti morskog ribarstva, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u izvještajnom razdoblju nastavilo koordinaciju aktivnosti i suradnju sa Općim povjerenstvom za ribarstvo Mediterana i FAO AdriaMed projektom. Bosna i Hercegovina je potpisala Maltešku deklaraciju MedFish4Ever zajedno s ostalim zemljama Mediterana i europskim komesarom za pomorska pitanja i ribarstvo. Njenim potpisivanjem Bosna i Hercegovina je iskazala spremnost i interes za zaštitu i održivo upravljanje akvakulturom i ribljim fondom što uključuje i pristup EU fondovima u ovoj oblasti u narednih deset godina.

U tijeku 2018. godine Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je sprovelo proceduru za zaključivanje projektnog sporazuma „Znanstvena suradnja za potporu odgovornom ribarstvu na Jadranu/ Potpora za uspostavu pod-regionalnog sustava za praćenje ribarstva” – AdriaMed između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (FAO) u skladu sa Odlukom Predsjedništva Bosne i Hercegovine o postupanju ministarstava, upravnih organizacija i drugih institucija Bosne i Hercegovine prilikom poduzimanja aktivnosti i pokretanja postupaka u području međunarodnih odnosa koji imaju za cilj ostvarivanje međunarodne suradnje iz njihovog djelokruga rada („Službeni glasnik BiH”, broj 57/14).

Projektni sporazum je, u ime Bosne i Hercegovine, potpisao ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine u Sarajevu, 06. veljače 2018. godine.

8. EUROPSKE INTEGRACIJE I MEĐUNARODNA SURADNJA

8.1. Primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Dodatnog protokola

Bosna i Hercegovina i Europska unija, redovito, jednom godišnje u skladu sa rasporedom održavanja sastanaka zajedničkih tijela BiH i EU održavaju sastanke za nadzor provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Treći po redu sastanak Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo održan je u Briselu 25. 10. 2018. godine. Na ovom sastanku dvije delegacije su razmislile pitanja usklađivanja zakonodavstva u oblastima poljoprivrede i ruralnog razvitka, ribarstva, sigurnosti hrane, veterinarstva i fitosanitarnih pitanja. Razmijenjene su i trgovinske statistike i predstavljeni trendovi u trgovini poljoprivrednim i proizvodima ribarstva između Europske unije i Bosne i Hercegovine, kao i aktualne politike poticaja poljoprivrede i ruralnog razvitka u Bosni i Hercegovini i Europskoj uniji. U dijelu koji je posvećen trgovini, Europsko povjerenstvo je upoznalo Bosnu i Hercegovinu sa rezultatima istražnih radnji u vezi sa pravilnikom Republike Hrvatske, čija je primjena otežavala izvoz vina iz Bosne i Hercegovine u ovu zemlju, te informirala o stavljanju van snage spornog propisa.

Europsko povjerenstvo je, također, pozdravilo usvajanje Strateškog plana ruralnog razvitka 2018-2021 – Okvirni dokument te pozvalo institucije da osiguraju zajedničku koordiniranu i koherentnu provedbu i nadzor provedbe plana na svim razinama vlasti u zemlji.

Naglašena je i potreba adresiranja otvorenih pitanja u oblasti ribarstva, a u vezi sa uspostavom i upravljanjem registrom flote, prikupljanja podataka o ulovu i istovarima po vrsti ribolova u cijeloj državi i uspostavom relevantnih statistika.

Ponovljene su ranije preporuke o potrebi usvajanja zakonodavstva o hrani i veterinarstvu na državnoj razini bez odlaganja.

Europsko povjerenstvo je, kao i prethodnih godina, po održavanju sastanka dostavilo listu narednih aktivnosti i preporuka koje mjerodavne institucije u BiH trebaju realizirati, i o tome, putem Direkcije za europske integracije dostaviti izvješće o realizaciji preporuka Europskog povjerenstva.

8.2. Srednjoeuropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA)

Kada je u pitanju primjena Srednjoeuropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA Sporazum), Bosna i Hercegovina je u 2018. godini predsjedavala CEFTA Pododborom za poljoprivredu, sanitarna i fitosanitarna pitanja. Predsjedavanje je preuzeto od Albanije koja je ovim tijelom predsjedavala u 2017. godini.

Osnovne aktivnosti i prioriteti predsjedavanja koje su planirane u jednogodišnjem razdoblju definirani su programom rada predsjedavanja za 2018. godinu. Programom rada, BiH je potvrdila nastavak i kontinuitet rada na aktivnostima započetim u prethodnim godinama od strane svojih prethodnika, ali i predstaviti neke nove aktivnosti kako bi osigurala ispunjavanje svojih ciljeva. U tom smislu, BiH je za svoje predsjedavanje identificirala slijedeće prioritete u okviru ciljeva za olakšavanje trgovine i u vezi sa povećanjem transparentnosti:

Prioritet 1: Doprinos pripremi odredbi za primjenu za međusobno priznavanje graničnih dokumenata.

Posebna pozornost tijekom predsjedavanja Bosne i Hercegovine je bila potpora radu Odboru za olakšavanje trgovine, koji je mjerodavan za praćenje procesa ratifikacije Dodatnog protokola 5 u svakoj od ugovornih stranaka CEFTA-e, kao i CEFTA Pododboru za netrgovinske barijere/mjere (NTM) na preuzimanju odgovornosti za elaboraciju odredbi za provedbu međusobnog priznavanja graničnih dokumenata u kontekstu Dodatnog protokola 5, kroz rad u okviru svojih radnih skupina.

Prioritet 2: Doprinos uspostavi sustava za upravljanje rizikom u svim mjerodavnim tijelima uključenim u carinjenje roba.

BiH je kao predsjedavajuća zemlja poduzimala aktivnosti u smislu pružanja potpore u izradi Regionalne strategije CEFTA-e za zajedničko upravljanje rizicima i zajedničke granične kontrole. Pokrenute su aktivnosti i diskusija o sustavu TRACES u kontekstu Dodatnog protokola 5. Uspostavljena je ad-hoc ekspertska skupina za TRACES Sustav koja je održala dva sastanka u veljači i rujnu 2018. godine. Osnovni cilj rada ove ekspertske skupine je pokretanje diskusije o mogućnostima usklađivanja važećih dokumenta CEFTA strana sa dokumentima EU.

U kontekstu sudjelovanja u projektu „Potpora u olakšavanju trgovine između zemalja CEFTA-e“ koji je financirala Njemačka, a primijenila njihova organizacija za međunarodnu suradnju – GIZ, Bosna i Hercegovine je u okviru ovog Projekta doprinijela usmjeravanju aktivnosti u cilju identificiranja administrativnih prepreka u trgovini članica CEFTA koje su razmatrane na sastancima Pododbora. U konačnici, kao rezultat zajedničkog rada, preporuke projekta bi trebale rezultirati kreiranjem politika eliminacije identificiranih prepreka pristupu tržištu u lancima snabdijevanja (diferenciranje između regionalnih i nacionalnih aktivnosti).

U dijelu koji se odnosi na unapređenje transparentnosti kao prioritet 3. predložena je izrada nove baze podataka za trgovinu u oblasti poljoprivrede u regionu CEFTA-e. CEFTA stranke su se složile da redovito dostavljaju podatke o trgovini u poljoprivrednom sektoru na 8 cifara. Glavni cilj ovog prijedloga je mogućnost proširenja statistike o trgovini u oblasti poljoprivrede. Osim toga, tijekom predsjedavanja Pododborom, Bosna i Hercegovina je inicirala i zajedno sa drugim članicama započela sa ažuriranjem postojeće SPS baze podataka.

U 2019. godini će CEFTA 2006 Sporazumom i pojedinim njegovim strukturama predsjedavati Albanija, dok će Pododborom za poljoprivredu i SPS predsjedavati Republika Sjeverna Makedonija. Također, Bosna i Hercegovina će u 2019. godini predsjedavati i Pododborom za carine i pravila podrijetla.

8.3. Međunarodni sporazumi/Memorandum o suradnji u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka

Primarni cilj pokretanja procedura i zaključivanje Sporazuma/Memoranduma je potreba za unapređenjem i proširenjem sveukupne međusobne suradnje, povećanjem obujma trgovine, a sa zemljama sa kojima se dijeli zajednički cilj, pridruživanje Europskoj uniji, suradnja i razmjena iskustava na području usklađivanja zakonodavstva sa pravnom stečevinom Europske unije, te korištenja fondova Europske unije za poljoprivredu i ruralni razvitak.

Memorandum o razumijevanju (MOR) između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Ministarstva poljoprivrede ruralnog razvitka Crne Gore o suradnji u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka zaključen je u Strugi, 15. studenog 2018. godine.

Memorandumom o razumijevanju dvije stranke se stvaraju bolji uvjeti za razvitak bilateralne suradnje u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka, razmjene iskustava u reformiranju ovog sektora i ostvarivanja različitih znanstvenih i ekonomskih kontakata, a sa ciljem stvaranja boljih uvjeta za razvitak bilateralne suradnje u području poljoprivredne i prehrambene industrije. Ovim se Memorandumom pruža mogućnost razmjene informacija o trenutačnoj situaciji u poljoprivredi, smjerovima poljoprivredne politike, te prilagodbi poljoprivrednog sektora zahtjevima Zajedničke poljoprivredne politike Europske Unije. Memorandumom je predviđena i suradnja u vezi procesa europskih integracija u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka, kao i u oblasti ribarstva i akvakulture, kroz razmjenu iskustava i tehničke pomoći, s ciljem jačanja administrativnih i institucionalnih kapaciteta obje stranke.

Predviđena je i razmjena znanstvenih i tehničkih informacija i dokumentacije i uspostava neposredne međusobne suradnje između institucija obje zemlje u oblasti poljoprivrede i srodnih sektora, kao i razmjena znanja i iskustava iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka i razmjene iskustava i znanja iz oblasti upravljanja šumama, vodama i navodnjavanjem.

Predviđena je i razmjena znanja i iskustava o upravljanju i uređenju poljoprivrednog zemljišta, posebno u oblasti formiranja zemljišta namijenjenog za javne potrebe, konsolidacije zemljišta u vezi sa ruralnim razvitkom i aktiviranja nekorištenog poljoprivrednog zemljišta.

Memorandumom je predviđena i zajednička suradnja i sudjelovanje u projektima Europske unije u oblasti razvitka nedovoljno razvijenih područja sa ciljem poboljšanja životnih uvjeta u tim područjima i pripreme za integraciju ovog sektora u Europsku uniju.

8.4. Primjena međunarodnih projekata

U sektoru: Poljoprivreda i ruralni razvitak u skladu sa visinom ulaganja najveći donatori/kreditori u 2018. godini bili su: Svjetska banka – kao kreditor, EU, UN, FAO Švedska, Republika Češka, /Mađarska i Italija/Talijanska agencija za razvojnu suradnju (AICS) kao donatori.

Najznačajniji projekti u sektoru koji su imali alokaciju ili isplatu u 2018. godini, navedeni su u tablici u nastavku:

NAZIV PROJEKTA	Donator/Zajmodavac	Ukupna vrijednost projekta (milijuni eura)
Projekt razvitka sustava navodnjavanja	Svjetska banka	28.62
Projekt lokalnog integriranoga razvitka	UN	7.47
EU potpora za nabavu i distribuciju mamaca sa cjepivom protiv bjesnila za akcije cijepljenja za jesen 2017. i proljeće 2018. godine u Bosni i Hercegovini	EU	1.09
Tehnička pomoć u koordinaciji programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u Bosni i Hercegovini - Faza III	EU	0.59
Institucijska potpora za certificiranje i kontrolu sadnog materijala	Republika Češka	0.50
Povećanje kvalitete i kvantiteta mlijeka u regiji Brčko	Republika Češka	0,47
Potpora pripremama za planiranje i provedbu pilot projekta ruralnog razvitka u zajednici na području Livna (Kanton 10)	FAO/Mađarska	0,46
Povećanje prihoda kod ugroženih porodica Intenzivnom hortikulturom u općini Tešanj	Republika Češka	0,45
Pilot akcije za poljoprivredni razvitak i revitalizaciju teritorija u BiH – III faza	Republika Italija	0,28
Jačanje fitosanitarnih standarda u Bosni i Hercegovini u skladu sa EU	Republika Italija	0,15
U sklopu Sektora konkurentnost i inovacije (podsektor Razvitak privatnog sektora/agrobiznis)		
Projekt razvitka tržišne poljoprivrede (FARMA II)	sufinanciranje SAD/USAID i Švedska/Sida,	15,4
Aktivnost razvitka agrobiznisa	SAD/USAID	0,37

Svi projekti dostupni su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora, putem slijedećeg linka:
<http://dmd.donormapping.ba/dmd/faces/dmdPublicStart>

8.5. Planiranje i koordinacija donatorske pomoći

Koordinacione sastanke donatora u sektoru poljoprivrede organizira i njima koordinira Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH. U cilju realizacije mjere 1.8. Prvog prioritetnog područja Operativnog programa Bosne i Hercegovine za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvitak u BiH, formirana je Radna skupina za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvitka. Radna skupina se rukovodi preporukama iz godišnjeg Izvješća o napretku Bosne i Hercegovine kojeg priprema Europsko povjerenstvo, ključnim principima iz Pariške deklaracije o djelotvornoj pomoći, koju je Bosna i Hercegovina potvrdila 2010. godine, svojim strateškim dokumentima i principima širokog sektorskog pristupa koji se primjenjuje kod programiranja u okviru Instrumenta za pretprijetnu pomoć Europskog povjerenstva (IPA II). Radna skupina ima zadatak da sistematski prati programiranje i realizaciju pomoći, prikuplja zapažanja o svim relevantnim partnerima, ažurira baze podataka o međunarodnoj pomoći i planira održavanje donatorskih sastanaka. Predstavnici Institucija imaju značajnu ulogu u programiranju i primjeni projekata i programa međunarodne pomoći. Kroz aktivno sudjelovanje u radu upravnih odbora projekata imaju i upravljačku ulogu. Tijekom 2018. godine Radna skupina je održala dva sastanka,

jedan redoviti i jedan tematski – programiranje TAEX aktivnosti za razdoblje - druga polovina 2018. godine i prva polovina 2019. godine.

U okviru ove aktivnosti, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je bilo organizator jedanaestog po redu, godišnjeg sastanka Informiranja donatora za sektor poljoprivrede, prehrane, i ruralnog razvitka u BiH koji je održan u svibnju 2018. godine. Sastanku su, uz predstavnike mjerodavnih institucija iz BiH, prisustvovali najznačajniji donatori u ovom sektoru u BiH i to: Europska unija, USA (USAID), Švedska, Češka, Njemačka, Italija, Turska i UNDP kao specijalizirana organizacija za razvitak pri Ujedinjenim narodima. Isto tako, pošto za ostvarivanje svojih strateških ciljeva Bosna i Hercegovina koristi sredstva međunarodnih financijskih institucija, na sastanku su sudjelovali IFAD i Svjetska banka, čiji su predstavnici, također, članovi foruma donatora u sektoru poljoprivrede.

Imperativ je da prioriteti djelovanja svih donatora budu usklađeni sa prioritetima Bosne i Hercegovine, ali i međusobno usklađeni, tako da se kroz takav angažman pomoći Bosni i Hercegovini usklade aktivnosti i napor u provedbi reformi i ispunjavanju uvjeta za članstvo u EU u oblasti poljoprivrede. Na ovom sastanku Informiranja donatora je prezentiran Strateški plan ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine (2018-2021) - Okvirni dokument, nakon čega je zaključeno da pravci djelovanja donatora u predstojećem razdoblju treba da budu usmjereni na potporu primjene mjera i aktivnosti koje proizlaze iz prioriteta, odnosno strateških ciljeva ovog dokumenta.

S tim u vezi, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je, kao Koordinirajuća institucija, uz vođstvo DIPAK Ureda, koordiniralo proces izrade dokumenata vezanih za korištenje sredstava pretprijetne pomoći IPA II. Početkom 2018. godine za sektor Poljoprivrede i ruralni razvitak⁹, u suradnji sa relevantnim institucijama, pripremljeni su: Sektorski planski dokument 2018-2020. i Akcijski dokument za program u vrijednosti od 30 milijuna EUR pod nazivom „EU Potpora u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda“.

Bez obzira na to što Bosna i Hercegovina u 2018. godini nije mogla koristiti sredstva iz IPA II, ipak joj je bila na raspolaganju Tehnička pomoć Europskog povjerenstva i u okviru instrumenta za razmjenu informacija (Technical Assistance and Information Exchange – TAIX) koja je bila dostupna i financijski podržana u okviru Generalnog Direktorata za susjedstvo i pregovaranje proširenja Europskog povjerenstva (DG NEAR). Predstavnici institucija Bosne i Hercegovine mjerodavnih za poglavlja 11, 12. i 13. *acquis-a*, su tijekom 2018. godine, programirali i osigurali sudjelovanje predstavnika mjerodavnih institucija svih razina u pet ekspertskih misija, četrnaest radionica i tri studijske posjete zemljama Europske unije.

9. SIGURNOST HRANE, ZAŠTITA ZDRAVLJA BILJA I ŽIVOTINJA

Uzgoj biljaka i životinja, proizvodnja i prerada hrane, kontrola i nadzor nad proizvodnje hrane u Bosni i Hercegovini je u mjerodavnosti entitetskih, Brčko Distrikta BiH, kantonalnih i općinskih institucija, dok su vanjsko-trgovinska pitanja, uvoz i izvoz hrane u mjerodavnosti institucija na državnoj razini. Shodno tome, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u ovoj oblasti zaduženo za koordinaciju uključujući i rad upravnih organizacija koje su uspostavljene u okviru Ministarstva, i to Upravom BiH za zaštitu zdravlja bilja i Uredom za veterinarstvo BiH, kao i suradnjom sa Agencijom za sigurnost hrane BiH koja je za svoj rad izravno odgovorna Vijeću ministara BiH. Mjerodavne institucije svih razina vlasti u Bosni i Hercegovini, svako u svom dijelu mjerodavnosti, rade na izradi propisa o oblasti proizvodnje i prerade hrane u cilju njihovog plasmana na domaće i inozemno tržište i unapređenje razine kontrole pri izvozu i uvozu prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda. Također,

⁹ U skladu sa IPA II klasifikacijom sektora

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH u suradnji sa mjerodavnim entitetskim institucijama, u kontinuitetu radi na osiguranju potrebnih standarda za izvoz svih domaćih proizvoda biljnog i životinjskog podrijetla na inozemna tržišta, prije svih na razvijeno europsko tržište, ali i tržišta trećih zemalja.

Institucijski i administrativni kapaciteti u Bosni i Hercegovini mjerodavni za oblast hrane su: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Agencija za sigurnost hrane BiH, Ured za veterinarstvo BiH, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske, Republička uprava za inspekcijske poslove RS, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva, Federalna uprava za inspekcijske poslove, uprave za inspekcijske poslove kantona/županija, Odjel za poljoprivredu, vodno gospodarstvo i šumarstvo Brčko Distrikta BiH i Inspektorat Brčko Distrikta BiH. U oblasti sigurnosti hrane tijekom 2018. godine realizirane su aktivnosti vezane za procjenu rizika, sustava brzog uzbunjivanja za hranu i hranu za životinje, praćenje oboljenja prouzrokovanih hranom, prikupljanja izvješća o kretanju zaraznih oboljenja životinja, provedba plana prisustva pesticida u hrani, prikupljanje i obrada laboratorijskih podataka, izdavanje odobrenja za stavljanje hrane i hrane za životinje na tržište BiH, priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stolnih voda, primjenu propisa koji regulira oblast sigurnosti hrane. Od izuzetnog je značaja stalno jačanje kapaciteta mjerodavnosti institucija u oblasti hrane svih razina, njihovo stalno kadrovsko jačanje, a sve sa ciljem da bi mogli ispuniti sve vrlo zahtjevne obveze koje se nameću usklađivanjem zakonodavstva BiH sa zakonodavstvom EU i uspostavljanjem sustava sigurnosti hrane kojim se omogućava trgovina svim poljoprivredno-prehrambenim proizvodima sa najzahtjevnijim tržištima.

9.1. Sigurnost hrane

U tijeku 2018. godine, Agencija za sigurnost hrane BiH je poduzela pripremne radnje u cilju formiranja Znanstvenog vijeća i znanstvenih odbora kao i mreže institucija u skladu sa člankom 54. točka h) Zakona o hrani. U skladu sa zaprimljenim EU RASFF sustava i INFOSAN obavijestima pripremljeno je ukupno pet inicijalnih procjena rizika i dvije informacije koje imaju za cilj da na znanstveno utemeljen način daju smjernice mjerodavnim tijelima za poduzimanje odgovarajućih mjera, kao i informacije potrošačima i drugim zainteresiranim strankama o rizicima podrijetlom iz hrane.

EU RASFF sustav – Agencija za sigurnost hrane BiH je je zaprimila ukupno 16 EU RASFF obavijesti o rizicima podrijetlom iz hrane. Izvršena je evaluacija obavijesti, pripremanje i dostavljanje obavijesti mjerodavnim tijelima u nacionalnom sustavu, zaprimanje povratnih informacija, te sačinjavanje povratnih informacija za upućivanje mjerodavnoj službi EC putem EU RASFF. Agencija je tijekom 2018. godine redovito dostavljala izvješća Europskom povjerenstvu o poduzetim mjerama od stranke mjerodavnih tijela u BiH koji se putem RASFF WINDOW, SANTE RASFF EC čine dostupnim svim članicama RASFF mreže.

Obavijesti izvan EU RASFF sustava – Agencija je zaprimila ukupno 22 obavijesti izvan EU RASFF sustava koje su na daljnje postupanje i poduzimanje odgovarajućih mjera dostavljene mjerodavnim tijelima.

WHO/FAO INFOSAN mreža – Od strane INFOSAN kontakt točke za hitne slučajeve za BiH, zaprimljene su dvije INFOSAN obavijesti i jedna informacija na znanje koje nisu zahtijevale postupanje mjerodavnih tijela u BiH. Od navedenih obavijesti samo jedna je podrazumijevala poduzimanje mjera prema mjerodavnim tijelima, što je prethodno učinjeno posredstvom EU RASFF sustava.

Monitoring hrane – Proveden je Program praćenja (monitoring) ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog podrijetla u 2018. godini. Ukupno je uzorkovano 195 uzoraka hrane i svi su analizirani na prisustvo 165 aktivnih tvari. Sačinjeno je posebno izvješće o navedenim aktivnostima, koje se dostavlja Vijeću ministara BiH na razmatranje i usvajanje. Rezultati analize su obrađeni koristeći relevantnu metodologiju, te je izvršena procjena prehrambene akutne (kratkotrajne) i hronične (dugotrajne) izloženosti potrošača ostacima pesticida.

Agencija je i u 2018. godini nastavila suradnju sa laboratorijima za kontrolu hrane u BiH. Na temelju obrađenih podataka o laboratorijskim analizama hrane, u BiH je uzorkovano 58.088 uzoraka hrane, od čega je neodgovarajućih bilo 543 ili 0,93% uzoraka.

U 2018. godini u Bosni i Hercegovini, prema podacima koje su Agenciji za sigurnost hrane BiH dostavile laboratorije za kontrolu hrane, ukupno je analizirano 14.788 uzoraka vode za piće, pri čemu je utvrđeno da 3.108 uzoraka (21,02 %) nije u skladu sa važećim propisima, odnosno propisanim mikrobiološkim i fizičko-kemijskim parametrima.

U suradnji sa institucijama javnog zdravstva, nastavljene su aktivnosti na praćenju, prikupljanju i analizi podataka o pojavi i kretanju oboljenja koja se prenose putem hrane. Na području BiH u 2018. godini registrirano je ukupno 799 slučajeva obolijevanja gdje je hrana potvrđena kao uzrok/put prijenosa. Registrirane su dvije epidemije: jedna epidemija *Salmonellosis* sa 39 oboljelih i jedna *Intoxicatio alimentaris/toxiinfectio alimentaris* sa 17 oboljelih.

Suradnja sa međunarodnim i EU institucijama i organizacijama

Jačanje kapaciteta za primjenu novog zakonodavstva BiH usklađenog sa *acquis*-om

Kako bi se osigurala pravovremena i učinkovita primjena novog zakonodavstva u oblasti sigurnosti hrane Agencija za sigurnost hrane BiH je koristila ponuđene kapacitet različiti programa Europske unije i drugih međunarodnih organizacija. Cilj ovih aktivnosti je usko vezan uz kreiranje i ispunjavanje uvjeta izvoza prehrambenih proizvoda iz Bosne i Hercegovine kao i stvaranja ambijenta za kvalitetnu zaštitu zdravlja potrošača u Bosni Hercegovini. Tako je uz potporu TAIEX instrumenta organizirano nekoliko ekspertskih misija: „Upravljanje i procjena rizika u oblasti sigurnosti hrane“, „Službeni paneli za organoleptičku analizu djevičanskih maslinovih ulja u svrhu službene kontrole“, „Zaštita oznaka podrijetla, oznaka zemljopisnog podrijetla i garantirano tradicionalnih specijaliteta“ i „Provedba higijenskog paketa“.

U suradnji i potporu USAID/Sweden FARMA II Projekta realizirane su slijedeće aktivnosti:

- Teorijski i praktični trening za prehrambenu industriju u provedbi ključnih odredbi Pravilnika o pružanju informacija potrošačima o hrani, sa specifičnim osvrtom na izračunavanje nutritivnih vrijednosti,
- Trening za izračunavanje nutritivnih vrijednosti,
- U skladu sa zahtjevima Ureda za inspekciju pri DG SANTE-u realizirana je Tehnička potpora pripremi nacrtu izmjena i dopuna „Pravilnika o mikrobiološkim kriterijima za hranu“ te izrada nekoliko smjernica za prehrambenu industriju i inspekcijska tijela iz oblasti mikrobioloških kriterija za hranu: *Tehničke smjernice i upute za uzorkovanje za kriterij higijene procesa za Campylobacter u trupovima brojlera i Smjernice za dobru higijensku praksu i primjenu principa HACCP-a u peradarskim klanicama i rasjekaonicama.*

Dodatno, Agencija je radila na jačanju analize bosanskohercegovačkog tržišta meda i sustava monitoringa meda, te jačanju kapaciteta nadzora i kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog podrijetla. U okviru ove dvije aktivnosti izrađene su smjernice, namijenjene subjektima u poslovanju sa hranom u sektoru proizvodnje meda i drugih pčelinjih proizvoda i sektoru proizvodnje i prometa voća i povrća kao i inspekcijskim službama svih razina vlasti u BiH: *Smjernice za interpretaciju rezultata ispitivanja kvalitete meda i Smjernice za uzrokovanje hrane u svrhu provedbe višegodišnjeg programa kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog podrijetla.*

U cilju jačanja strukture kao i razvijanja neophodnih operativnih procedura za brzo djelovanje u slučajevima pojava bolesti koje se prenose putem hrane, Agencija je, u suradnji sa mjerodavnim

Institucijama Savezne Republike Njemačke, i to Saveznim institutom za procjenu rizika (BiR) i Saveznim uredom za zaštitu potrošača i sigurnost hrane (BVL) i uz financijsku potporu Saveznog ministarstva hrane i poljoprivrede (BMEL) realizirala radionicu na temu „Upravljanje epidemijama čiji je uzrok ili put prijenosa hrana“ na kojoj je sudjelovalo 37 sudionika, predstavnika mjerodavnih tijela. Predstavnici mjerodavnih institucija iz Savezne Republike Njemačke i Bosne i Hercegovine razmatrali su ključne aspekte procjene i komunikacije rizika te upravljanje rizikom u kriznim situacijama.

U suradnji sa Češkom razvojnom agencijom, Agencija je pokrenula cijeli niz aktivnosti u svrhu osposobljavanja kontrolne strukture nad uporabom prehrambenih aditiva. Provedeno je nekoliko obuka na temu "Aditivi u hrani - zakonodavstvo, službene kontrole, deklariranje, uzorkovanje i analiza", u okviru projekta "Unapređenje sustava sigurnosti hrane u Bosni i Hercegovini". Na obukama je sudjelovalo 25 predstavnika mjerodavnih tijela, subjekata u poslovanju s hranom i udruga potrošača. Predmetni projekt odnosi se na potporu uspostave pilot sustava za kontrolu aditiva u hrani. Projekt je u potpunosti usklađen sa preporukama Europskog povjerenstva u oblasti sigurnosti hrane, a cilj je unapređenje sustava sigurnosti hrane i jačanje uloge mjerodavnih tijela za sigurnost hrane na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini. Izvršena je procjena stanja nekoliko laboratorija koje se bave kontrolom prehrambenih aditiva, te započeta nabavka neophodne opreme kao i modeliranje neophodnih treninga za osoblje laboratorija. Također su izrađene i *Smjernice za opisivanje različitih kategorija hrane iz Dijela E Priloga II. Pravilnika o prehrambenim aditivima*. Realizirano je sudjelovanje predstavnika BiH na deset treninga u sklopu "Better training for safer food".

Suradnja sa Europskim autoritetom za sigurnost hrane (EFSA)

Na temelju realizacije obveza iz prethodne godine, potpisan je novi Ugovor o međusobnoj suradnji između Europskog autoriteta za hranu (EFSA-a) i Agencije na razdoblje od 18 mjeseci. U skladu sa potrebom osposobljavanja kapaciteta Bosne i Hercegovine za prikupljanjem i obradom podataka u svrhu procjene rizika realizirano je nekoliko ekspertskih misija EFSA eksperata. Održana je obuka za unos podataka u EFSA-inu bazu podataka o reziduama pesticida i reziduama veterinarskih lijekova. Nakon iste, Bosna i Hercegovina je po prvi put dostavila EFSA-i podatke o reziduama pesticida koji su potvrđeni i uneseni u bazu podataka EFSA-e. Shodno uspostavljenom sustavu za prikupljanje i izvješćivanje o zoonozama i uzročnicima zoonoza, antimikrobnoj rezistenciji i epidemijama uzrokovanim hranom, te u cilju unapređenja načina izvješćivanja, EFSA i Agencija su po prvi put organizirali webinar za mjerodavna tijela u Bosni i Hercegovini. U suradnji sa EFSA-om organizirana je i radionica na temu „Istraživanje prehrambenih navika stanovništva BiH“. U skladu sa predpristupnim obvezama stručnjaci iz Bosne i Hercegovine su i tijekom 2018. godine redovito sudjelovali u radu radnih tijela Europske agencije za sigurnost hrane: Savjetodavno vijeće, Forum kontakt točaka, znanstvene mreže iz oblasti pesticida, kontaminanata, genetičkih modificiranih organizama, dobrobit i zdravlja životinja, rezidua veterinarskih lijekova, antimikrobne rezistencije i komunikacije rizika.

Prehrambene navike stanovništva - Agencija je u 2017. godini započela sa primjenom projekta prehrambenih navika stanovništva u BiH koji je podržan od strane EFSA-e koji je i osigurao neophodna financijska sredstva. Tijekom 2018. godine završeno je sa pilot projektom na uzorku od 10% ukupnog broja ispitanika u cilju testiranja upitnika i protokola anketiranja i unosa podataka u softver. Obučeni anketari su na terenu izvršili anketiranje ispitanika u skladu sa EU metodologijom za ovo istraživanje i tom prilikom su prikupili generalne informacije o ispitanicima, proveli 24-satno anketiranje konzumiranja namirnica, kao i testiranje učestalosti konzumiranja namirnica po pojedinim skupinama i anketiranje ispitanika o fizičkoj aktivnosti. Svi prikupljenji podaci su uneseni u softver za obradu podataka. Pripremljeno je i srednjoročno izvješće o provedenom pilot istraživanju koji je prihvatila EFSA, čime je potvrđeno da se nastavi sa pripremom za glavno istraživanje prehrambenih navika koje je planirano tijekom 2019. godine. Daljnja istraživanja u sklopu projekta biće provedena u skladu sa stavovima mjerodavnih tijela, u ovisnosti od područja na kojem se navedene aktivnosti i realiziraju.

Propisi o hrani Na prijedlog Agencije u suradnji s mjerodavnim tijelima, Vijeće ministara BiH donijelo je deset propisa o hrani i to:

- Pravilnik o prehrambenim aditivima („Službeni glasnik BiH“, broj 33/18) kojim je preuzeto 95 EU Uredbi, i koji omogućava lakšu i jednostavniju primjenu za subjekte u poslovanju s hranom, jer objedinjuje cjelokupnu oblast prehrambenih aditiva (aditivi u hrani namijenjenoj za ishranu ljudi, zaslađivača u hrani i boja u hrani) u jednom propisu.
- Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o mikrobiološkim kriterijima za hranu („Službeni glasnik BiH“, broj 64/18), kojim se preuzima pravna tečevina EU, i čijim donošenjem je omogućena uspostava mikrobiološkog kriterija u vezi s pilećim mesom, te predstavlja još jedan pozitivni iskorak u procesu za otvaranje tržišta EU bosanskohercegovačkim peradima. Donošenje navedenog Pravilnika bio je i zahtjev misije za procjenu stanja po pitanju mogućnosti izvoza mesa peradi iz BiH na tržište EU. (DG SANCO)
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o maksimalno dopuštenim količinama određenih kontaminanata u hrani („Službeni glasnik BiH“, broj 84/18), kojim se preuzima pravna tečevina EU i čijim donošenjem je omogućeno izjednačavanje maksimalno dopuštenih količina za određene kontaminante hrani, u cilju stvaranja jednakih uvjeta na tržištu.
- Pravilnik o sustavima kvalitete za prehrambene proizvode („Službeni glasnik BiH“, broj 90/18), kojim se preuzima pravna tečevina EU, i čijim donošenjem se omogućuje zaštita prehrambenih proizvoda u BiH a poslije i na razini EU, kako je to propisano i omogućeno EU legislativom. Donošenje navedenog Pravilnika je bio zahtjev i Europskog povjerenstva kroz Pododbor za poljoprivredu i ribarstvo između Europske unije i Bosne i Hercegovine.
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o maksimalnim razinama ostataka pesticida u i na hrani i hrani za životinje biljnog i životinjskog podrijetla, kojim se preuzima pravna tečevina EU, i čijim donošenjem se usklađuju maksimalne vrijednosti ostataka pesticida u pojedinim vrstama hrane.
- Pravilnik o izmjeni pravilnika o sirovom mlijeku, a u cilju omogućavanja subjektima u poslovanju s hranom nesmetan izvoz predmetnih vrsta hrane.
- Pravilnik o dopuni pravilnika o proizvodima od mlijeka i starter kultura, a u cilju omogućavanja subjektima u poslovanju s hranom nesmetan izvoz predmetnih vrsta hrane.
- Ispravka Pravilnika o izmjenama i dopunama pravilnika o tržišnim standardima za maslinovo ulje („Službeni glasnik BiH“, broj 41/18), tehnička ispravka.
- Pravilnik o stavljanju van snage Pravilnika o količini brašna utrošenog za proizvodnju pekarskih proizvoda.
- Odluka o minimumu procesa rada za vrijeme trajanja štrajka u Agenciji za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 71/18), u cilju ispunjavanja obveza iz Zakona o štrajku zaposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 41/16).

Oblast genetički modificiranih organizama - Vijeće za GMO, u izvještajnom razdoblju, održalo je ukupno 12 sjednica na kojima je doneseno jedno Mišljenje po zahtjevu subjekta u poslovanju sa hranom za životinje za izdavanje Rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište BiH GM hrane za životinje. Agencija je, shodno Mišljenju Vijeća za GMO, donijela jedno rješenje o odobrenju za stavljanje na tržište BiH GM hrane za životinje koja sadrži GMO odobren u skladu s važećim propisima Europske unije.

Povjerenstvo za priznavanje prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda u Bosni i Hercegovini - U izvještajnom razdoblju Povjerenstvo je rješavalo 24 predmeta za priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stonih voda. Povjerenstvo je okončalo 18 predmeta i donijelo Mišljenja o priznavanju voda koje se stavljaju na tržište u Bosni i Hercegovini. Na temelju Mišljenja, Agencija je donijela rješenja kojima se potvrđuje da je voda proizvedena, uskladištena i stavljena u promet u skladu sa odredbama pravilnika iz oblasti voda, te da se ista može stavljati na tržište Bosne i

Hercegovine kao "prirodna izvorska", "prirodna mineralna" ili "stona voda". Sve priznate vode upisane su u Registar Agencije.

Upravni odbor Agencije je u izvještajnom razdoblju održao 12 sjednica na kojima je razmatrao više propisa iz oblasti sigurnosti hrane koje na prijedlog Agencije u suradnji sa mjerodavnim tijelima donosi Vijeće ministara BiH, kao i više informacija i izvješća iz pojedinih oblasti sigurnosti hrane, te Program rada Agencije. U navedenom razdoblju pripremani su opći i posebni kriteriji za postupak izbora kandidata za članove Znanstvenih odbora i Znanstvenog vijeća Agencije, stručnog tijela predviđenog Zakonom za utvrđivanje znanstvenih mišljenja u okviru djelokruga Agencije. Predmetne aktivnosti se nastavljaju i u narednom razdoblju.

Agencija je u 2018. godini u segmentu komunikacije s potrošačima posredstvom sredstava javnog priopćavanja evidentirala ukupno 86 aktivnosti, među kojima su priopćenja za javnost, izjave za medije, te pismeni odgovori na upite medija. U skladu s načelom transparentnosti, na web stranici Agencije se blagovremeno objavljuju navedeni sadržaji (novosti/priopćenja - 54; propisi/javne konzultacije - 13; javne nabavke - 24 i pristup informacijama - 2).

Realizacija zaključaka Vijeća ministara BiH - U izvještajnom razdoblju, Vijeće ministara BiH je zadužilo Agenciju za realizaciju pet zaključaka, od kojih je svih pet uspješno realizirano. Realizacija Zaključaka Vijeća ministara BiH je jedan od važnijih prioriteta u realizaciji Agencije.

U okviru aktivnosti vezanih za popunjavanje Upitnika Europskog povjerenstva, u tijeku 2018. godine Agencija je uzela aktivno sudjelovanje u davanju odgovora na dodatna pitanja iz Upitnika Europskog povjerenstva u predviđenom roku. Predstavnici Agencije sudjelovali su na 3. sastanku Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo. Agencija je pripremila i dostavila Direkciji za europske integracije prilog za izradu Dokumenta za diskusiju za 3. sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje EU-BiH. S obzirom da izvještavanje Europskog povjerenstva predstavlja temelj za donošenje odluka i usvajanje pravnih akata u institucijama EU o pristupanju određene države EU i općenito u politici proširenja, ove su aktivnosti bile jedan od prioriteta u radu Agencije. Institucije Europske unije usvojile su u listopadu 2018. godine Akcijski program za IPA 2018 za Bosnu i Hercegovinu kojim je, pored ostalog, predviđena mogućnost potpore sektoru sigurnosti hrane u BiH, te su za tu namjenu rezervirana finansijska sredstva u iznosu od 1,5 milijuna eura. Predstavnici Agencije u Radnoj skupini za pripremu Sektorskog planskog dokumenata (SPD) za programiranje IPA II za 2018 - 2020 za sektor poljoprivredu i ruralni razvitak su predložili aktivnosti i započeli sa provedbom neophodnih koraka za pripremu budućih projekata u okviru IPA II odobrenih sredstava.

9.2. Zaštita zdravlja bilja

Nakon 21.01.2018. godine kada je stupila na snagu zabrana izvoza jabuka iz BiH u Rusku Federaciju, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja (Uprava) su pokrenuli niz aktivnosti. Prva i prioritetna aktivnost je bila vezana za dosljednu provedbu odluke Federalne službe za veterinarski i fitosanitarni nadzor Ruske Federacije (Rosselkhoznadzor), a koja se oslanja na odredbe Protokola za osiguranje fitosanitarnih zahtjeva između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Federalne službe za veterinarski i fitosanitarni nadzor (Ruska Federacija) prilikom međusobnih isporuka proizvoda visokog fitosanitarnog rizika (u daljnjem tekstu: Protokol), kako bi se subjekti za koje se našlo da su kršili odredbe Protokola koji se odnose na podrijetlo proizvoda, brisali iz evidencije proizvođača i izvoznika voća i povrća u Rusku Federaciju. Kod osoba koje se dovode u vezu sa kršenjem odredbi Protokola, upućene su inspeksijske kontrole, predmet je prosljeđen i mjerodavnim istražnim tijelima, a sve u cilju utvrđivanja potpune odgovornosti pojedinih osoba i izvoznih firmi. Cilj ove aktivnosti je da se brzo, učinkovito i koordinirano sankcioniraju svi sudionici za sva kršenja zakonskih odredbi. Ovim se željela poslati jasna poruka domaćoj javnosti, koja je bila jako zainteresirana za ovaj slučaj, da je BiH odlučna u provedbi

zakona i da se ni u kom slučaju neće dopustiti da bilo koji pojedinac zarad osobnog interesa ugrozi, veoma bitan i važan interes BiH, odnosno izvoza voća i povrća u Rusku Federaciju.

Nakon sastanka sa delegacijom Rossel'hoznadzora koji je održan u Sarajevu, u okviru Radne skupine za trgovinu i ekonomsku suradnju Međuvladinog povjerenstva za trgovinu i ekonomsku suradnju između Bosne i Hercegovine i Ruske Federacije, sproveden je niz aktivnosti koje su zajednički dogovorene i usaglašene. Na temelju poziva ruske stranke, delegacija BiH je 12. travnja 2018. godine održala veoma važan radni sastanak u Moskvi, gdje su utvrđeni detalji oko uspostave sigurnog i operativnog fitosanitarnog sustava prilikom izvoza voća i povrća u Rusku Federaciju. Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja je pristupila detaljnoj analizi procedura i postupaka izdavanja fitosanitarnih certifikata da bi predupredila sve moguće situacije koje bi dovele do zlouporaba.

S tim u vezi, Uprava je u suradnji sa mjerodavnim institucijama entiteta i Brčko Distrikta BiH uspostavila revidiranu evidenciju proizvođača i izvoznika voća i povrća u Rusku Federaciju. Evidencija sadrži detaljne podatke o proizvođaču i utvrđena je točna proizvodna površina, katastarska čestica (K.Č.), broj stabala i kultura koje se proizvode, primjena agrotehničkih mjera i intenzivnost proizvodnje. Svi navedeni podaci služe za procjenu prinosa voća i povrća. Prioritet u očuvanju izvoza domaće proizvedenog voća i povrća iz BiH u Rusku Federaciju gradit će se na temelju stalnog i detaljnog nadzora nad proizvodnjom voća i povrća. U taj segment su uključene inspekcijske službe i savjetodavne stručne službe kao i druga tijela koja su u okviru sektora poljoprivrede.

Definirano je i da fitosanitarni inspektor entiteta i Brčko Distrikta BiH može izdati fitosanitarni certifikat samo za proizvođača, proizvodnju i proizvod koji je nadzirao i gdje se vršio pregled u tijeku vegetacije. Ovim se obveza fitosanitarnog inspektora ne prekida jer je on dužan da prati berbu i skladištenje, a veoma bitan momenat je utvrđivanje točnog prinosa tj. točne količine proizvoda za svakog proizvođača koji je spreman za izvoz u Rusiju. Po objedinjavanju svih ovih podataka, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja unosi sve podatke u registar količina, što znači da će se prilikom berbe i nakon berbe znati koliko je voća svaki proizvođač obrao, odnosno, koliko voća će upisani izvoznici izvesti za Rusku Federaciju. Sa ovim su ispunjena i dva bitna zahtjeva Rossel'hoznadzora i to:

- Uvođenje učinkovitog nadzora i kontrole proizvodnje i proizvođača i
- Uvođenje registra količina.

Uspostavom ovakvog sustava se isključuje mogućnost ulaska stranih poljoprivrednih proizvoda u sustav izvoza voća i povrća u Rusku Federaciju i sigurno da se sada može garantirati da će iz BiH u Rusku Federaciju biti izvoženo samo voće i povrće koje je i proizvedeno u BiH. Uvjeti koje moraju ispuniti izvoznici voća i povrća u Rusku Federaciju su ovim pooštreni, a nakon provedenih aktivnosti smanjen je i broj registriranih izvoznika voća i povrća u Rusku Federaciju.

Nakon provedbe i realizacije širokog spektra aktivnosti i prosljeđivanja informacije Ruskoj Federaciji, Rossel'hoznadzor je pozitivnim ocijenio sve poduzete i provedene mjere, te je na temelju procjene o dostignutom stepenu sigurnosti izvoza voća i povrća u Rusku Federaciju, donesena odluka o ukidanju zabrane izvoza jabuka iz BiH u Rusku Federaciju.

Uspostavljen sustav sa Federalnom službom za veterinarski i fitosanitarni nadzor Ruske Federacije, putem kojeg se svaka pošiljka voća i povrća iz Bosne i Hercegovine najavljuje Ruskoj Federaciji je i u 2018. godini bila obvezujuća. Uprava putem službenih e-mail adresa Federalnoj službi za veterinarsku i fitosanitarnu kontrolu Ruske Federacije, verificira svaki fitosanitarni certifikat izdan od strane ovlaštenih fitosanitarnih inspektora entiteta i Brčko Distrikta BiH. Također, između Uprave i Federalne službe za veterinarsku i fitosanitarnu kontrolu je uspostavljen i sustav dodatne provjere fitosanitarnog certifikata putem kojeg je Upravi dodijeljen pristup bazi podataka Rossel'hoznadzora sa jedinstvenim kodom za svaki fitosanitarni certifikat za koji se traži dodatna provjera.

Jedna od obveza Uprave, kao nacionalnog tijela za zaštitu zdravlja bilja, je vršenje kontrola sa ciljem otkrivanja i izvješćivanja o pojavi ili širenju štetnih organizama, propisivanje mjera za otkrivanje, sprečavanje unošenja i širenja i suzbijanje štetnih organizama, praćenje programa koji su u vezi sa propisanim mjerama, provedba posebnog nadzora. Posebni nadzor predstavlja službeni postupak

sustavnog prikupljanja i čuvanja podataka o prisutnosti/odsutnosti štetnih organizama, koji uključuje inspekcijske preglede, praćenje zdravstvenog stanja bilja i sistematsko istraživanje nad zaraženim, ugroženim i nezaraženim područjima.

Provedbom Programa posebnog nadzora (sustavne kontrole) karantinskih štetnih organizama na krumpiru u BiH pod kojim se podrazumijeva sistematsko prikupljanje i čuvanje podataka o prisutnosti štetnih organizama, a uključuje inspekcijske preglede, praćenje zdravstvenog stanja bilja i sistematsko istraživanje nad zaraženim, ugroženim i nezaraženim područjima. Rezultatima analiza u analiziranim uzorcima iz proizvodnje sjemenskog i merkantilnog krumpira na području Bosne i Hercegovine od 2011. godine do danas nije utvrđeno prisustvo ispitivanih karantinskih štetnih organizama i to:

- bakterije *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuchi et al.;
- bakterije *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al.;
- Bolesti raka krumpira *Synchytrium endobioticum* Schilb;
- Krumpirove cistolike nematode *Globodera rostochiensis* Woll. i *Globodera pallida* Stone;
- *Meloidogyne chitwoodi* i *Meloidogyne fallax*;
- Uzročnik vretenaste krtle krumpira *Potato spindle tuber viroid*;
- *Epitrix* spp.

Sve gore navedeno potvrđuje i Odluka Povjerenstva EU broj 2015/1199 od 17.07.2015. godine, kojom je Bosna i Hercegovina priznata kao zemlja bez prisustva štetnog organizma prouzrokovaca prstenaste truleži krumpira koja je donesena kao rezultat višegodišnjeg rada Uprave i mjerodavnih tijela i Institucija entiteta i Brčko Distrikta BiH, odnosno priznavanje rezultata kontinuirane višegodišnje provedbe Programa posebnog nadzora nad karantinskim štetnim organizmima u BiH započetog 2011. godine.

Uprava, entitetska ministarstva mjerodavna za poljoprivredu, Odjel za poljoprivredu Vlade Brčko Distrikta BiH i inspektorati entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, zajedno su sačinili finalno godišnje izvješće o provedbi Programa posebnog nadzora koji je dostavljen Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje, i DG SANTE pri Europskom Povjerenstvu. Vijeće ministara BiH je na 145 sjednici održanoj 05. 06. 2018. godine razmotrilo i usvojilo Izvješće o provedbi Programa posebnog nadzora za 2017. godinu. Finalno godišnje Izvješće prema Europskom Povjerenstvu se šalje za razdoblje 01. 06. tekuće godine do 31. 05. naredne godine, a Izvješće za 2017. godinu je otpremljeno prema DG SANTE 31. 05. 2018. godine i isto je usvojeno.

U razdoblju od 01. 01. do 31. 12. 2018. godine Uprava, kao centralno odgovorno tijelo za zaštitu bilja Bosne i Hercegovine za suradnju i razmjenu informacija sa međunarodnim zvaničnim tijelima i obavlještavanje međunarodnih tijela je primijenila slijedeće aktivnosti iz ove oblasti:

- U skladu sa člankom 12. Rotterdamske konvencije o postupku prethodne obavijesti o suglasnosti za promet nekih opasnih kemikalija i pesticida u međunarodnoj trgovini („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori“ broj 14/06) zaprimljeno je 40 Obavijesti o izvozu zabranjenih ili strogo ograničenih kemikalija od strane ovlaštenih Institucija zemalja izvoznica EU i Srbije. U isto vrijeme, Bosna i Hercegovina je mjerodavnoj Instituciji u Srbiji poslala jednu obavijest o izvozu zabranjenih ili strogo ograničenih kemikalija o izvozu kemikalije sa prostora BiH na teritorij Srbije.
- U skladu sa istom odredbom Konvencije, blagovremeno su upućivane potvrde o primitku obavijesti o izvozu Europskoj agenciji za kemikalije – ECHA, a primljene obavijesti o izvozu prosljeđene su mjerodavnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.
- U suradnji sa mjerodavnim tijelima primjenjene su obveze koje se odnose na davanje izričite suglasnosti za uvoz kemikalija koje su kvalificirane za PIC proceduru, za koje EU traži od

zemlje uvoznice izričitu suglasnost za uvoz, zaprimljeno je ukupno 17 zahtjeva za izdavanje izričite suglasnosti iz Srbije i zemalja članica EU i jedan zahtjev za suglasnost za uvoz je upućen mjerodavnoj instituciji Srbije.

- Za kemikalije uvrštene u Anex III, Tajništvu su podneseni Odgovori u vezi budućeg uvoza za dvije pesticidne kemikalije kojim se ne dopušta uvoz na teritorij Bosne i Hercegovine u skladu sa važećim Spiskom aktivnih tvari dopuštenih za uporabu u FFS (fitofarmaceutskim sredstvima) u BiH.
- U skladu sa zahtjevom Tajništva, Tim za koordinaciju za provedbu obveza Rotterdamske konvencije u Bosni i Hercegovini je pripremio odgovore na upitnike i isti su podneseni elektroničkim putem Tajništvu.

Uprava kontinuirano provodi proces upisa sorti poljoprivrednog bilja u Sortnu listu BiH. U 2018. godini u Sortnu listu BiH upisano je 206 novih sorti poljoprivrednog bilja.

Približavanje zakonodavstva Bosne i Hercegovine zakonodavstvu Europske unije

- Donesen Spisak aktivnih tvari dopuštenih za uporabu u FFS (fitofarmaceutskim sredstvima) u BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 15/18, 35/18, 65/18 i 86/18) i tijekom cijele godine spisak aktivnih tvari se redovito usklađuje sa zakonodavstvom EU.
- Donesen Program posebnog nadzora (sustavne kontrole) karantinskih štetnih organizama na krumpiru u Bosni i Hercegovini za 2018. godinu („Službeni glasnik BiH“ broj:20/18).

Aktivnosti u pogledu organizacije seminara, radionica i treninga

U 2018. godini održan je značajan broj obuka, radionica, predavanja, sastanaka radnih skupina, seminara, (BTSF, TAIEF, projekt sa Češkom razvojnom agencijom) u cilju jačanja kapaciteta mjerodavnih tijela i institucija u fitosanitarnom sektoru, od čega je oko 85% sudionika bilo iz mjerodavnih tijela i institucija entiteta i Brčko Distrikta BiH (službenici entitetskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH, službenici inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH, osoblje entitetskih laboratorija, poljoprivredni proizvođači i dr.).

Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja je uz potporu „Projekta razvitka tržišne poljoprivrede II“ USAID FARMA II, u razdoblju od 10-11. 03. 2018. godine organizirala radionicu za fitosanitarne inspektore. Ova radionica je imala za cilj da okupi sve fitosanitarne inspektore, jer pored planiranih stručnih obuka koje su se prezentirale, razgovaralo se i o aktuelnim temama i problemima u radu fitosanitarnih inspektora. Na gore navedenoj radionici su sudjelovali i predstavnici mjerodavnih ministarstava entiteta i Odjela Brčko Distrikta BiH.

U travnju i svibnju 2018. godine su pokrenute i provedene aktivnosti na pripremi i organizaciji Obuka savjetodavnih službi, izvještajno prognoznih službi i fitosanitarnih inspektora vezano za karantenske štetne organizme. Svrha ove projektne aktivnosti je jačanje sustava nadzora, kontrole i prevencije u slučaju pojave i širenja štetnih organizama u javnom i privatnom sektoru. Za ovu aktivnost Uprava je sudjelovala u Izradi SoW-a i Annexa za 20 štetnih organizama podijeljenih u dvije skupine (poljoprivreda, voćarstvo i šumarstvo).

Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i USAID/Sweden FARMA II projekt je organizirala radionice na temu „Izazovi koji se stavljaju pred proizvođače i izvoznike voća u Rusku Federaciju“ koje su održane u Banja Luci 11. 12. 2018. godine i Mostaru 13. 12. 2018. godine.

Jedan od bitnih i stalnih zahtjeva Federalne službe za veterinarski i fitosanitarni nadzor Ruske Federacije je kontinuirana obuka i upoznavanje proizvođača sa zahtjevima koje je potrebno ispuniti da bi se izvoz nesmetano odvijao, zbog čega je Uprava tijekom 2018. godine organizirala radionice sa navedenom temom, i to:

- Kontrola karantinskih štetnih organizama kao izazov prilikom izvoza voća u Rusku Federaciju (Specifični karantinski štetni organizmi za Rusku Federaciju);

- Osvrt na vanjskotrgovinsku razmjenu BiH;
- Podaci o uvozu na tržište Ruske Federacije;
- Prezentacija aktivnosti i dostupne potpore u USAID/Sweden FARMA II projektu.

Primjena projekata

U nastavku je dat pregled projekata koje je Uprava u oblasti zaštite zdravlja bilja primijenila uz potporu Republike Češke.

Projekt "Institucijska potpora za certificiranje i kontrolu sadnog materijala"- Nastavak primjene projekta sa Češkom razvojnom agencijom koja se primjenjuje sa Središnjim institutom za nadzor i testiranje u poljoprivredi iz Republike Češke. Opći cilj projekta je sposobnost da se ispune zahtjevi standarda EU, uključujući usvajanje učinkovitog sustava certificiranja sadnog materijala, i jačanje službene kontrole u BiH. U 2018. godini najvažnija aktivnost je bila u odabiru lokacija za matičnjake i pripreme matičnjaka za sadnju u 2019. godini. U okviru ovog Projekta provedene su i druge aktivnosti koje su uključivale obuku u BiH i u Republici Češkoj.

Projekt „Unapređenje sigurnosti hrane u BiH“ - U 2018. godini počela je primjena Projekta sa Češkom razvojnom agencijom „Unapređenje sigurnosti hrane u BiH“ koja se primjenjuje sa Središnjim institutom za nadzor i testiranje u poljoprivredi iz Republike Češke. Projekat obuhvaća 3 komponente i to se odnosi na sektor veterinarstva i sigurnosti hrane. Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja je glavni korisnik u komponenti „Potpora uspostavi funkcionalnog sustava kontrole pesticida i gnojiva, te integralne zaštite bilja (Integrated Pest Management - IPM) u okviru koje se aktivnosti odnose na:

- Provedbu audita inspekcijskih tijela i laboratorija za analizu pesticida, validacija odgovarajućih laboratorijskih metoda,
- Kreiranje funkcionalnog sustava kontrole sredstava za zaštitu bilja i gnojiva,
- Izrada/Kreiranje softvera za registraciju sredstava za zaštitu bilja i gnojiva,
- Uspostava integralne proizvodnje u entitetima, uključujući obuku inspektora za inspekcije,
- Obuka poljoprivrednih proizvođača o procedurama integralne zaštite bilja (IPM).

Uprava je sudjelovala i u pripremi akcijskog dokumenta za IPA 2018 i Sektorskog planskog dokumenta za razdoblje od 2018. do 2021. godine. Akcijski dokument za EU potporu poljoprivredi, ruralnom razvitku, sigurnosti hrane, veterinarskom i fitosanitarnom sektoru usvojen od strane EP i time omogućen početak programiranja Twinning ficea za fitosanitarni sektor.

Ostale aktivnosti Uprave

U cilju provedbe mjera iz fitosanitarne oblasti Uprava u kontinuitetu surađuje i pruža usluge pravnim i fizičkim osobama u Bosni i Hercegovini. S tim u vezi, kroz upravni postupak se izdaje:

- rješenje o dopuštenju uporabe službene oznake i dodjeli neponovljivog registarskog broja;
- rješenje o dopuštenju obavljanja znanstveno - istraživačkih djelatnosti;
- rješenje o dopuštenju uvoza ili prijevoza/prijenosa određenih štetnih organizama, bilja ili biljnih proizvoda i reguliranih objekta radi oglada ili u znanstvene svrhe i za rad na selekcijama sorti;
- rješenje o korištenju oblika uvoza robe na režimu „D“ (za sjeme i sadni materijal);
- rješenje o korištenju oblika uvoza robe na režimu „D“ (za pesticide);
- rješenja o upisu sorti poljoprivrednog bilja u Sortnu listu BiH.

Na temelju inicijative koju je Fitosanitarna Uprava Republike Sjeverne Makedonije podnijela Upravi BiH, u razdoblju od 04. do 05. 06. 2018. godine održan je sastanak ove dvije Uprave u vezi sa pripremama Republike Sjeverne Makedonije za ispunjenje zahtjeva za izvoz domaćeg krumpira na tržište zemalja EU, s obzirom da je Republika Sjeverna Makedonija u pripremnoj fazi oko ispunjenja

zahtjeva za izvoz merkantilnog krumpira na trziste EU. Cilj navedenog sastanka je bio da se predstavnicima delegacije Makedonije pojasne sve procedure vezane za izvoz krumpira na tržište EU i sve što se odnosi na ovo pitanje: administrativne procedure za izvoz krumpira; pregled BiH zakonodavstva vezano za krumpir; popunjavanje upitnika koji se dostavlja FVO; FVO misija (detalji, pitanja, poduzete mjere korekcije itd).

Mjerodavni inspektorati entiteta i Brčko Distrikta BiH na e-mail Uprave, na dnevnoj bazi dostavljaju skenirane preslike svih izdanih fitosanitarnih certifikata. Na isti način se dostavljaju i svi poništeni certifikati. Jedinstvenu bazu podataka o izdanim certifikatima na razini Bosne i Hercegovine je uspostavila i vodi Uprava, a uvid i pregled podataka u bazi je omogućen mjerodavnim inspektoratima. Uprava unosi podatke u jedinstvenu bazu podataka na temelju izdanih fitosanitarnih certifikata od strane fitosanitarnih inspektora Inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH.

Tijekom cijele godine kontinuirano se vrši unošenje i sređivanje središnjeg registra mineralnih gnojiva i registra uvoznika mineralnih gnojiva. U registar koji se vodi u excel tabeli, unose se podaci iz rješenja Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva i podaci iz registra Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske, a isti se nalazi na web stranici Uprave.

Predstavnik Uprave u zajedničkom Centru za analizu rizika je sudjelovao u radu prilikom izrade strateške i drugih analiza rizika vezanih za sigurnost državne granice u BiH. Predstavnici Uprave aktivno su uključeni u izradu nove Strategije integriranog upravljanja granicom kao i Akcijskog plana za provedbu Strategije, a Uprava je provela slijedeće aktivnosti:

- Prikupljanje, obrada i analiziranje podataka, kao i izrada Izvješća o broju pregledanih pošiljki, količinama pregledane robe i poduzetim inspekcijskim mjerama fitosanitarnih inspekcija inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH na graničnim prijelazima u Bosni i Hercegovini, a u skladu sa Protokolom o suradnji u procesu razmjene podataka, potpisanog između Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja i inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH.
- Izrađen analitički Usporedni prikaz fitosanitarnih kontrola pri uvozu za razdoblje 2015. – 2017. godine, koji je upućen mjerodavnim tijelima u fitosanitarnom sektoru u BiH. .
- Redovito slanje mjesečnih izvješća iz EPPO (European and Mediterranean Plant Protection Organization) servisa za izvješćivanje kao i EUROPHYT (European Union Notification System for Plant Health Interceptions) izvješća mjerodavnim tijelima entiteta i BD BiH sa ciljem pravovremenog informiranja o fitosanitarnoj situaciji u Europi i svijetu.
- Praćenje informacija o pojavi i raširenosti štetnih organizama dostupnih na web stranicama stručnih i znanstvenih organizacija.
- Vođenje Evidencije izdanih fitosanitarnih certifikata i fitosanitarnih certifikata za reeksport.
- U cilju ranog obavješćivanja o opasnostima od štetnih organizama, a u skladu sa EPPO preporukama vezanim za informativne kampanje, izrađene su brošure i poster o štetnim organizmima: *Popillia japonica Newman*, *Agrilus plannipenis Fairmaire* (*Smaragda strižibuba jasena*) i '*Candidatus Liberibacter spp.*' (uzročnik Zelenila limuna); poster o štetnim organizmima: bolest rozetavosti ruže (Rose rosette virus) i insekt dugih pipaka (*Massicus raddei*). Brošure i poster, za ove štetne organizme, su postavljeni na web stranici Uprave, ali i EPPO, što je značajan doprinos afirmaciji Uprave i fitosanitarne službe u BiH.

Tijekom 2018. godine, na temelju podataka iz izvješća dostavljenih od strane fitosanitarne inspekcije inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH, zabranjen je uvoz i naređeno vraćanje ukupno 10 pošiljki i to:

- Jedne pošiljke sjemenskog krumpira podrijetlom iz Holandije zbog prisustva karantinskog štetnog organizma;

- Tri pošiljke merkantilnog krumpira podrijetlom iz Belgije zbog prisustva karantinskog štetnog organizma;
- Jedne pošiljke merkantilnog krumpira podrijetlom sa Kosova* zbog neispravnog fitosanitarnog certifikata;
- Tri pošiljke sjemena poljoprivrednog bilja zbog neispunjavanja propisanih normi kvalitete;
- Jedne pošiljke sjemena poljoprivrednog bilja zbog neuredne dokumentacije;
- Jedne pošiljke fitofarmaceutskih sredstava zbog isteka roka valjanosti.

Uočene teškoće tijekom realizacije plana rada

Ostvareni rezultati i brzina realizacije određenih aktivnosti bila bi znatno poboljšana ukoliko bi se uredio sustav usaglašavanja između Uprave i mjerodavnih institucija entiteta i Brčko distrikta BiH. Znatno dio vremena se utroši na usaglašavanje i dogovor oko mjerodavnosti i ovlaštenja. I pored zajedničkog rada, gdje su ravnopravno uključeni svi predstavnici kako ispred institucija, tako i ispred entiteta i Brčko Distrikta BiH, za naknadni rad u vezi usaglašavanja se utroši još dva puta toliko vremena. Ovo ističemo jer rad povjerenstva najčešće predstavlja znanstveno-stručni dio koji se relativno brzo usaglasi.

Rad Uprave je vezan za rad i vezane aktivnosti više institucija, zavoda, instituta, inspektorata, pa sve do ministarstava, što uvjetuje pojedine procedure, usporava rad i umanjuje učinkovitost rada Uprave u pojedinim oblastima. Tijekom procesa donošenja određenih akata, moramo istaći i čestu izmjenu stavova koji dolaze iz entiteta ili Brčko Distrikta BiH što usporava i utječe na ukupan iskazani rezultat rada Uprave.

Institucijski i administrativni kapaciteti

Uprava i mjerodavna tijela u entitetima, kantonima i Brčko Distriktu BiH i dalje se trebaju kadrovski jačati da bi mogli ispuniti sve veće obveze koje se nameću usklađivanjem zakonodavstva BiH sa zakonodavstvom EU, a posebno kadrovski ojačati sa fitosanitarnim inspektorima u unutarnjem nadzoru, što bi značajno doprinjelo jačanju fitosanitarnog sustava u BiH. Neadekvatna organiziranost prognozno-izvještajne i savjetodavne službe na cjelom teritoriju BiH jeste ozbiljan nedostatak koji je značajan, kako za druge oblasti poljoprivrede, tako i za fitosanitarnu oblast, a posebno za zdravlje bilja.

9.3. Veterinarstvo

Mjerodavna tijela za veterinarstvo u Bosni i Hercegovini su: Ured za veterinarstvo BiH (Ured), Ministarstvo poljoprivrede, vodnog gospodarstva i šumarstva Federacije BiH (sektor za veterinarstvo), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Srpske (resor za veterinarstvo), Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Brčko Distrikta BiH (Pododjel za veterinarstvo), Uprava za inspekcijske poslove FBiH i kantonalne uprave za inspekcijske poslove, Republička uprava za inspekcijske poslove RS i Općinski odjeli za inspekcijske poslove, kao i Inspektorat Brčko Distrikta BiH. U međunarodnom prometu kontrolu provodi odjel Granične veterinarske inspekcije Ureda, a u unutarnjem prometu kontrola je organizirana na razini mjerodavnih entitetskih ministarstva i Brčko Distrikta BiH i mjerodavnih inspekcijskih tijela. U procedurama donošenja svih zakonskih i podzakonskih akata kao i u pismjenjivanju projekata, sudjeluju Ured, mjerodavna entitetska ministarstva i Odjel za poljoprivredu BD BiH.

---

*Ovaj naziv ne prejudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i odlukom Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o neovisnosti.

Usklađivanje zakonodavstva

U tijeku 2018. godine nastavljene su aktivnosti po pitanju izrade i donošenja propisa. U izvještajnom razdoblju u Službenom glasniku BiH objavljeni su slijedeći propisi:

- Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja („Službeni glasnik BiH“, broj 09/18 od 06. 02. 2018. godine);
- Odluka o izmjeni Odluke o uvođenju privremenih normi koje se odnose na identifikaciju životinja i kontrolu kretanja životinja na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 08/18 od 02. 02. 2018. godine),
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o mjerama za otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje klasične svinjske kuge („Službeni glasnik BiH“, broj 14/18 od 02. 03. 2018. godine),
- Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o mjerama u slučaju otkrivanja relevantnih serotipova salmonela od interesa za javno zdravstvo kod peradi („Službeni glasnik BiH“, broj 14/18 od 02. 03. 2018. godine),
- Odluka o robama koje se podvrgavaju pregledu od strane graničnih veterinarskih inspektora („Službeni glasnik BiH“, broj 25/18 od 20. 04. 2018. godine);
- Odluka o uvođenju preventivnog cijepljenja goveda protiv bolesti kvrgave kože („Službeni glasnik BiH“, broj 19/18 od 23. 03. 2018. godine);
- Program mjera zdravstvene zaštite životinja i njihove provedbe u 2018. godini („Službeni glasnik BiH“, broj 15/18 od 06. 03. 2018. godine),
- Odluka o usvajanju Plana službenih kontrola mlijeka i proizvoda od mlijeka za izvoz u Europsku uniju za 2018. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 20/18 od 30. 03. 2018. godine),
- Priručnik kojim se utvrđuju odobrena mjesta za ulazak kućnih ljubimaca u Bosnu i Hercegovinu („Službeni glasnik BiH“, broj 25/18 od 20. 04. 2018. godine),
- Odluka o usvajanju Plana službenog uzorkovanja u mljekarama odobrenim za izvoz u Europsku uniju za 2017. i 2018. godinu i sirovog mlijeka na farmama koje snabdijevaju odobrene mljekare za izvoz u Europsku uniju („Službeni glasnik BiH“, broj 27/18 od 27. 04. 2018. godine),
- Odluka o usvajanju programa kontrole salmoneloze kod peradi vrste Gallus gallus u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 30/18 od 11. 05. 2018. godine),
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o statusu država ili regija u odnosu na bovinu spongiformnu encefalopatiju („Službeni glasnik BiH“, broj 30/18 od 11. 05. 2018. godine),
- Odluka o provedbi plana praćenja i kontrole rezidua za 2018. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 34/18 od 25. 05. 2018. godine),
- Odluka o dopuni Odluke o visini nadoknade za izdavanje svjedodžbe (certifikata) („Službeni glasnik BiH“, broj 93/18 od 27. 12. 2018. godine).

Aktivnosti po pitanju zdravlja i dobrobiti životinja

U tijeku 2018. godine nastavljene su aktivnosti na suzbijanju bruceloze. U sklopu monitoringa bruceloze goveda pregledano je 119.009 goveda, a paralelno je rađena i provjera da li se navedena goveda nalaze u bazi podataka u Registru. Nadalje u 2018. godini započeta je primjena projekta „Jačanje izvoznog potencijala i poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača u BiH“ koji financira SIDA (Swedish International Development Cooperation Agency), u cilju nastavka cijepljenja malih preživara protiv bruceloze. U tijeku 2018. godine cijepljeno je ukupno 322.955 malih preživara, a aktivnosti će se nastaviti i u 2019. godini.

Označavanje i kontrola kretanja životinja

Agencija za označavanje životinja kontinuirano tiska identifikacijske ušne markice za goveda i dostavlja ih veterinarskim organizacijama. U 2018. godini tiskano je 92.266 ušnih markica za

označavanje goveda (77.950 redovitih ušnih markica i 14.316 zamjenskih ušnih markica), 101.174 stočnih putovnica, i 4.045 certifikata o imanjima.

Uspješno je nastavljena kontrola monitoringa na brucelozu kod goveda, obrađeno je 129.744 uzoraka krvi goveda na brucelozu.

U cilju unapređenja sustava identifikacije i kontrole kretanja životinja u sklopu informacijskog sustava Agencije za označavanje životinja, pokrenut je modul za identifikaciju ovaca i koza. U tijeku 2018. godine izvršeno je označavanje 331.380 ovaca i 7.469 koza.

U cilju obezbjeđivanja primjene propisa, Agencija za označavanje životinja u kontinuitetu obezbjeđuje obuke za veterinare i veterinarske inspektore u BiH. U 2018. godini održane su 24 obuke na temu „Pristup i korištenje baze podataka Agencije za označavanje životinja“ na kojim je sudjelovalo 335 veterinaru i veterinarskih inspektora.

U 2018. godini održane su 2 obuke na temu „Pristup i korištenje aplikacije za kućne ljubimce Agencije za označavanje životinja“ na kojim je sudjelovalo 207 veterinaru. Svim sudionicima obuka dodijeljene su pristupne šifre i omogućen je pristup.

U organizaciji TAIEX-a održana je ekspertska misija na temu identifikacije, registracije i kontrole kretanja životinja u razdoblju 26. i 27. ožujak 2018. godine.

Plan praćenja rezidua veterinarskih lijekova

Jedna od osnovnih godišnjih aktivnosti Ureda za veterinarstvo BiH, u skladu sa Zakonom o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 34/02) i Odlukom o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i u proizvodima životinjskog podrijetla („Službeni glasnik BiH“, br. 1/04, 40/09 i 44/11), jeste priprema i provedba Plana praćenja i kontrole rezidua veterinarskih lijekova i kontaminanata kod živih životinja i proizvoda životinjskog podrijetla za Bosnu i Hercegovinu. S tim u vezi, pripremljen je Plan praćenja i kontrole rezidua za 2018. godinu i u suradnji s mjerodavnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH, izvršena je raspodjela broja uzoraka na kojim će se ispitati rezidui određenih tvari u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH. Donesena je Odluka o provedbi plana praćenja i kontrole rezidua za 2018. godinu čiji sastavni dio čini Uputa za provedbu plana praćenja rezidua („Službeni glasnik BiH“, broj 34/18). Provedena je javna nabavka laboratorijskih usluga za analizu rezidua veterinarskih lijekova i kontaminanata u sklopu koje su odabrane laboratorije za ispitivanje službenih uzoraka te je provedena nabavka materijala i opreme koji je potreban veterinarskim inspektorima za provedbu uzorkovanja. Održana je i obuka veterinarskih inspektora zaduženih za provedbu uzorkovanja u sklopu plana gdje je inspektorima podijeljen materijal i oprema za uzorkovanje.

U skladu s Odlukom o praćenju rezidua i obvezom izvješćivanja, Plan praćenja i kontrole rezidua za 2018. godinu i rezultati Plana praćenja i kontrole rezidua za 2017. godinu su dostavljeni DG SANTE Europskog povjerenstva na pregled i evaluaciju. Usljed preduge procedure javne nabavke laboratorijskih usluga, primjena Plana praćenja i kontrole rezidua za 2018. godinu je započet tek od rujna 2018. godine, kada su zaključeni sporazumi s izabranim laboratorijima, a realizacija plana će trajati do kraja ožujka 2019. godine nakon čega će se sačiniti izvješće o ukupnoj realizaciji plana. Dostignutost realizacija plana za razdoblje rujna – prosinac 2018. godine iznosi 45% gdje su izvršene oko 944 analize u odnosu na ukupan broj planiranih analiza koji iznosi 2.102. U pomenutom razdoblju utvrđen je jedan neusklađeni uzorak te je, u cilju zaštite zdravlja potrošača, provedena istraga i poduzete mjere mjerodavne veterinarske inspekcije u cilju otkrivanja i otklanjanja uzroka zaostajanja rezidua u proizvodu životinjskog podrijetla.

U 2018. godini objavljena je Provedbena Odluka Povjerenstva (EU) 2018/1067 od 26. srpnja 2018. godine o izmjeni Odluke 2011/163/EU o odobravanju planova koje su dostavile treće zemlje u skladu s člankom 29. Direktive Vijeća 96/23/EZ, gdje je Bosna i Hercegovina pored već odobrenih planova za akvakulturu, mlijeko, med, meso peradi i jaja, uvrštena u popis trećih zemalja sa odobrenim planom za crveno meso (meso goveda, ovaca, koza i svinja).

Obuke koje su organizirane i održane u ovom djelokrugu rada su:

- Posjeta stručnjaka EFSA (European Food Safety Authority) Bosni i Hercegovini na temu Prikupljanje podataka i izvješćivanje o ostacima pesticida i veterinarsko-medicinskih proizvoda, održana 5-6. srpnja 2018. godine u Agenciji za sigurnost hrane BiH u Mostaru.
- Znanstvena mreža za sakupljanje podataka o ostacima veterinarsko-medicinskih proizvoda, studijska posjeta održana 30-31. listopada 2018. - EFSA, u Parmi u Italiji,
- Radionica o validnom korištenju antimikrobnih sredstava u proizvodnji peradi i svinjetine koja je održana 18-19. studenog 2018. godine u Upsali u Švedskoj.

Kontrola uvoznih pošiljki je u potpunosti realizirana i sve pošiljke koje su najavljene i pregledane su od strane granične veterinarske inspekcije. U tijeku 2018. godine ukupno je pregledano 52.405 pošiljki pri uvozu izvozu i provozu preko granice Bosne i Hercegovine. Provedba Plana monitoringa za 2018. godinu nije u potpunosti realizirana zbog poteškoća u provedbi procedura javnih nabavki. Realizacija planiranog monitoringa će se nastaviti i u 2019. godini. Plan monitoringa uvoznih pošiljki se odvija predviđenom dinamikom, sa intencijom njegovog kontinuiteta i u narednim godinama.

U 2018. godini je izdano ukupno 1.075 rješenja o nepostojanju veterinarsko- zdravstvenih smetnji za uvoz živih životinja, sirovina i proizvoda životinjskog podrijetla u BiH, te 113 rješenja za nepostojanje veterinarsko - zdravstvenih smetnji za uvoz veterinarskih lijekova u BiH. U Uredu za veterinarstvo BiH su u Upisniku objekata za izvoz iz BiH upisana 403 objekta, a izdano je 15.419 certifikata za izvoz životinja i proizvoda životinjskog podrijetla.

Aktivnosti u oblasti jačanje kapaciteta za izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog podrijetla iz BiH

U ovoj oblasti aktivnosti Ureda za veterinarstvo BiH u prethodnom razdoblju (2018. godina) su bile usmjerene na osiguranje izvoza mesa peradi, proizvoda od mesa peradi i konzumnih jaja u Europsku uniju. Sve planirane aktivnosti su uspješno sprovedene i Bosna i Hercegovina je uvrštena u plan kontrola Direkcije za zdravlje i hranu, revizije i analize Europskog povjerenstva (bivši FVO – Ured za hranu i veterinarstvo EU), u cilju odobravanja izvoza ove skupine proizvoda u Europsku Uniju. Misija je provedena u razdoblju od 28. 5 – 1. 6. 2018. godine pri čemu je utvrđeno da su otklonjeni svi nedostaci utvrđeni u tijeku prethodne misije provedene u 2012. i 2017. godini, što je rezultiralo odobrenjem izvoza mesa peradi na tržište Europske unije (Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed Section Controls and Import Conditions (part of the PAFF Committee on PPL) 25 January 2019).

Međunarodni ugovori

Ugovor između Vijeća ministara BiH i Vlade Narodne Republike Kine o suradnji u području zdravlja životinja i karantinu je potpisan 07. 07. 2018. godine. Također, u proceduri je stvaranje preduvjeta za potpisivanje Memoranduma za veterinarsku suradnju sa zemljama: Hašemitska Kraljevina Jordan, Islamska Republika Iran i Republika Azerbejdžan.

10. ORGANSKA PROIZVODNJA, PRAVNI OKVIR I UVJETI ZA IZVOZ ORGANSKIH PROIZVODA

10.1. Obujam i značaj organske proizvodnje

Organska proizvodnja je sustav održive poljoprivrede zasnovana na visokom poštivanju ekoloških principa putem racionalnog korištenja prirodnih resursa, uporabe obnovljivih izvora energije, očuvanja prirodne raznolikosti i zaštite okoliša. Proizvodnja i plasman organski proizvedene hrane, predstavlja jedan od glavnih ciljeva Europske unije, a u Bosni i Hercegovini postaju sve zastupljeniji i ekonomski značajniji. Prednosti za ovaj vid proizvodnje ogledaju se kako u usitnjenim posjedima kao i

zemljištu koje nije bilo u sustavu intenzivne proizvodnje i time kontaminirano štetnim tvarima. Međutim, iako u Bosni i Hercegovini postoje prirodni resursi koji su pogodni za razvitak organske proizvodnje, broj proizvođača koji se bave tom proizvodnjom je prilično skroman, a količine proizvedene organske hrane u odnosu na konvencionalnu proizvodnju, još uvijek male. Tržište organske proizvodnje sve više dobiva i druge karakteristične osobine kojim se povećava potražnja, a posebno aspekt regionalnosti, što ima za rezultat da idealni proizvod nije samo organski već je i sezonski i proizveden na određenoj lokalnoj ili bar regionalnoj razini.

Vrijednost globalnog tržišta organskih proizvoda dostiglo je skoro 90 milijardi američkih dolara (više od 80 milijardi eura) što je za oko 10 milijardi više u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje površina poljoprivrednog zemljišta na kojima se odvija organska proizvodnja je bilo sporije u odnosu na tržišnu potražnju, ali ipak znatno brže nego prethodnih godina. I u 2018. godini tržište organskim proizvodima u Europi je nastavilo sa rastom i dostiglo iznos od 33,5 milijardi eura, što je za 11,4 više u odnosu na prethodnu godinu. Svake godine, europski potrošači troše sve više na organsku hranu, dok broj organskih proizvođača raste umjereno, po stopi od 3% u Europi i 5% u Europskoj uniji. U isto vrijeme broj prerađivača i uvoznika u Europi bilježi značajan rast od 12%, a u Europskoj uniji čak 19%. Potrošači u svim zemljama Europe u prosjeku troše 36,4 eura po stanovniku na organske proizvode, dok je ovaj iznos veći kod potrošača iz zemalja Europske unije i iznosi 53,7 eura. Potrošnja po glavi stanovnika za organske proizvode je udvostručena u posljednjih deset godina i najveća je Švicarskoj gdje u prosjeku iznosi 262 eura, potom u Danskoj sa 191 eura i Švedskoj sa 177 eura po stanovniku.

10.2. Zakonodavstvo Europske unije i plasman organskih proizvoda na europsko tržište

Europsko vijeće je usvojilo novu Uredbu o organskoj proizvodnji i obilježavanju organskih proizvoda (Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007") koja će se primjenjivati od 1. siječnja 2021. godine.

Do primjene nove legislative, na snazi su:

- Uredba Vijeća (EC) br. 834/2007 o organskoj proizvodnji i označavanju organskih proizvoda;
- Uredba Povjerenstva (EC) br. 889/2008 - o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o organskoj proizvodnji i označavanju organskih proizvoda s obzirom na organsku proizvodnju, označavanje i kontrolu (obje na snazi od 2009);
- Uredba Povjerenstva (EC) br. 1235/2008, o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 s obzirom na režime za uvoz organskih proizvoda iz trećih zemalja;
- Uredba Povjerenstva (EC) br. 271/2010 o izmjeni Uredbe (EZ) br. 889/2008 o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EC) br. 834/2007 u pogledu znaka organske proizvodnje Europske unije

Organski proizvodi iz zemalja koje nisu članice EU mogu biti plasirani na tržište EU samo ako su proizvedeni i inspekcija provedena pod uvjetima koji su identični ili ekvivalentni onima koji se primjenjuju na organskim proizvodima u EU. Pravila uvedena 2007. godine su fleksibilnija u odnosu na uredbu koja joj je prethodila, a po kojoj su organski proizvodi mogli biti uvezeni u EU samo ako su imali EU-certifikat i ukoliko je njihova proizvodnja bila nadgledana od strane certifikacijskog tijela neke od članica zemalja EU. Ovakav postupak izdavanja dopuštenja je zamijenjen novim pravilima uvoza, kojim je kontrolnim tijelima (certifikacijskim organizacijama) iz zemalja koje nisu članice EU omogućeno da budu izravno mjerodavne za izdavanje certifikata i nadgledane od strane Europskog povjerenstva i zemalja EU. Ovim je Europskom povjerenstvu omogućeno da vrši nadzor i praćenje uvoza organskih proizvoda. Istom regulativom postavljen je osnov za pravila EU o organskoj proizvodnji uključujući vina, proizvode akvakulture i morske trave.

Bilateralni sporazum je uobičajeni način kojim Europsko povjerenstvo u suradnji sa državama članicama priznaje organsku proizvodnju i plasman tih proizvoda iz trećih zemalja. Pri tome, Povjerenstvo uz potporu država članica, nadzire proizvodnju i kontrolu organskih proizvoda što mora biti u skladu sa ciljevima i načelima EU legislative za ovu oblast, ali nije nužno da se proizvode na isti način. Europsko povjerenstvo je propisalo da proizvod koji se proizvodi i kontrolira na isti način kao u EU može imati slobodan pristup na zajedničko tržište EU, a kontrolna tijela koja namjeravaju poduzeti takve kontrole moraju biti odobrena od strane Povjerenstva i država članica za ovu svrhu. Njihov nadzor je izravna dužnost Povjerenstva u suradnji sa državama članicama. Dodatno, a budući da se uvjeti proizvodnje u trećim zemljama ponekad razlikuju od onih u Europi, nije uvijek moguće primijeniti potpuno ista pravila za proizvodnju ili kontrolu. Zbog toga je prihvaćeno postojanje sličnih pravila, a koji su u skladu s ciljevima i načelima EU legislative za ovu oblast.

Postoje posebne upute koje propisuju kako kontrolna tijela apliciraju za odobrenja, kako se nadgledaju i koje druge mjere treba poduzeti u vezi sa uvozom organskih proizvoda na europsko tržište i njihovom kontrolom. Propisi o uvozu olakšavaju uvoz organske hrane u EU dok u isto vrijeme promoviraju bolji monitoring i na taj način se žele preduprijeti obmane i prevare. Uvoz iz trećih zemalja propisan je Uredbom (EC) br. 834/2007, gdje se navodi da se proizvod uvezen iz treće zemlje može staviti na tržište Zajednice kao organski proizvod pod uvjetom da:

- je proizvod proizveden u skladu sa pravilima proizvodnje koja su ekvivalentna pravilima proizvodnje i označavanja navedene Uredbe EC;
- da su subjekti podvrgnuti mjerama kontrole koje su jednako djelotvorne kao i mjere kontrole propisane navedenom Uredbom i da su te mjere primjenjivane neprekidno i efektivno;
- da su subjekti svoje aktivnosti u svim fazama proizvodnje, pripreme i distribucije u trećim zemljama podvrgnuli sustavu kontrole kako je propisano u navedenoj Uredbi;
- da je izdana potvrda o inspekcijskom nadzoru za proizvod koju je izdalo mjerodavno tijelo, kontrolno tijelo ili kontrolna ustanova iz treće zemlje, priznata kako je propisano navedenom Uredbom.

Aneks III Uredbe 1235/2008 sadrži listu trećih zemalja koje su Europsko povjerenstvo i države članice priznale da imaju ekvivalentna pravila organske proizvodnje i kontrole. Aneks IV iste Uredbe sadrži listu kontrolnih tijela i institucija priznatih i ovlaštenih da verificiraju da su proizvodi koji se stavljaju na tržište EU kontrolirala ovlaštena tijela u skladu sa Uredbom 834/2007.

10.3. Organska proizvodnja u Bosni i Hercegovini

Nomenklatura roba u Carinskoj tarifi BiH usklađena sa harmoniziranim sustavom i kombiniranom nomenklaturom koju koristi Europska unija, ne sadrži organske proizvode kao posebnu kategoriju, tako da ne postoje zasebno praćeni zvanični statistički podaci za organsku poljoprivredu.

U nedostatku zvaničnih statističkih podataka u analizama kao izvor se uglavnom koriste drugi izvori, kao što su to podaci Istraživačkog instituta za organsku poljoprivredu - FIBL (Research Institute of Organic Agriculture), neovisnog, neprofitnog znanstvenog instituta koji se dugi niz godina bavi međunarodnim razvitkom organske proizvodnje i prikupljanjem podataka iz cijelog svijeta.

Prema izvješću FIBL Instituta, organska proizvodnja u BiH u 2015. godini je bila zastupljena na 576 ha, dok se sakupljanje samoniklih biljnih vrsta odvijalo na 50.250 ha. U 2016. godini površina pod organskom proizvodnjom je povećana na 659 ha, da bi površina u 2017. narasla na 975 ha. Realna su očekivanja da je u 2018. godini površina pod organskom proizvodnjom značajno veća od 1.000 ha. Međutim, ovo je i dalje skromna površina jer predstavlja manje od 0,05% ukupnog obradivog zemljišta.

Na temelju podataka koji su prikazani u tablici 32. u nastavku, evidentno je da su se u razdoblju od 2013. do 2017. godine znatno povećale površine za uzgoj organskih usjeva i to sa 292 na 975 hektara ili za 233%.

Tablica 32. Površina pod organskom proizvodnjom u Bosni i Hercegovini (ha)

2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
343	343	292	353	576	659	975

Izvor podataka: The world of organic production, Statistics and emergine trends FIBL&IFOAM-Organics Internationals

Vrijednost organskih proizvoda koja su plasirana na domaće tržište u BiH u 2015. godini iznosila je 0,3 milijuna eura, dok je u istoj godini izvezeno organskih proizvoda u vrijednosti od 2 milijuna eura. Porast izvoza evidentiran je i 2016. godine kada je izvezeno 3,5 milijuna eura, dok je u 2017. godini izvoz već dostigao 4 milijuna eura. Podaci ukazuju na trend stalnog povećanja vrijednosti izvoza organskih proizvoda, odnosno da je u razdoblju 2015.-2017. isti praktično udvostručen. Bosna i Hercegovina organske proizvode najviše izvozi u Njemačku, Holandiju, Dansku, Italiju, Švedsku i Švicarsku.

Na temelju informacija asocijacija organskih proizvođača na području Federacije BiH postoji oko 70 organskih proizvođača koji se bave biljnom proizvodnjom i ne postoji nijedna certificirana organska stočarska farma, ali su dvije u fazi konverzije. U Republici Srpskoj je identificirano više od 40 proizvođača povrtnara, voćara, stočara, malinara, čak i ratara koji se bave organskom poljoprivrednom proizvodnjom, a trenutačno ih je najviše u oblasti ljekovitog bilja i bobičastog voća.

U skladu sa mjerodavnostima u oblasti poljoprivrede, entiteti su donijeli ili su u procesu donošenja zakonskih i podzakonskih akata za organsku proizvodnju dok Brčko Distrikt BiH ovu oblast nema uređenu. Relevantno zakonodavstvo se usklađuje sa zakonodavstvom EU.

U Republici Srpskoj na snazi je Zakon o organskoj proizvodnji Republike Srpske („Službeni Glasnik RS“, broj 12/13) kao i slijedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o uvjetima za izdavanje certifikata za organske proizvode;
- Pravilnik o uvjetima za rad kontrolnih organizacija i načinu vršenja kontrole u postupku organske proizvodnje;
- Pravilnik o tehnološkim postupcima prerade u organskoj proizvodnji;
- Pravilnik o metodama organske, biljne i stočarske proizvodnje i razdoblju konverzije;
- Pravilnik o sadržini, obrascu i načinu vođenja evidencije u organskoj proizvodnji.

U Federaciji BiH je usvojen Zakon o poljoprivrednoj organskoj proizvodnji („Službene novine FBiH“, broj 72/16), dok je set pravilnika u procesu izrade, od kojih je u 2018. godine usvojen Pravilnik za biljnu i stočarsku proizvodnju („Službene novine FBiH“, br. 14/18).

Za akreditaciju uvoza u Europsku uniju postoji šest skupina proizvoda koje jedna kontrolna agencija može kontrolirati, a to su:

- Neprerađeni biljni proizvodi;
- Žive životinje ili neprerađeni životinjski proizvodi;
- Proizvodi akvakulture i alge;
- Prerađeni poljoprivredni prehrambeni proizvodi;
- Prerađeni poljoprivredni proizvodi za uporabu kao stočna hrana;
- Vegetativni sadni materijal i sjemeni za uzgoj.

Sva Kontrolna tijela koje je Europsko povjerenstvo priznalo, a prisutna su u Bosni i Hercegovini, nalaze se u Aneksu IV Uredbe 1235/2008. Za Bosnu i Hercegovinu to su:

1. "Agreco R.F. Göderz GmbH", Mündener Straße 19, 37218, Witzenhausen, Germany;
2. "Bio.inspecta AG", Ackerstrasse, 5070, Frick, Switzerland,

3. "Ecocert SA", BP 47, 32600, L'Isle-Jourdain, France;
4. "IMOSwiss AG", Weststrasse 1, 8570, Weinfelden, Switzerland;
5. "LACON GmbH", Moltkestrasse 4, 77654, Offenburg, Germany,
6. "ORSER", Paris Caddesi No: 6/15, 06540, Ankara, Turkey,
7. "Organic Control System", Trg cara Jovana Nenada 15, 24000, Subotica, Srbija;
8. "Organska kontrola", Džemala Bijedića br.2, 71000, Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

Aneksom V Uredbe (EC) 1235/2007 propisan je Certifikat o Inspekciji koji se izdaje za svaku pojedinačnu pošiljku, a sadrži podatke o certifikacijskom tijelu, izvozniku, proizvođaču, uvozniku, količinama, CN kodovima i sl.

„Organska kontrola“ je jedina kontrolna agencija sa sjedištem u Bosni i Hercegovini i ista, pored domaće proizvodnje, može kontrolirati i organske proizvode proizvedene na području Srbije i Crne Gore. Priznata je od strane Europskog povjerenstva kao ovlašteno kontrolno tijelo za certifikaciju organskih proizvoda namijenjenih izvozu na tržište Europske unije i ovlašteni su za kontrolu neprerađenih biljnih proizvoda i prerađenih poljoprivredno prehrambenih proizvoda.

Iako je još od 2010. godine bilo pokrenuto pitanje i isticana potreba usvajanja zakonodavstva o organskoj proizvodnji na razini BiH, ipak ni do danas nije postignuta suglasnost da se ta aktivnost realizira. Naime, Ustavom Bosne i Hercegovine poljoprivreda ne spada u mjerodavnost institucija Bosne i Hercegovine gdje je također propisano i da BiH može preuzeti mjerodavnosti u onim stvarima u kojima se o tome postigne suglasnost entiteta. Zakonom o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvitku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08) propisano je da je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH mjerodavno za osiguranje uspostave koordinacije svih neophodnih institucija i drugih tijela, koordinaciju razvitaka neophodnih mjera i procedura za ispunjavanje međunarodnih obveza i trgovinskih standarda u onome što se odnosi na sektor poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, a što je propisano istim zakonom, obezbjeđuje da sve odluke u vezi sa planiranjem, na svim razinama vlasti, budu donesene u dogovoru, koordinaciji i suradnji, te uz aktivno sudjelovanje predstavnika svih odgovornih institucija i zainteresiranih strana koje su uključene u poljoprivredu i ruralni razvitak, a u skladu sa dobrim praksama EU.

Sa svim navedenim, a uzimajući u obzir da je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, vođeno preporukama EU kao i zahtjevima tržišta organskih proizvoda, pokretalo proceduru za donošenje zakona o organskoj proizvodnji na razini BiH, nije došlo do dogovora i suglasnosti entiteta da se uđe u proceduru izrade jednog okvirnog propisa. Kako je u međuvremenu, prvo u Republici Srpskoj 2013. godine usvojen Zakon o organskoj proizvodnji Republike Srpske, uključujući i naknadno donijete podzakonske akte, a nakon toga je i u Federaciji BiH od 2016. godine usvojen Zakon o poljoprivrednoj organskoj proizvodnji a nakon toga i pravilnik, smanjeno je interesiranje uključenih i zainteresiranih strana da se nastavi sa izradom okvirnog propisa o organskoj proizvodnji. Također, usvajanje zakona i podzakonskih akata na razini entiteta u značajnoj je mjeri doprinijelo da se ova oblast uredi u skladu sa EU zakonodavstvom čime su dodatno obezbijeđeni bolji uvjeti za proizvodnju i izvoz organskih proizvoda koji, kako statistika pokazuje ima trend stalnog porasta. Europsko povjerenstvo je, ipak, na sastanku Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo održanom u listopadu 2018. godine, uputilo preporuku da se ova materija u Bosni i Hercegovini regulira usvajanjem okvirnog zakonodavstva.

Dodatno, uočava se neophodnost dodatne promocije i dizanja svijesti o mogućnostima koje pruža proizvodnja i prodaja/izvoz organskih proizvoda, neophodan je dodatni angažman svih mjerodavnih institucija na pružanju potpore i promoviranju organske proizvodnje kod domaćih proizvođača i konzumenata, a posebno promocija na izvoznim tržištima. Strateškim planom ruralnog razvitka BiH – Okvirni dokument, prepoznat je značaj organske proizvodnje, te je definirana i posebna mjera -

Potpora organskoj proizvodnji, zaštiti životne sredine (okoliš), smanjenje utjecaja klimatskih promjena, a u okviru ove mjere zasebna podmjera: Potpora proizvodnji, certifikaciji i kontroli organske proizvodnje u skladu sa najboljim praksama EU zahtjevima tržišta.

11. MJERE I PRIORITETI U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVITKA ZA 2019. GODINU

Aktivnosti koje su ključne za napredak Bosne i Hercegovine u europskim integracijama i provedbi reformi vezane su za mjere i prioritete koje bi Bosna i Hercegovina trebala ispuniti kako bi ostvarila napredak u procesima koji slijede u sklopu priprema za pristup Europskoj uniji. Najvažnije su: usvajanje i primjena strateških dokumenata, usklađivanje regulative sa Europskom unijom, poboljšanje i usklađivanje politike poticaja i primjena harmoniziranih propisa, međunarodna suradnja, unapređenje poljoprivrednih politika i politike ruralnog razvitka.

Ispunjavanje prioritetnih uvjeta i provedba neophodnih reformi je, ujedno, i ostvarivanje uvjeta za napredak Bosne i Hercegovine u približavanju Europskoj uniji. Zato su i prioriteti rada Institucija na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini, koje su mjerodavne za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvitak, u narednom razdoblju, usmjerene na brži i učinkovitiji razvitak i integriranje poljoprivrede u europsko i svjetsko tržište.

Da bi se ostvarili navedeni prioriteti, reformske procese treba usmjeriti na:

- Pravno usklađivanje, preuzimanje i primjenu propisa sa pravnom stečevinom Europske unije;
- Ispunjavanje uvjeta za korištenje predpristupnih fondova Europske unije za poljoprivredu i ruralni razvitak;
- Dostizanje potrebne razine standarda kvalitete i sigurnosti hrane za nesmetanu trgovinu poljoprivrednim proizvodima i izvoz svih roba životinjskog podrijetla na tržište Europske unije;
- Izgradnju i jačanje institucijskih kapaciteta;
- Usklađivanje poljoprivrednih politika i politika ruralnog razvitka;

Jedno od prioritetnih područja za provedbu reformi je **ZAKONODAVSTVO**. U ovoj oblasti je planirano usvajanje:

- Plana usvajanja-usklađivanja pravne tekovine Europske unije u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvitka, veterinarstva, sigurnosti hrane i zaštite zdravlja bilja;
- Zakona o hrani;
- Zakona o veterinarstvu;
- Zakona o vinu;
- Zakona o izmjeni Zakona o poljoprivredi, ishrani, i ruralnom razvitku Bosne i Hercegovine;
- Unapređenje zakonskog okvira za razvitak i jačanje organske proizvodnje u Bosni i Hercegovini;
- Izmjena zakonodavstva u oblasti morskog ribarstva i akvakulture;
- Poboljšanje regulatornog okvira za kontrolu uvoza hrane koja nije životinjskog podrijetla.

Pored navedenog, kao konstanta, javlja se potreba za nastavkom primjene i realizacije obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kao i nastavak rada na uspostavi zakonodavnog okvira za provedbu poljoprivrednog popisa, u suradnji sa statističkim organizacijama svih razina vlasti.

Za **IZGRADNJU I JAČANJE INSTITUCIONALNIH KAPACITETA** u sektoru poljoprivrede, ishrane, i ruralnog razvitka, potrebno je:

- Unaprijediti poljoprivrednu statistiku kroz razvitak Poljoprivrednog Informacijskog sustava, tako što će se: ubrzati proces harmonizacije Registara poljoprivrednih gazdinstava i Registra klijenata; nastaviti aktivnosti na uspostavi sustava zemljišnih registara (LIPS-a), nastaviti

- aktivnosti na uspostavi i razvitku Mreže računovodstvenih podataka poljoprivrednih gazdinstava, i započeti aktivnosti na uspostavi Poljoprivredno-tržišnog informacijskog sustava ;
- U tu svrhu, izraditi i usvojiti Smjernice za uspostavu i razvitak Poljoprivrednog informacijskog sustava sa ciljem objedinjavanja podataka, boljih analiza utjecaja i boljeg ciljanja politika;
  - Unaprijediti bazu za usklađivanje trgovinske statistike za poljoprivredne i ribarske proizvode sa režimom EU;
  - Izraditi i usvojiti Strateški okvir za upravljanje životinjskim nusproizvodima u skladu sa *acquis*-om;
  - Intenzivirati napore u pronalaženje modela za IPARD operative sustave u skladu sa EU zahtjevima i ustavnim mjerodavnostima u BiH;
  - Institucijski i administracijski ojačati kapacitete sustava službene kontrole hrane i inspekcije, posebno na određenim graničnim kontrolnim točkama;
  - Ojačati Institucijske i administracijske kapacitete, posebno kapacitete fitosanitarnih inspektora za službene kontrole unutarnjeg tržišta;
  - Unaprijediti integrirano upravljanje štetočinama kroz provedbu obuka o zahtjevima i standardima za korištenje sredstava za zaštitu bilja;
  - Ojačati sposobnosti za analitiku sprovedenih politika, strategija, programa i mjera;
  - Intenzivirati aktivnosti na uspostavi sustava monitoringa i evaluacije u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvitka;
  - Poboljšati administrativne kapacitete i resurse u poljoprivredi s ciljem bolje pripremljenosti i postepenog približavanja Zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU:

Da bi se uskladile **POLJOPRIVREDNE POLITIKE I POLITIKE RURALNOG RAZVITKA**, potrebno je:

- Realizirati Strateški plan ruralnog razvitka Bosne i Hercegovine – okvirni dokument (2018.-2021.);
- Postepeno harmonizirati mjere potpore u poljoprivredi;
- Uskladiti mjere ruralnog razvitka u okviru postojećeg programa subvencija u entitetima i Brčko Distriktu BiH i razviti mjere ruralnog razvitka u skladu sa EU mjerama;
- Poticati usvajanje standarda kvalitete i jačanje konkurentnosti proizvođača kroz usklađivanje mjera potpore na razini zemlje bilo da su to subvencije za proizvođače ili grantovi za investicije;
- Poboljšati učinkovitost korištenja i razinu zaštite raspoloživih poljoprivrednih resursa;
- Inicirati potpisivanje i realizaciju bilateralnih sporazuma za unapređenje suradnje i trgovine, a posebno sporazuma koji se odnose na unapređenje i proširenje međusobne suradnje u okviru procesa pristupanja Europskoj uniji u dijelu usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU i korištenje fondova europskih fondova za poljoprivredu i ruralni razvitak;
- Poboljšanje uvjeta vanjsko-trgovinskog poslovanja i zaštite domaće proizvodnje, prije svega jačanjem primarne poljoprivrede i prehrambene proizvodnje;
- Izgradnja kapaciteta za suočavanje sa prirodnim katastrofama u cilju povećavanja razine spremnosti za sprečavanje i zaštitu od izvanvanrednih situacija koje mogu utjecati na poljoprivredni sektor (poplave, suša i dr.).

U cilju **ISPUNJAVANJA UVJETA ZA IZVOZ HRANE** nužno je:

- Realizirati preporuke Agencije za hranu i veterinarstvo EU (FVO) s ciljem dobivanja odobrenja za izvoz konzumnih jaja na tržište EU;
- Realizirati u potpunosti sve aktivnosti definirane u Mapi puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda životinjskog i biljnog podrijetla;
- Izraditi i usvojiti propise i mjere za uvođenje tržišnih standarda kvalitete u skladu sa europskim i OECD standardima (tržišni standardi za voće i povrće, žitarice, meso i mlijeko...) odnosno sa standardima organizacije zajedničkog tržišta EU;
- Ojačati lanac upravljanja i sustav službene kontrole hrane i hrane za životinje, koji je usklađen sa europskim standardima, središnju bazu podataka;

- Organizirati i sprovesti niz obuka za subjekte u poslovanju sa hranom po standardima EU o kontroli kvalitete;
- Dodatno uskladiti sustave službenih veterinarskih i fitosanitarnih kontrola sa europskim standardima;
- U oblasti ribarstva ubrzati aktivnosti na usklađivanju domaćeg zakonodavstva koje uređuje ovu oblast i uložiti dodatne napore u provedbi *acquisa* za oblast akvakulture.

U predstojećem razdoblju pred poljoprivrednim sektorom u Bosni i Hercegovini kao važan prioritet ostaje potreba kreiranja agrarne politike i uvođenje onih instrumenata koji će omogućiti dinamično restrukturiranje poljoprivrednog sektora, modernizaciju, a ujedno i učinkovito približavanje EU integracijama. Aktivnim uključivanjem i angažmanom mjerodavnih institucija na svim razinama vlasti u BiH i ostalih zainteresiranih sudionika u poljoprivrednom sektoru u BiH kao i stručne pomoći iz Europske unije, može se odgovoriti na tržišne i konkurentske izazove, ali i velike zahtjeve u procesu integracija i stjecanja članstva Europske unije.

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA
SARAJEVO

PRIMLJENO: 09-05-2019	
Organizacioni broj	Klasifikacioni broj
12	28-234-8/19

РЕПУБЛИКА СРПСКА

МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ

Краља Петра I Карађорђевића 100, Бања Лука, тел: 051/338-415, факс: 051/338-865, 338-866,
E-mail: mps@mps.vladars.net

Број: 12.03.1-330-1113/19

Датум: 23.04.2019. године

МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА БИХ

Мусала 9,
71000 Сарајево

ПРЕДМЕТ: Годишњи извјештај о раду Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске за 2018. годину, доставља се

Поштовани,

Вашим дописом број 12-1-28-234-5/19, од 08.04.2019. године, обратили сте се Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске са захтјевом да Вам, у циљу израде Годишњег извјештаја из области пољопривреде, исхране и руралног развоја за Босну и Херцеговину, доставимо Годишњи извјештај о раду Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске за 2018. годину.
У прилогу акта, достављамо Вам тражени извјештај.

С поштовањем,

ПОШТОВНИК МИНИСТАР
Малетић

ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ ЗА 2018. ГОДИНУ

A. Увод

Надлежности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске су:

- дефинисање и спровођење мјера структурне пољопривреде и политике руралног развоја и њено усклађивање са међународним стандардима,
- развој сточарске производње,
- организовање активности на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта,
- заштите и унапређење здравља била,
- унапређење система безбједности хране,
- унапређење система здравствене заштите животиња и промета линјекова,
- управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем и заштите ловног фонда,
- спровођење интегралног управљања водама,
- унапређење свјетовних активности у пољопривреди.

Активности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске у 2018. години реализоване су у складу са Програмом рада министарства за 2018. годину, задатка дефинисаних Економском политиком Републике Српске за 2018. годину, те у складу са процесом одвијања пољопривредне производње.

У току 2018. године реализовано је низ значајних активности како у области управних и административних послова, тако и у области програмских и развојних активности. Најважније активности Министарства у ресурсу пољопривреде, просрамбене индустрије и руралног развоја реализоване у 2018. години су:

- доношење сета законских и подзаконских аката којима се на ефикасан начин регулишу поједине области производње пољопривредних и прерађивених производа, а које имају за циљ унапређење услова пословања за привредне субјекте у свим областима производње;
- усјеравање средстава за финансирање аграрног сектора путем подстицајних мјера које се реализују у оквиру аграрног буџета, кредитних средстава која се реализују преко ИРБ-а, Фонда Партнер и међународних пројеката у пољопривреди,
- унапређење сам регистрације водних министарства као и Реплика Партнера на реализацију развојних пројеката у свим областима
- остварена сарадња са великим бројем међународних организација и других партнера на реализацију пројеката у свим областима пољопривредне производње,
- реализовани низ активности у области уређења земљишне политике са циљем унапређења начина коришћења и одрживог управљања земљишних површина,
- остварена сарадња у области унапређења генетског потенцијала у сточарству и подржане набавке основног стада, као и оснивање репродуктора у сточарству и пчеларству,
- проведене мјере сталног мониторинга услова за одржање пољопривредне производње и праћење адекватне мјере на ублажавању последица негативних временских прилика,
- настављена организацију прописна са ЕУ акцијом-а,

- усвојене су бројне информације које су достављене из разматрања Влади Републике Српске.

Најважније активности Министарства у ресурсу ветерине реализоване у 2018. години су:

- спроводиле мјере вакцинација малог преживара против бруцелозе, вакцинација свиња против класичне куге свинја, мјере сузбијања и искорјењивања инфективне анемије копитара, имунизација копитина-вакцинација против антракса у дијеловима Републике који су одређени као „апстрактни диспункти, као и вакцинација говеда против болести копитара коже у зони А у складу са Одлуком о увођењу вакцинације говеда против болести копитара коже (број: 02-1-02-924-1/18 од 13.03.2018. године) у 2018. години у Босни и Херцеговини,
- у складу са Законом о ветеринарству у Републици Српској регистрована су 139 субјекта у пословању са храном (клезонице, мљетаре, пунмонике меда, складишта хране животињског поријекла и хране за животиње), 9 ветеринарских организација и 46 сабирна мјеста за откуп сировог млијека,
- на основу Закона о ветеринарско - медицинским производима извршена је регистрација 114 ветеринарско медицинских производа,
- На основу Закона о заштити и добробити животиња регистрована су 2 објекта угајивачица, производилаци и хигијенизација услуга и 63 фарми различитих врста животиња,
- Стручни тим за примарну производњу и безбједност хране, континуирано је радио на активностима у циљу побољшања субординације унутар ресурса у оквиру Министарства и координације између Министарства, инспекције, научног института и специјалистичких служби, пољопривредне и ветеринарске службе, пољопривредних задруга и свих произвођача и других заинтересованих субјеката.

Најважније активности Министарства у ресурсу водоприреде реализоване у 2018. години су:

- активно се радило на изради мапа опасности и мапа ризика од поплава,
- почетком године је формиран радни тим у којем учествују и представници Министарства пољопривреде, шумарства и водоприреде,
- радни тим је усвојио методологију рада, започете су активности на изради мапа,
- анализирано је тренутно стање на терену и започето скупљање хидролошких података,
- урађена је хидролошка обрада и анализа на свим сливовима,
- започето је ЦРАЛ снимање и снимање значајних појачаних профила на водотоцима,
- одређене су категорије водотока као предуслов за хидролошко моделирање.

Б. Преглед реализације годишњег резултата и активности

Секторски област 1. Пољопривреда и ветеринарство			
Стратешка циљ 1: Побољшање конкурентности пољопривреде, прерађивачке индустрије и руралних подручја			
Активност остварењу стратешког циља	(напомена: најважније)		
	Освојени годишњи резултат (преузети из средњорочног плана)	Реализовани резултат	Образложење
Мјера учешћа за крајње резултате (преузети из средњорочног плана)			

<p>Издајања за сектор пољопривреде, прерамбене индустрије и рурални развој</p>	<p>6% домаћих прихода буџета и других извора</p>	<p>Потенцијална средства усмјерена у аграрни сектор Републике Српске, у 2018. години, износила су 7,67 % од домаћих буџетских прихода и то:</p> <p>АГРАРНИ БУЏЕТ ..... 71.000.000,00 КМ</p> <p>-ПОДРШКА ТЕКУЋОЈ ПРОИЗВОДЊИ..... 56.201.900,00 КМ КМ</p> <p>-ПОДРШКА ДУГОРОЧНОМ РАЗВОЈУ ..... 10.337.000,00 КМ</p> <p>-СИСТЕМСКЕ МЈЕРЕ..... 4.461.100,00 КМ</p> <p>КРЕДИТИ ИНВЕСТИЦИОНО-РАЗВОЈНЕ БАНКЕ</p> <p>..... 70.000.000,00 КМ</p> <p>ПАРТНЕР ФОНД..... 5.900.000,00 КМ</p> <p>МЕЂУНАРОДНИ ПРОЈЕКТИ У ПОЉОПРИВРЕДИ..... 21.811.140,00 КМ</p> <p>СРЕДСТВА ВОДОПРИВРЕДЕ ЗА ЗАШТИТУ ЗЕМЉИШТА И ДОБАРА..... 45.518.000,00 КМ</p> <p>УКУПНО: 203.229.140,00 КМ</p>	<p>Влада Републике Српске предузимала је мјере у области аграрног сектора, посебно у дијелу који се односи на финансирање. За 2018. годину, након ребаланса, утврђен је аграрни буџет од 71 милион КМ, што је 18 % више у односу на прошлу годину. Поред тога, Влада Републике Српске је, осим аграрног буџета, обезбиједила оквире за улагања у пољопривреду у 2018. години, и то по основу средстава ИРБ-а, Партнер Фонда, међународних пројеката, средстава водoprивреде за заштиту добара и средстава усмјерена у ресурс шумарства.</p>
<p>Учешће сектора у спољно-трговинској размијени (биљна и сточарска, производња, прерамбени производи, пиле и дуван)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - учешће сектора у укупном извозу повећано са 10% на 12%, - учешће сектора у укупном увозу задржано на 18% 	<p>Вриједност извоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар – октобар 2018. године из РС је износила 284.749.663 КМ, а вриједност укупног извоза у наведеном периоду је износила 3.126.338.388,44 КМ. Вриједност извоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар – октобар 2017. године из РС је износила 308.359.611 КМ, а вриједност укупног извоза у наведеном периоду је износила 2.853.003.000 КМ.</p> <p>Удио вриједности извоза пољопривредног сектора у укупном извозу, за првих 10 мјесеци 2017. године, износи 10,81 %.</p> <p>Удио вриједности извоза пољопривредног сектора у укупном извозу износи 9,11 % и за 2,7 % је мања у односу на исти период 2017. године.</p> <p>Вриједност увоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар – октобар 2018. године у Републику Српску је износила 823.660.441 КМ. Вриједност укупног увоза у РС за наведени период 2018. године је износила 4.438.043.968,30 КМ. Удио вриједности увоза пољопривредног сектора у укупном увозу, за првих 10 мјесеци 2018. године, износи 18,53 %.</p> <p>Вриједност увоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар – октобар 2017. године у Републику Српску је износила</p>	<p>На смањење учешћа сектора у укупном извозу је утицало више фактора, али је један од најзначајнијих забрана извоза воћа у Руску Федерацију, која је трајала дужи период, а након отклањања препрека за извоз, извезене количине нису биле на нивоу раније остварених.</p>

			736.778.300 KM. Вриједност укупног увоза у РС за наведени период 2017. године је износила 4.041.382.000 KM. Удио вриједности увоза пољопривредног сектора у укупном увозу, за првих 10 мјесеци 2017. године, износи 18,23 %.		
			Вриједност увоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар - октобар 2018. године у Републику Српску је на мјесцу уајеза из претходне године и у складу са планом.		
Додана вриједност из сектора (пољопривреда, шумарство и риболов без прехрамбене индустрије)	Раст номиналне вриједности на око 900 милиона KM		Укупна вриједност пољопривредне производње за 2018. годину која представља тржишну вриједност свих произведених роба у биљној и сточарској производњи израчунату на основу приближних, базичних цијена (output), износи 1.894.709.874 KM и за 12 % је већа од вриједности за 2017. годину, која је износила 1.690.293.471 KM. У складу са овим, може се очекивати да ће и додана вриједност у 2018. години бити већа у односу на 2017. годину.		
Оперативни циљ 2.1 Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње и обезбјеђење стабилности дохвата пољопривредних произвођача					
Допринос остварењу оперативног циља	(количити најбољашње)				
Мјера учинка за изазиве (директне) резултате (преузети из трогодишњег, тј. годишњег плана)	Очекивани годишњи резултат (преузети из трогодишњег, тј. годишњег плана)	Реализовани резултат	Образложење		
Укупна засијана или засађена површина којој је пружена подршка путем директних плаћања	Повећане на око 150 хиљада хектара	145 хиљада хектара	Ради се о површини која је у РПГ-у пријављена као површина под коришћењем.		
Износ директне помоћи која се издаје по јединици засијање или засађење површине као подршка биљној производњи	150 KM/ha	129 KM/ha	Укупна средства издвојена за биљну производњу за 2018. годину износе око 18,7 милиона KM		
Укупно условних града која су била предмет директне подршке	185.438	134.560	Коефицијенти за прерачуна Силвасик Републике Српске бр.100/15		
Укупна откупљене количине млјених	Повећане на око 90 хиљада тона	107.255.000 литара Прекорачено 95.630.040 литара	Обрачуном период новембар 2017. до октобар 2018.		

Износ директне помоћи која се исплаћује по јединици условног гла иза подршка сточарској производњи		180 КУ/условном глау	277,64 КУ/условном глау		Резултат изнад очекиваног је због повећања укупних буџетских средстава	
Редни број	Назив активности	Носилац (најмања организациона јединица)	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За неокршено указати на разлог	Влада утврђена (Да/Не)	
1.1.1	Пратити процес регистрације пољопривредних газдинстава и примјену закона о доприносима на пољопривредна газдинства	Одјелeње за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да			
1.1.2	На бази праћења стања предлагати мјере за ублажавање негативних последица адаптације ССТ споразума БХД са ЕУ као и мјере за унапређење спољнотрговинског пословања и заштите домаће производње у оквиру аграрног сектора	Одјелeње за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да			
1.1.3	Наставити са унапређењем модела финансирања развоја пољопривреде и руралних подручја заснована на три стуба: посебна кредитна линија ИРБ, кредитне линије за дугорочне и краткорочне плаћање у пољопривреди и средства подстицаја из текућег буџета	Одјелeње за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да			
1.1.4	Пратити плаћања свих средстава усмјерених у аграрни сектор (подстицајна средства, ИРБ, Партнер фонди) и објединити евиденцију свих расположивих финансијских средстава у аграру	Одјелeње за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да			
1.1.5.	Дефинисање подршка мјера аграрне политике	Одјелeње за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да			
1.1.6.	Промоција женског задружарства	Одјелeње за пољопривредну политику, рурални	Да			

		развој и међународну сарадњу			
1.1.7.	Промоција родно-одговорног буџеткирања	Одјелeње за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		
1.1.8.	Контактирање аустријских компанија у циљу остваривања сарадње у сектору воћа и поврћа	Одјелeње за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		
1.1.9.	Предузети мјере на даљој реализацији поступака и начина признавања и уписа сорти и хибрида сјемена и садног материјала у РС и БиХ	Одјелeње за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		Не
1.1.10.	Спровођити активности на реализацији Програма за заштиту здравља биљака	Одјелeње за билину производњу	Да		Не
1.1.11.	Континуирано пратити стање развијене роба из области сточарске, али и уопште пољопривредне и прерађивачке области са иностранством	Одјелeње за сточарство	Да		Не
1.1.12.	Наставити надоградњу дигиталних података Основа заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта Републике Српске са подацима о извршеним педолошким анализама пољопривредног земљишта у 2018-2021 години и другим подацима о земљишту прикупљеним кроз друге пројекте	Одјелeње за пољопривредно земљиште	Да		
1.1.13.	Наставити са активностима уочивања права располагања на пољопривредном земљишту у корист Републике Српске уз активно учешће Правобранилаштва РС и Републике управе за геодетске и имовинско-правне послове	Одјелeње за пољопривредно земљиште	Да		
1.1.14.	Успостављање регистра корисника пољопривредног земљишта у својини Републике Српске (закупаца и концесионара)	Одјелeње за пољопривредно земљиште	Да		

1.1.15.	<p>Унапређивати и ажурирати регистре у области пољопривреде које води министарство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регистар пољопривредних газдинстава - Винарски регистар - Регистар произвођача јаких алкохолних пића - Централни регистр објеката који послују са храном - Регистар корисника пољопривредног земљишта - Регистар узгајивача квалитетно приплодних животиња и регистра мушких приплодњака - Регистар узгајивача животиња, идентификације и контроле кретања животиња - Регистар пчелара и пчелињака у Републици Српској - Фитосанитарни регистар - Регистар произвођача сјемена пољопривредног биља, - Регистар дорађивача сјемена пољопривредног биља, - Регистар увозника сјемена пољопривредног биља, - Регистар прометника сјемена пољопривредног биља (на велико, на мало и на велико и мало), - Регистар произвођача расада, - Регистар сорти сјемена Републике Српске - Регистар дистрибутера и увозника средстава за заштиту биља, - Регистар пружалаца услуга у области средстава за заштиту биља, - Листа регистрованих средстава за заштиту биља, - Регистар прометника, увозника и произвођача садног материјала, - Регистар дистрибутера и увозника минералних ђубрива, - Регистра минералних ђубрива. 	Ресор пољопривреде, сва одјељења	Да		Не
1.1.16.	Учествовати у изради акционих планова,	Одјељење за	Да		

	у складу са законима са правном тековном ЕУ и актима савета Европе и изради извјештаја о реализацији истих	пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу			
1.1.17.	Праћење спољнотрговинског пословања у области прехранбене индустрије, индустрије пића и друге индустрије	Одјељење за прехранбену индустрију	Да	Не	
1.1.18.	Учесће у активностима око утврђивања надлежне институције која ће бити овлашћена за политику квалитета, односно за приказивање и заштиту ознаке поријекла, географске ознаке и гарантовано традиционалне специјалитети у области хране, вина и јаких алкохолних пића	Одјељење за прехранбену индустрију	Дјелимично	Не	<p>Правилником о системима квалитета за прехранбене производе („Службени гласник БиХ“, број 90/18) регулисано је да је надлежна институција за политику квалитета, односно за приказивање и заштиту ознаке поријекла, географске ознаке и гарантовано традиционалне специјалитети у области хране Агенција за безбједност хране БиХ у складу са чланом 8. Правилника о системима квалитета за прехранбене производе, поступак за регистрацију ознаке поријекла и ознаке географског поријекла спроводи Комисија која је састављена од представника Агенције за безбједност хране БиХ, Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде РС, Федералног Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, Одјела за пољопривреду БД шумарства и водопривреде БД БиХ, Министарства трговине и туризма РС и Федералног</p>

<ul style="list-style-type: none"> • • 				<p>министарства трговине. У току припреме Правилника о системима квалитета за прехранбене производе ово Министарство затражило је мишљење Института за интелектуално власништво БиХ и мишљење Радне групе 11 у систему координације процеса европских интеграција – Пољопривреда и рурални развој. Исти су доставили само примједбе техничке природе. Није било активности у области дефинисања надлежне институције која ће бити овлашћена за политику квалитета, односно за признавање и заштиту ознаке поријекла и географске ознаке у области вина и јаких алкохолних пића.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • 1.1.19. • 	<p>Учешће у процесу програмирања и извјештавања о спровођењу пројеката финансираних посредством финансијских инструмената ЕУ</p>	<p>Ресор за пољопривреду, прехранбену индустрију и рурални развој</p>		<p>Процес програмирања мјера, које би се требале финансирати из инструмента за предприсутну помоћ Европске уније (IPA), а односи се на IPA-у за 2018. годину, реализован је у периоду од октобра 2017. до априла 2018. Представници Републике Српске су, на почетку процеса, учествовали у дефинисању приоритета који ће се финансирати. Међутим, наредне активности нису спроведене у складу са усаглашеном Одлуком о</p>	

			прилагођавање природним ресурсима са којима располаже одређена регија
Број индивидуалних савета саветодаваца пољопривредним произвођачима	4900	15908	
Број огледа	65	36	
Број фармера у контроли производности	250	0	Селекцијски узорци нису узимани у 2018. години. Лабораторијски опрема је додијељена Ветеринарско сточарском центру
Број грла у контроли производности	3500	0	
Број лабораторијских анализа	38500	0	
Број регистара главне матичне евиденције	1	1	
Број регистара узгајивача квалитетно-пригодних животиња	1	1	
Број регистара мушких пригодних грла	1	1	
Број регистара јуњоговодства на фарми	1	1	
Број постављених и умрежених хидрометеоролошких станица	42	50	27 станица у власништву ресора, 20 станица у власништву РХМЗРС-а и 3 приватне станице
Број инсталираних хватача спора и гљивица	2	1	* види коментар доле
Број постављених ловних клопки за инсекте	70	13 + 2	13 делта клопки, 60 феромонских капсула и 2 аутоматске ловне клопке. Ове клопке се користе само у једној сезони тј. набављају се сваке године. Набавка је извршена у складу са финансијским могућностима. Двије поменуте аутоматске клопке су набављене још у 2015. и оне су трајне, а мјенја се само феромонска капсула у њима.
Број програма за праћење	1	1	CARPO прогнозно-извјештајни систем доступан на www.carpo.fgm
Број прогнозних модела	8	5	Због комплексности посла и интензивног рада на отклањању грешака у софтверу као и пробијања

			рокова од стране извођача (Drads Environmental са. Ј. број модела је означен на 5, док су три планирана модела остала у форми скице. Имплементација ова три модела планирана је у току 2019.
--	--	--	--

Реализација активности

Регрум број	Назив активности	Носилац (појмова организациони доо)	Статус ДА извршено / НЕ извршено	За неизвршено указати на разлог	Вредна утврђена (Да/Не)
1.2.1.	Организација обука за својство	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	НЕ	Недостатак финансијских средстава у буџету намењених за организацију обука за својство	
1.2.2.	Стручна усавршавања запослених у Ресору за пружање стручних услуга у пољопривреди	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.3.	Редовно праћење веб-сајта Ресора за пружање стручних услуга у пољопривреди	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.4.	Организација и реализација обука за пољопривредне произвођаче	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.5.	Индустријалним рад са пољопривредним произвођачима	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.6.	Постављање/реализација огледа	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.7.	Контрола производности	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	НЕ	Селекцијски узорци нису узимани у 2018. години. Лабораторијска опрема је дигрљена Ветеринарско сточарском центру	
1.2.8.	Лабораторијске анализе	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	НЕ	Селекцијски узорци нису узимани у 2018. години. Лабораторијска опрема је	

					доділено ветеринарою співпрацю центру	
1.2.9.	Воєнне ретівство усталює квалітетно – притуплює жовтіння	Ресурс за турмане співпрацю у співпраці у підприємстві	ДА			
1.2.10.	Воєнне ретівство митних притуплює гриз	Ресурс за турмане співпрацю у співпраці у підприємстві	ДА			
1.2.11.	Воєнне ретівство квалітетно на ферми (ФАП)	Ресурс за турмане співпрацю у співпраці у підприємстві	ДА			
1.2.12.	Поставляють і утримують відомостями станція	Ресурс за турмане співпрацю у співпраці у підприємстві	ДА			
1.2.13.	Поставляють квалітетно спора і гризів	Ресурс за турмане співпрацю у співпраці у підприємстві	ДА			
1.2.14.	Поставляють мовних клієнтів за інсенти	Ресурс за турмане співпрацю у співпраці у підприємстві	ДА			
1.2.15.	Усповільнює турмане за гризів	Ресурс за турмане співпрацю у співпраці у підприємстві	ДА			..
1.2.16.	Усповільнює турмане мовних	Ресурс за турмане співпрацю у співпраці у підприємстві	ДА			..
Опериційні цілі 1.3. Залучити квалітетно і притуплює співпрацю квалітетно турмане						
Допомогти опериційно		(навести необхідні)				
Міжре інсенти за квалітетно (директивне) результат (притуплює турмане, мовних, квалітетно) притуплює турмане		Опериційні турмане результат (притуплює турмане, мовних, квалітетно) притуплює турмане	Результативні турмане		Образованні	
Квалітетно Програмні турмане і квалітетно турмане, бізнесів, квалітетно квалітетно турмане і інсенти		250.000 квалітетно підприємств турмане квалітетно турмане	У 2018. турмане квалітетно 102.000 турмане квалітетно притуплює турмане турмане.			

Знамење контрола,		Одржа вакцинација живца на ваздуха путем мамца (нема забављивања случаја бијелица), пресетивања вакцинација 450.000 цимља против узрочника изолације пута савиља (нема појаве кси), контрола 3.500 контрола		Одржа вакцинација живца се уопште не проводи што доводи до непојаве пријављених случајева. Пресетивања вакцинација против КРС спроведена је на 320.580 цимља. Програм контрола на ИАХ траје до краја године, тако да још увијек имају подаци објективних, до данашњег дана извршено је вађење крви код 385 грађа, дјелатности код 242 грађа.		
Програм мјера здравствено заштите животња у Републици Српској у 2018. години		План откривање, спречавање појаве, шпречања, праћења, свађања или искорјелывања заразних болести и обезбјеђивање система обичајних, редовних и спречавајућих мјера да би се обезбјеђују заштита људи од заразних болести које се могу пренети са животња на људе.		Програм мјера здравствено заштите животња у Републици Српској за 2018. годину објављен је у Службеном гласнику Републике Српске, број 32/18.		
Мјера издржања над појавом и распрострањеношћу болести које се коже говеда		Вакцинација говеда против узрочника болести које се коже и спречавање уношења вируса на територију Републике Српске		Вакцинација против болести које се говеда спроводила се у зоним А у складу са Одлуком о увођењу вакцинација говеда против болести које се говеда (број: 01-3-02-924-1/18 од 13.03.2018. године) у 2018. години у БиХ, и у тој години је вакцинирано 11.139 грађа, у 2018. години није није није није појаве болести које се говеда.		
Резултати испитивања						
Редни број	Име активности	Носилац (именова организациони број)	Статус ДА се извршено / НЕ се извршено	За извршено указати на разлоге	Вријеме укупно (године)	
1.3.1.	Успостављање запосленост у ресору ветеринарства	МПА 2	ДА			
1.3.2.	Израда регистра евиденција и база података у ветеринарско информационом систему	Ресор за ветеринарство	НЕ	Због недостатка финансијских средстава у Буџету Републике		

				Списак, ова активност је пренесена у 2019. годину	
1.3.3.	Финансирање вакцинације постојећих у дистриктом антраксом подручју - 5 дистриктних подручја	Ресор за ветеринарство	Да		
1.3.4.	Пројекат ветеринарских програма контроле и искорјешавања бруцелозе малих преживара 2017-2022	Ресор за ветеринарство ИЛА 2	Да		
	250.000 вакцинационих подматлака				
1.3.5.	Пројекат ветеринарских програма контроле и искорјешавања блесива 2017-2022 ИЛА 2	Ресор за ветеринарство ИЛА 2	Да		
1.3.6.	Финансирање вакцинације животиња за сузбијање и искорјешавања класичне куге свина	Ресор за ветеринарство ИЛА 2	Да		
1.3.7.	Финансирање мониторинга у случају са Програмом сузбијања и искорјешавања инфестивне анимале компетара у Републици Српској	Ресор за ветеринарство	Да		

В. Преглед контроле планирања закона и подзаконских прописа

Секторски област 1. Пољопривреда и ветеринарство

Закон	Регионални број	Назив закона	Планирани рок за припрему	Статус закона				Образложење у складу са којим је законитост
				Припремљен	Начин утврђен	Врста утврђеног	Врста утврђеног	
1		Закон о квалитетама и допунама Закона о другим	II			Да		
2		Закон о квалитетама и допунама Закона о пољопривредном земљишту	II			Да		
3		Закон о квалитетама и допунама Закона о Кодексу интелектуалне пољопривредне Републике Српске	II			Да		
4		Закон о квалитетама и допунама Закона о заштити здравља бива у Републици Српској	IV	ДА	НЕ	НЕ		Допунама Закона о квалитетама и допунама Закона о заштити здравља бива у Републици Српској, планирано је за II квартал 2018. године (г/м).

							Припремљен је Нацрт Закона о измјенама и допунама закона о заштити здравља билија у Републици Српској. Формирана је Радна група за израду Закона. Урађени нацрт је послат свим члановима радне групе на коментар и свим релевантним субјектима у овој области. С обзиром да је припремљен већи број коментара и приједлога, потребно је урадити додатну (детаљну) анализу свих достављених, те након тога поново утврдити Нацрт закона и упутити у даљу процедуру.
5	Закон о измјенама и допунама Закона о генетички модификованим организмима	IV	Да				Нацрт измјена и допуна Закона о генетички модификованим организмима бити кореспондентан са важећом легислативом из ове области у ЕУ, те ће као такав омогућити домаћим произвођачима хране за животиње да буду препознатљиви и конкурентни на домаћем, али и на иностраном тржишту, што у крајњем циљу има повећање продуктивности и стабилности пољопривредне производње.
6	Закон о пољопривреди	II	НЕ	НЕ	Да		Нацртом Закона о пољопривреди дефинисане су Политике подршке пољопривредној производњи које чини скуп мјера којима се подстиче повећање обима и продуктивности пољопривредне производње, стабилности дохота и компензације изгубљеног дохота пољопривредника. Директна плаћања су једна од мјера подршке пољопривредној производњи, за чију реализацију је, у циљу плаћања по јединици површине и по глави стоке, неопходно успоставити систем за идентификацију земљишних парцела (LPIS), те спровести процес идентификације животиња кроз усавршавање система контроле кретања животиња. С обзиром да ове активности нису још реализоване, Нацрт Закона о пољопривреди није упућен у даљу процедуру.
7	Закон о подстицањима	IV	НЕ	НЕ	Не		Формирања радна група
8	Закон о противградној заштити	-	ДА				Закон није био предвиђен у плану рада већ је

[illegible]

						тог разлога сет правилника по основу Закона о ветеринарско медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.
4.	Правилник о начину означавања ветеринарско-медицинских производа, облику и садржају упутства за употребу ветеринарско-медицинских производа и садржаја карактеристика ветеринарско-медицинских производа	III квартал			НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВQ инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одбравну живинарских фарми, као и одобравању објеката за клане живинског меса. Из тог разлога сет правилника по основу Закона о ветеринарско медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.
5.	Правилник о начину оглашавања и информисања о ветеринарско-медицинским производима	II квартал			НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВQ инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одбравну живинарских фарми, као и одобравању објеката за клане живинског меса. Из тог разлога сет правилника по основу Закона о ветеринарско медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.
6.	Правилник о условима за издавање, садржај и облику обраста документа, којим мора да прати пошиљку и здравственог сертификата, као и услове под којима здравствени сертификат прати испроизводе током превоза	III квартал			НЕ	Текст припремљен и врши се усклађивање.
7.	Правилник о спречавању ширења, сузбијања и искоренивања заразне болести туберкулозе говеда и утврђивању статуса газдинства слободног од туберкулозе говеда	II квартал			НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВQ инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одбравну живинарских фарми, као и одобравању објеката за клане живинског меса.

8.	Правилник о контроли салмонеле и других одређених узрочника зооноза који се преносе храном	II квартал	НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање животињског меса.
9.	Правилник о цриљевима за смањене презентације <i>Salmonella enteritidis</i> и <i>Salmonella typhimurium</i> у јетима товних пилића	II квартал	НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање животињског меса.
10.	Правилник о цриљевима за смањене присутности серотипова <i>Salmonella</i> код одраслих расплодних јаја врсте <i>Gallus gallus</i>	II квартал	НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање животињског меса.
11.	Правилник о цриљевима за смањене презентације одређених серотипова салмонеле у кокош носилица врсте <i>Gallus gallus</i>	II квартал	НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање животињског меса.
12.	Програм контроле салмонелозе у јетима кокош носилаца и произвођачи конзумних јаја врсте <i>Gallus gallus</i> у Републици Српској	I квартал	ДА	Службени гласник Републике Српске 54/18
13.	Програм контроле салмонелозе код одраслих расплодних јаја (расплодна јаја у производњи) врсте <i>Gallus gallus</i> у Републици	I квартал	ДА	Службени гласник Републике Српске 54/18 и 69/18

	Списак				
14.	Програма контроле салмонелозе у јетина пилића врсте Gallus gallus усађених за производњу меса (говиха бројлера) у Републици Српској	I квартал		ДА	Службени гласник Републике Српске 54/18
15.	Правилник о измјени правилника микробиолошких критеријума за храну животињског поријекла	III квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВД инспектора приликом провјере еквивалентности наших система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресурс за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обилазку и одобравању животињских фарми, као и одобравању објеката за килање животињског меса. У току је израда стручног документа за уредбене области идентификације и контроле кретања животиња.
16.	Правилник о условима за објектовање и регистрацију животиња (појединачно за сваку врсту животиња, говеда, овица и козе...)	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВД инспектора приликом провјере еквивалентности наших система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресурс за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обилазку и одобравању животињских фарми, као и одобравању објеката за килање животињског меса.
17.	Правилник о општим начелима службене контроле у области ветеринарства	II квартал		„	Службени гласник Републике Српске 39/18
18.	Правилник о општим правилницима килане хране животињског поријекла	II квартал		ДА	„
19.	Правилник којим се уређују поступци оцењивања, испитивања и тестирања и оцјене угајне вриједности неалментно приплодне и укупне животиња.	III квартал		ДА	
20.	Правилник којим се прописују услови за производњу генетског материјала одређених врста и раса домаћих животиња.	III квартал	У науку	НЕ	
21.	Правилник којим се прописују услови и начин вођења централног регистра приплодна.	III квартал		НЕ	Није усвојен јер не постоје предуслови за потпуно примијењу, а то су правилно објектовање и евиденција животиња.
22.	Правилник којим се прописују услови за рад сабирних центара.	III квартал	У науку	НЕ	

23.	Правилник којим се прописује објављивање и испитивање сјемења и услови у погледу узгојне вриједности	IV квартал	У нацрту	НЕ	
24.	Правилник којим се прописују испитивање и објављивање генетског материјала (сјемени и јајне ћелије)	IV	У нацрту	НЕ	
25.	Програм узгоја коза у Републици Српској 2018-2022	IV		ДА	
26.	Програм очувања генетичких ресурса у Републици Српској из области сточарства за период 2018-2022	III	У нацрту	НЕ	
27.	Програм узгоја оваца у Републици Српској за период 2018-2022 године	I		ДА	
28.	Правилник о квалитету јаја	II	У нацрту	НЕ	
29.	Правилник о поступку разврставања и означавања овчијих и јагњачјих трупца и полупца	II		ДА	
30.	Правилник о поступку разврставања и означавања свињских трупца и полупца	I		ДА	
31.	Правилник за откривање, откривања ширења и сузбијања штетног организма <i>Clavibacter michiganensis</i> (Smith) Davis et al., <i>Spr. sepedonicus</i> (Specktmann et Kottmann) Davis et al., проузроковача прстенастих трупаца кромова	IV	ДА	НЕ	Потребне су додатне консултације са фитосанитарном инспекцијом и Комисијом за заштиту биља Републике Српске, како би се у складу са начини вршења фитосанитарних прегледа биља, биљних производа и регулисаних предмета у производњи и при увозу, извозу и метода вршења међународно признатих лабораторијских тестирања и израђивања.
32.	Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама из биљу, биљним производима и регулисаним објектима (доношење више програма на основу приједлога Комисије за заштиту здравља биља, аквалне рибарства и у складу са Одлуком о финансијском плану за 2018. годину)	IV	ДА		
33.	Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама у регистрованим расадницима у Републици Српској у 2018. години			ДА	

34.	Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама на коштичавом воћу на подручју Републике Српске у 2018. години			ДА	
35.	Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма <i>Grapelvine flavescence dorée phytoplasma, FD</i> у Републици Српској у 2018. години			ДА	
36.	Програм посебног надзора карантинских штетних организама на кромпир у Републици Српској у 2018. години			ДА	
37.	Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма <i>Xylella fastidiosa</i> Wells et al. - проузроковача пиросе болести на подручју Републике Српске у 2018. години			ДА	
38.	Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма <i>Monilia fructicola</i> (Winter) Honey - проузроковача америчке смеђе трулежи плодова јабуччастих и коштичавих воћака на подручју Републике Српске у 2018. години			ДА	
39.	Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма <i>Erwinia amylovora</i> (Burtt) Winslow et al. проузроковача бактериозне пламењаче јабуччастих воћака на подручју Републике Српске у 2018. години			ДА	
40.	Програм посебног надзора над присуством азијске воћне мушице <i>Drosophila suzukii</i> Matsumura на подручју Републике Српске у 2018. години			ДА	
41.	Правилник о условима које морају испуњавати лица која се баве прометом и прилијеном средстава за заштиту биља за која се процијени да су нарочито опасна	IV	ДА	НЕ	Није донесен. Правилник припремљен. Потребно је још једном обавити консултације са правном службом, након чега се исти може пустити у процедуру.
42.	Програми стручног оспособљавања (више програма на основу Закона о средствима за заштиту биља)	IV	ДА	НЕ	У току је спровођење Програма обуке стручних лица одговорних за набавку, промет, смјештај, чување и издавање средстава за заштиту биља. Након реализације наведеног програма и завршетка обуке, планирано је да се иде у процедуру доношења/реализација програма стручног оспособљавања корисника.
43.	Правилник о полагању стручног испита за добијање дозволе за пружање услуга из области средстава за заштиту биља	IV	ДА	НЕ	Није донесен. Правилник припремљен. Потребно је још једном обавити консултације са правном службом, након

					чега се исти може пустити у процедуру.
44.	Правилник о условима и начину складиштења, превозу и стављању у промет органских производа	IV	ДА	ДА	Службени гласник Републике Српске, број 67/18
45.	Правилник о поступку издавања потврде за органске производе из увоза	IV	ДА	НЕ	Текст правилника је припремљен али постоје одређене потешкоће за доношење истог, потребне су додатне консултације са правном службом, ради проналазак адекватног рјешења којим би се ријешило издавање потврде за органске производе из увоза.
46.	Правилник о обиљежавању органских производа	IV	ДА	НЕ	Доношење овог правилника који се односи на обиљежавање и означавање је компликован, јер треба да се нађе идејно рјешење за знак којим ће да буде означен органски производ у РС (постоји одређена процедура, расписивање тендера за идејно рјешење знака, односно обезбјеђивање додатних новчаних средстава за идејно рјешење).
47.	Правилник о облику, садржају и обради дозволе за обављање спортског риболова	III	У нацрту	НЕ	
48.	Правилник о ловостају, алатима, опреми и средствима за риболов и о забрани лова риба које немају прописану величину	III	У нацрту	НЕ	
49.	Одлука о висини и начину плаћања накнаде за коришћење риболовне зоне за привредни и спортски риболов	IV	У нацрту	НЕ	
50.	Одлука о висини и накнади дозвола за спортски риболов	IV	У нацрту	НЕ	
51.	Правилник о хигијени хране	II		ДА	
52.	Правилник о условима за одступање у погледу изградње, уређења и опремања објекта који имају мали обим производње, прераде и обраде хране	IV	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија правилника за сву храну (животињског поријекла, биљног поријекла и мјешовите производе) и исти се налази у фази усаглашавања са Ресором за ветеринарство.
53.	Правилник о контаминантима у храни	III	Не	НЕ	У току је припрема текста

54.	Правилник о законским нивоима остатака pesticida у храни и на храни, и у храни за животње биљне и животњске поријекла и на храни за животње биљне и животњске поријекла	II	у нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази услађивања између са Одјелом за биљну производњу
55.	Правилник о овлашћеној лабораторији и службеној лабораторији за анализу хране и хране за животње биљне	IV	у нацрту	НЕ	
56.	Правилник о параметрима квалитета и квалитетним класма пшенице у отулу	III		ДА	
57.	Правилник о прерађивим ауткума, зрнкама и прерађивим ентимица у храни	IV	у нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази услађивања са надлежним институцијама и субјектима у пословању са храном
58.	Правилник о садржају и начину вођења виноградарског регистра и виноског регистра	II	у нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази услађивања са трговачким вина и надлежним институцијама.
59.	Правилник о условима и начину промоваре и означавању војне вина	II	у нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази услађивања са трговачким вина и надлежним институцијама.
60.	Правилник о начину објављивања посуда у винојима и садржају и начину вођења виноског евиденције	„II“	у нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази услађивања са трговачким вина и надлежним институцијама.
61.	Правилник о измјени правилника о начелним добрима подоприредне праксе, интердине заштите биља и државних нормина средстава за заштиту биља	„...“		ДА	...
62.	Уредба о евиденцији новинарка воћа и поврћа у Русу федерацију	„...“		ДА	
63.	Наредба о спровођењу законних мјера за спречавање умножавања и ширења бактерије <i>Ralstonia solanacearum</i> (Smith) Yabuuchi et al. из Египта			ДА	
64.	Правилник о начину и условима коришћења средстава за суфинансирање ЈУ Подоприредни институт Републике Српске			ДА	
65.	Правилник о садржини и обрасцу саопштења за регистрацију средстава за заштиту биља			ДА	

65.	Правилник о садржају декларације средстава за заштиту биља и начини руковања испражњеном амбалажом од средстава за заштиту биља			ДА	
67.	Одлука о давању сагласности на распоред средстава Пољопривредном институту РС, за 2018. годину			ДА	
68.	Одлука о распореду средстава за ЈП „Противградна превентива Републике Српске“ а.д. Градишка			ДА	
69.	Извјештај о реализацији програма сузбијања и искорјенивања бруцелозе, класичне куће свиња и инфективне анемије копитара у Републици Српској у 2017. години.	фебруар		ДА	Реализовано
70.	Уредбу о висини и начину наплате накнаде за полагање стручног испита за ветеринара и ветеринарног техничара	фебруар		ДА	У Плану рада за 2019. годину
71.	Извјештај о активностима спроведеним у циљу сузбијања и искорјенивања болести крगाва коже у Републици Српској у 2017. години	март		ДА	Реализовано
72.	Уредбу о висини и начину наплате накнаде за издавање увјерења о здравственом стању животиње и потврде о здравственом стању пошљике у промету,	март		ДА	У Плану рада за 2019. годину
73.	Извјештај о раду ЈУ Ветеринарског института „Др Васо Бутозан“ за 2017 годину.	март		ДА	Реализовано
74.	План рада ЈУ Ветеринарског института „Др Васо Бутозан“ Бања Лука за 2018. годину.	март		ДА	Реализовано
75.	Правилник о мјерама за рано откривање и сузбијање лептоспирозе животиња			ДА	Реализовано, Службени гласник Републике Српске 3/18
76.	Правилник о начину остваривања права на накнаду штете			ДА	Реализовано, а није било у плану. Службени гласник Републике Српске 14/18
77.	Правилник о условима за стављање у промет хране за кућне љубимце произведене од мус производа			ДА	Реализовано, а није било у плану. Службени гласник Републике Српске 81/18

Б. Преглед реализације годишњих резултата и активности

Секторска област 1. Шумарство

Стратешки циљ 1: Одрживи развој шумарског сектора					
Допринос остварењу стратешког циља	Одрживост развоја шума и шумарства које подразумевају управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем на такав начин и у таквом степену, да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да буду на нивоу којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе за данашње и будуће генерације, а да се при томе не угрозе и не оштете неки други екосистеми.				
Оперативни циљ 1.1 Повећање површина, производности, квалитета, отворености и здравственог стања шума					
Допринос остварењу оперативног циља	Подизањем шумских култура и плантажа добија се низ еколошких, социјалних и економских користи. Мјерама нега односно проредама у вјештачки подигнутим састојинама доприноси се поправљању стања, посебно квалитета и продуктивности. Побољшањем структуре квалитета шума и повећањем њихове залихе директно се утиче на повећање економске вриједности шума. Повећањем отворености шума обезбјеђује се равномерно коришћење, обнова, нега и заштита по површини, што омогућава реализацију радова на већим, шумским комуникацијама отвореним просторима. Заштитом шума се обезбјеђује стабилност и виталности шума у циљу амортизације негативног утицаја бројних и наглих промјена не само на шуму, већ и на очување разноликости живог свијета који се налази у шуми.				
Мјера учинка за изазивање (директне) резултате	Очекивани годишњи резултат	Реализовани резултат		Образложење	
Износ средстава посебних намјена за шуме која се додјељују путем конкурса за послове дефинисане чланом 95. став 1. Закона о шумама	1.000.000,00 КМ	934.000,00			
Реализација активности					
Редни број	Назив активности	Носилац	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За неизвршено указати на разлоге	Влада утврдила (Да/Не)
1.1.1	Расписивање јавног конкурса	Ресор шумарства и ловства	да	Објављен конкурс	
1.1.2	Израда извјештаја о спроведеном конкурс са приједлогом изабраних пројеката	Ресор шумарства и ловства	не	Конкурсна процедура у току	
1.1.3	Закључивање уговора о коришћењу средстава посебних намјена за шуме	Ресор шумарства и ловства	не	Закључивање слиједи након провођења конкурсне процедуре	
Оперативни циљ 1.2 Обезбјеђивање финансијских средстава за спровођење Стратегије					
Допринос остварењу оперативног циља	Обезбјеђена средства омогућавају реализацију циљева дефинисаних Стратегијом развоја шумарства а који су пројектовани годишњим планом рада ресора шумарства и ловства.				
Мјера учинка за изазивање (директне) резултате	Очекивани годишњи резултат	Реализовани резултат		Образложење	
Износ новчане подршке буџета по основу Закона о шумама а у циљу спровођења циљева дефинисаних у	1.900.000,00 КМ	1.900.000 КМ (у току спровођење конкурсне процедуре)		Разлика средстава ће се реализовати путем уговора о коришћењу средстава посебних	

Средствата за развој на туризмот		Реализација на туризмот	
Најчесто се користат за туризмот, а не за туризмот		Средствата за развој на туризмот	

Реализација на туризмот	Национална	Цели	За реализација на туризмот	Вид на туризмот
-------------------------	------------	------	----------------------------	-----------------

1.2.1	Реализација на туризмот	Национална	Цели	За реализација на туризмот
-------	-------------------------	------------	------	----------------------------

1.2.2	Реализација на туризмот	Национална	Цели	За реализација на туризмот
-------	-------------------------	------------	------	----------------------------

1.2.3	Реализација на туризмот	Национална	Цели	За реализација на туризмот
-------	-------------------------	------------	------	----------------------------

Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот		Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	
---	--	---	--

Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот
---	---	---	---

Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот
---	---	---	---

Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот
---	---	---	---

Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот
---	---	---	---

Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот	Оперативна цел 1.3 Контрола на туризмот
---	---	---	---

	шумскопривредне основе и друга планска документа и извјештаје	ловства		документа је у законској процедури за усвајање (рецензија)	
1.3.3	Израда првостепених и другостепених рјешења из области шумарства и ловства.	Ресор шумарства и ловства	не	Један број захјева за које је неопходно извршити допуку документације од стране подносиоца захјева је необрађен	

Оперативни циљ 1.4 Усклађивање прописа у шумарству

Допринос остварењу оперативног циља Хармонизација шумарског законодавства и праксе са међународним базира на богатој шумарској традицији Републике Српске та богатству њених јединствених и очуваних шумских екосистема који представљају значајну вриједност у Европи.

Мјере улоге за извјештај (директно) резултата	Очекивани годишњи резултат	Реализовани резултат	Образложење
Израда подзаконских аката у складу са одредбама Закона о шумама и Закона о ловству	4	2	

Реализација приоритета

Редни број	Назив активности	Носилац	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За неизвршено укратко на разлоге	Влада утврдила (Да/Не)
1.4.1	Израда Правилника о успостављању информационог система у ловству, облику, садржају, начину управљања, одржавања и коришћења	Ресор шумарства и ловства	не	У фази доношења	
1.4.2	Израда Правилника о критеријумима, условима и начину додјеле и коришћења намјенских средстава за унапређивање ловства	Ресор шумарства и ловства	да		
1.4.3	Израда Правилника о начину прикупљања, критеријумима за расподјелу средстава и поступку коришћења средстава посебних намјена за шуме	Ресор шумарства и ловства	не		
1.4.4	Израда Правилника о елементима и садржају ШПО	Ресор шумарства и ловства	не		

Оперативни циљ 1.5 Унапређење газдовања ловним ресурсима у Републици Српској

Допринос остварењу оперативног циља Унапређење и развој ловства и ловног туризма базира се на начелима уравнотеженог развоја

<u>Мјера учинка за излазне (директне) резултате</u>	<u>Очекивани годишњи резултат</u>	<u>Реализовани резултат</u>	<u>Образложење</u>
Износ средстава уплаћених у буџет по основу коришћења ловишта	236.000 KM	236.000	Сви коришћени ловишта су у потпуности измишљени објекти - по основу Закона о ловству

Реализација активности

<u>Редни број</u>	<u>Назив активности</u>	<u>Носилац</u>	<u>Статус</u> <u>ДА за извршено / НЕ за неизвршено</u>	<u>За неизвршено указати на разлоге</u>	<u>Влада утврдила</u> <u>(Да/Не)</u>
1.5.1	Расписивање конкурса за додјелу концесија	Ресор шумарства и ловства	не	Није донесен правилник који регулише ову област	
1.5.2	Формирање узгајалишта дрваљачи	Ресор шумарства и ловства	да		
1.5.3	Контрола газдовања ловиштима	Ресор шумарства и ловства	да		

Оперативни циљ 1.6 Унапређење кадровских капацитета у ресору шумарства и ловства

Допринос остварењу оперативног циља Како би се успјешно извршавали задаци ресора шумарства и ловства и примјенивала савремена достигнућа законодавства и Стратегије развоја шумарства Републике Српске, неопходно је материјално-техничко и кадровско јачање ресора шумарства у Влади Републике Српске.

<u>Мјера учинка за излазне (директне) резултате</u>	<u>Очекивани годишњи резултат</u> <u>(преузети из производног, тј. годишњег плана)</u>	<u>Реализовани резултат</u>	<u>Образложење</u>
Број новопотпуњених радних мјеста у складу са Правилником о систематизацији радних мјеста Министарства	2.	0	Недостатак средстава у буџету
Број проведених стручних усавршавања у Ресору за шумарство и ловство	1	0	Недостатак средстава у буџету

Реализација активности

<u>Редни број</u>	<u>Назив активности</u>	<u>Носилац</u>	<u>Статус</u> <u>ДА за извршено / НЕ за неизвршено</u>	<u>За неизвршено указати на разлоге</u>	<u>Влада утврдила</u> <u>(Да/Не)</u>
1.6.1	Расписивање конкурса за потпуно радних мјеста	МПШВ	не	Недостатак средстава у буџету	
1.6.2	Провођење обука у Ресору за шумарство и ловство	Ресор шумарства и ловства	не	Недостатак средстава у буџету	

Оперативни циљ 1.7 Организовање, економски подстицај и едукација приватних шумовласника

Получил интернетом и почтовую удерживать и организованную властями приватных домов и учреждений в соответствии с интересами страны как и побольше конкурентные между властями страны у своих Републики Сербии и приватных домов те которые саждают и тем самым услуга о основном с/группы конкурентных домов, экономическим, экологическим и социальным функциям дома народом у конкурентных группировок

Виды услуг за которые (наименование)	Оценки по другим критериям (показатели из методологии, т.е. подкрепляющие данные)	
	Број изградњених приватних домаћинстава у Републици Српској	1
Број приватних домаћинстава	Број приватних домаћинстава	1
	Недостатки приватних домаћинстава	не
Реализована активност		

Реализована активност	Нарада водича за приватне домаћинстава у Републици Српској	Број приватних домаћинстава	У фазу реализације
	Нарада водича за приватне домаћинстава у Републици Српској	Број приватних домаћинстава	У фазу реализације
Виды услуг за которые (наименование)	Служба за изградњу приватних домаћинстава	Број изградњених приватних домаћинстава	У фазу реализације
	Служба за изградњу приватных домов	Број изградњених приватных домов	У фазу реализације

Б. Проект изградње приватних домаћинстава и приватних домаћинстава

Секторски одбор 2. Шумарство

Реализована активност	Оценки по другим критериям (показатели из методологии, т.е. подкрепляющие данные)	
	Број изградњених приватних домов	1
Број приватных домов	Број приватных домов	1
	Недостатки приватных домов	не
Реализована активност		

5.	Правилник о висини концесионе накнаде и банкарској гаранцији за планирани одстрел дивљачи	II квартал	припремљен	НЕ	
----	---	------------	------------	----	--

Б. Преглед реализације годишњих резултата и активности

Секторска област 3. Водоприрода				
Стратешки циљ 1: Смањење ризика од штетних последица, посебно по живот и здравље људи, животну средину, културну баштину, инфраструктуру и привредне активности				
Допринос остварењу стратешког циља		/		
Мјере учинка за крајње резултате (преузети из средњорочног плана)	Очекувани годишњи резултат (преузети из средњорочног плана)	Реализовани резултат	Образложење	
Унаприједити правни оквир, како би се могло управљати ризиком од поплава. Донајети планске документе за управљање поплавеним ризиком у складу са законом о водама	/	/	У 2018. години није било планирано ништа да се ради на овој мјери	
Оперативни циљ 2.1 Израда мапа опасности и мапа ризика од поплава				
Допринос остварењу оперативног циља		Учешћем у тиму који је задужен за израду мапа ризика и мапа опасности од поплава добиће се квалитетне мапе које ће бити добра основа за израду плана управљања ризиком од поплава.		
Мјере учинка за излазне (дирекне) резултате (преузети из трогодишњег, тј. годишњег плана)	Очекувани годишњи резултат (преузети из трогодишњег, тј. годишњег плана)	Реализовани резултат	Образложење	
Нашрт мапа опасности и мапа ризика од поплава за Републику Српску	Формиран радни тим, методологија рада и покренуте активности на изради мапа опасности и ризика од поплава, на основу прелиминарних процјена поплавног ризика. Извршено снимање подлога „LIDAR“ технологијом и геодетска обрада података.	Представници МПШВ су активно учествовали у радном тиму, усвојена је методологија рада и покренуте активности на изради мапа опасности и ризика од поплава. LIDAR снимање је извршено на сливовима ријеке Уне, Саве и Босне. Завршена је хидролошка анализа на свим сливовима и почело се са израдом хидрауличног модела.	LIDAR снимање на сливовима ријеке требишњике и Дрине ће бити извршено након топљења снјјега и прије почетка вегетативног периода. Снимање на овим сливовима је помјерено за почетак 2019. јер услови на терену, лисањање биљака, а затим сјежње падавине, нису дозвољавали да се оно обави крајем 2018. године када је било планирано	

Реализација активности					
Редни број	Назив активности	Носилац (најмањи организациони дио)	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За неизвршено указати на разлоге	Влада утврдила (Да/Не)
1.1.1	Учешће представника МПШВ у предложеном радном тиму	Ресор за водоприреду, МПШВ	ДА		НЕ
1.1.2	Усвајање методологија рада за израду мапа опасности и ризика од поплава	Ресор за водоприреду, МПШВ	ДА		НЕ
1.1.3	Праћење снимања подлога „LIDAR“ технологијом и геодетске обрада података	Ресор за водоприреду, МПШВ	ДА		НЕ
	Праћење и коментарисање добијених података, хидролошких и хидрауличких моделирања	Ресор за водоприреду, МПШВ	ДА		НЕ

Б. Постепено израда планираних закона и подзаконских прописа

Секторска област 1. Водоприреда					
Подзаконски прописи					
Редни број	Назив подзаконског прописа	Планирани рок за припрему	Статус прописа:		Образложење уколико рок није испоштован
			Припремљен преднацрт	Пропис усвојен	
1	Правилник о одржавању водних објеката	II квартал	да	не	Рјешењем Министарства је формиран радни тим који је започео рад на Правилнику о одржавању водних објеката. Анализирано је стање подзаконских аката у земљама у окружењу и пракса земаља чланица ЕУ. Израђен је нацрт правилника који није упућен даљу процедуру због кадровских проблема у 2018. години. Проширење радне групе и наставак рада је планиран за први квартал 2019. године.
2		II квартал	да	не	Рјешењем Министарства је формиран радни тим који је започео рад на Правилнику о техничким детаљима и елементима за успостављање и

	Правилник о техничким детаљима и елементима за успостаљање и управљање информационом системом				управљање информационом системом. Израђен је нацрт правилника који није упућен даљу процедуру због кадровских проблема у 2018 години. Проширење радне групе и наставак рада је планиран за у 2019. години.
--	---	--	--	--	--

ДОСТАВЉЕНО:

1. Наслов
2. Архива

МИНИСТАР

проф. др Борис Пашалић

Bosna i Hercegovina
BRČKO DISTRIKT
BOSNE I HERCEGOVINE
VLAĐA BRČKO DISTRIKTA BiH
Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i
vodoprivredu - vodno gospodarstvo

Босна и Херцеговина
БРЧКО ДИСТРИКТ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ВЛАДА БРЧКО ДИСТРИКТА БИХ
Одјељење за пољопривреду,
шумарство и водопривреду

Broj predmeta: 23-000790/19
Broj akta: 09-0370GZ-002/19
Datum: 19.4.2019. godine
Mjesto: Brčko

01
02
03

6107-70-96	
12	28-234-6/19

30.04.2019

12-1

№.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ВАЊСКЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА
Сектор за пољопривреду, прехрану, шумарство и рурални развој
Сарајево, Мусала 9

ПРЕДМЕТ: Годишњи извјештај из области пољопривреде, прехране и руралног развоја
за 2018. годину, доставља података

Поштовани,

На основу вашег Дописа број: 12-1-28-234/19 од 22. 01. 2019. године и Дописа
број: 12-1-28-234-5/19 од 08. 04. 2019. године достављамо вам податке за Годишњи
извјештај из области пољопривреде, прехране и руралног развоја за 2018. годину како
слиједи:

1. Структурни показатељи и значај пољопривреде у економији Брчко дистрикта
БиХ

1.1. Удио пољопривреде у БДП и БДВ (вриједносно и проценат):

- Бруто домаћи производ (БДП) у 2017. години износи 808.850.000,00 КМ,
- Бруто додана вриједност (БДВ) у 2017. години износи 626.106.000,00 КМ,
- Удио пољопривреде у БДП-у износи 67.688.000,00 КМ односно 8,37 %,
- Удио пољопривреде у БДВ-у износи 67.688.000,00 КМ односно 10,81%,
- БДВ у прехранбеној индустрији износи 34.977.000,00 КМ,
- БДВ у укупној прерађивачкој индустрији износи 89.706.000,00 КМ,
- Прехрамбена индустрија у укупној индустрији учествује са 39,00 %, у БДВ-у у 2017. години са 5,60 % и у БДП-у са 4,30 %.

1.2. Број запослених у пољопривредном сектору:

- Укупно је запослено у с.п. 33 запослена, а у правним лицима 114 запослених што укупно износи 147 запослених.
- У Регистар пољопривредних домаћинстава укупно су уписана 3.544 носиоца пољопривредних газдинстава.

1.3. Површине пољопривредног земљишта (засијано и необрађено) и колико је земљишта засијано житарицама, индустријским и крмним биљем, површем за 2017/2018. годину:

• Засијано је:

- житарица – 12.745 ха,
- индустријског биља – 1.407 ха,
- сточног крмног биља – 835 ха,
- ливаде и пашњаци – 3.330 ха,
- повртног биља – 513 ха,
- међуусјеви и подусјеви – 54 ха,
- остало на ораницама и вртovima – 11.600 ха, (од тога необрађене оранице вртови – 5.280 ха.

2. Биљна производња (врсте, површине / количине и остварени приноси) у 2017/2018. години

2.1. Пшеница, кукуруз и остале житарице у 2018. години

Врста усјева	Пожњевен а површина (ха)	Укупно Принос (т)	
		По 1 ха	Укупно
Рани усјеви	3.997,00		18.351,60
Пшеница	2.810,00	4,50	12.645,00
Јечам	600,00	5,90	3.540,00
Зоб	410,00	3,51	1.439,10
Јагоде	65,00	6,50	422,50
Малине	25,00	3,50	87,50
Уљана репица	87,00	2,50	217,50
Касни усјеви			
- Жита	8.748,00		96.615,80
Кукуруз укупно	7.784,00	11,82	91.988,00
Просо	-	-	-
Остала жита	964,00	4,80	4.627,80

2.2. Индустријско биље

Врста усјева	Пожњевен а површина (ха)	Укупно Принос (т)	
		По 1 ха	Укупно
- Индустријско биље	1.407,00		4.412,43
Сунцокрет сјеме	80,00	3,90	312,00
Соја зрно	1.327,00	3,09	4.100,43
Духан	-	-	-
Љековито и ароматич. биље	-	-	-

2.3. Крмно биље

Врста усјева	Пожњевен а површина (ха)	Укупно	
		Принос (т)	
		По 1 ха	Укупно
- Сточно крмно биље	835,00	-	3,741,00
Дјетелина	250,00	2,90	725,00
Луцерка	190,00	2,90	551,00
Кукуруз на кр. зел. маса	150,00	9,50	1.425,00
Мјешавина трави и махун.	120,00	4,50	540,00
Мјешавина жита и махун.	15,00	4,00	60,00
Травно дјетелинске сијесе	-	-	-
Остало крмно биље	110,00	4,00	440
- Ливаде и пашњаци	3.130,00	-	1.501,00
Ливаде, сијено	320,00	0,70	224,00
Пашњаци, сијено	510,00	0,70	357,00
Сијено са усјева, воћ. и сл.	2.300,00	0,40	920,00

2.4. Поврће

Врста усјева	Пожњевен а површина (ха)	Укупно	
		Принос (т)	
		По 1 ха	Укупно
- Повртно биље	513,00		3.624,70
Кромпир	250,00	10,50	2.625,00
Мрква	15,00	3,70	55,50
Црни лук	35,00	2,50	87,50
Бијели лук	10,00	1,50	15,00
Грах, зрно	90,00	2,28	205,20
Грашак, зрно	6,00	6,50	39,00
Грашак махуна	-	-	-
Купус и кељ	20,00	16,00	320,00
Парадаиз	35,00	2,10	73,50
Паприка зелена	20,00	3,50	70,00
Краставац	20,00	4,00	80,00
Диње и лубенице	12,00	4,50	54,00

2.5. Воће

Врста воћа	Обрана површина (ха)	Укупно	
		Поl ха	Укупно
Рано воће	62,50	-	568,80
Трешње	23,00	12,00	276,00
Вишње	36,00	6,80	244,80
Кајсије	3,50	14,00	49,00
Касно воће	588,80	-	6.793,40
Јабуре	82,00	9,00	738,00
Крушке	31,00	11,00	341,00
Дуње	4,00	9,00	36,00
Шљиве	455,00	12,00	5.460,00
Брескве	2,80	8,00	22,40
Ораси	14,00	14,00	196,00

3. Сточарска производња

3.1. Бројно стање стоке у 2018. години изгледа овако:

Врста и категорија стоке	Број грла, ком
Говеда, укупно	10.180
Краве и стеоице јунице	3.600
Овце укупно	13.000
Овце за приплод	8.400
Свиње, укупно	21.000
Крмаче и супрасне назимице	2.910
Коњи, укупно	185
Перад, укупно	580.000
Коке несанице	14.000
Козе, укупно	1.000
Кунићи, укупно	2.000
Кошници пчела, укупно	12.900

3.2. Преглед заклане стоке у 2018 години изгледа овако:

Врста	Број грла	Бруто тежина тона	Нето тежина тона
Говеда укупно	662	279	149
Телад	56	8	5
Јунад	606	271	144
Краве	0	0	0
Остала говеда	0	0	0
Овце укупно	17	2,800	1,45
Јањад	10	0,300	0,150
Шилежад, овце, овнови	7	2,500	1,300
Козе укупно	0	0	0
Свиње укупно	992	103	77
Одојци до 20 кг	18	1	1
Свиње од 20 – 50 кг	0	0	0
Свиње од 50 – 110 кг	974	102	76
Свиње преко 110 кг	0	0	0
Перад укупно (у ооо ком)	1	6	4
Товљени пилићи	0	0	0
Остала перад	2	18	13

3.3. Сточна производња у 2018. години

Врста производа	Количина
Кравље млијеко (хиљ. литара)	5.900
Број мужених крава	2.900
По муженој крави (литара)	2.037
Овчије млијеко (хиљ. литара)	2.430
Број мужених оваца	2.700
По муженој овци (литара)	90
Козије млијеко (хиљ. литара)	41
Број мужених коза	430
По муженој кози (литара)	96
Вуна (тона)	9
Број стрижених оваца	6.000
По овци (килограма)	1,50
Јаја (хиљ. комада)	6.300
Број кокоши несилица (хиљ. комада)	35.000

По несилицы (комада)	180
Мед (тона)	210
По кошници (килограма)	20

4. Прехрамбена индустрија

4.1. Удио прехрамбене индустрије у Бруто домаћем производу (БДП) Брчко дистрикта

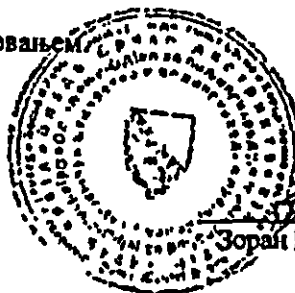
БиХ износи 34.977.000,00 КМ односно 4,30 %.

4.2. Заступљене гране прехрамбене индустрије су:

Производња уља, шећера, брашна, хљеба, пекарских производа, кафе и чаја, кекса и производња сточне хране. Према подацима којима располажемо стање у прехрамбеној индустрији изгледа овако:

- а. „БИМАЛ“ д.д. - производња јестивог уља, 234 запослених, производни капацитет 120.000 тона (40.000 тона готових производа), искориштеност капацитета преко 90%, проведена приватизација,
- б. „СТУДЕН АГРАНА“ - рафинерија шећера, 133 запослених, производни капацитети 150.000 тона, искориштеност капацитета 94,4%, приватно предузеће,
- в. „ЖИТОПРОМЕТ“ д.д. - производња брашна, 4 запослена, производни капацитети: млин 20.00 МП/год., проведена приватизација,
- д. „БОСНАПЛОД“ д.д. - предузеће за производњу и прераду воћа, 83 запослена капацитет 10.000 тона, смрзнутог воћа, проведена приватизација,
- е. „БИЉАНА“ д.д. - узгој и прерада љековитог биља, 40 запослених, искориштеност капацитета 60%, проведена приватизација,
- г. „ВОЂАР“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу прехрамбених производа, 52 запослен а радника, производни капацитети 1000 т хране за 1 годину, искориштеност капацитета 77.2%,
- х. „Богичевић Цомерц“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу прехрамбених производа и трговину, 28 запослених радника,
- и. „Бриж“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу и паковање зачина, зачинских смјеса, зрнасто-прашканих и осталих производа, 28 запослених радника,
- ј. „Мингос Цоффее“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу и паковање кафе и чаја, 12 запослених радника.

С поштовањем,

Шеф Одјелња

Зоран Гајић, дипл. инж. пољ. мех.

Достављено:

1. Наслову
2. Архиви